

THL - STM Puitesopimus (VN/10141/2019, VN/10141/2019-STM-1,
THL/1802/6.00.00/2019)

Rahapelihaittojen seuranta ja tutkimus sekä ehkäisy ja hoidon kehittäminen 2022

**THL:n koordinoima arpajaislain 52. §
mukainen toiminta vuonna 2022**

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Sopimuskumppanit:

Alkoholitutkimussäätiö

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca (Peliklinikka)

**Riippuvuuksien, yhteiskunnallisen sääntelyn ja hallinnan tutkimuskeskus
(CEACG, HY)**

Sisällysluettelo

JOHDANTO	4
Toimintakehys.....	4
Toiminta ja rahoitus perustuu lakiin, toiminnan kustannukset 2022.....	5
Tiiviisti 2022 toiminnasta	5
Rahapelipoliittinen ohjelma	10
I RAHAPELAAMINEN JA RAHAPELIHAITAT	11
1. Rahapelaamisen ja rahapelihaittojen tutkimuksellinen seuranta ja arviointi.....	11
2. Rahapelihaittailmiön ajantasainen seuranta ja sen kehittäminen.....	14
3. Rahapelien yhteiskunnallisten haittojen mittaaminen.....	14
4. Rahapelaaminen ja itsemurhat.....	15
5. Venäjänkielisten kokemat rahapelihaitat Suomessa.....	15
II RAHAPELIJÄRJESTELMÄN JA SEN TOIMEENPANON ARVIOINTI JA TUKI	16
6. Veikkauksen peli- ja pelaajadatan käyttö.....	16
7. Rahapelaamisen pois sulkeminen: itseasetettavien pelikieltojen sääntely, hyödyntäminen ja toimivuus (REGAPS)	16
8. Rahapelaamisen ikärajamuutoksen vaikutukset nuorten rahapelaamisen eri sosioekonomisissa ryhmissä	17
9. Rahapelien ikärajavaltontaa koskeva tiedonkeruu	17
10. Päivittäistavarakaupan henkilökunnan näkemykset rahapelaamisen valvonnasta.....	18
11. Mitä Pelikoneet kauPOISta!-liike sai aikaan suomalaisella rahapelikentällä?.....	18
12. Rahapeliautomaattien sijoittelu profiililtaan erilaisille sosioekonomisille alueille ja rahapelikulutus eri alueilla.....	18
13. Pohjoismainen tutkimushanke koronaepidemian vaikutuksista rahapelaamiseen.....	19
14. Pelaajien kokemukset koronakevään aikana.....	19
15. Arviointityökalu rahapelien sääntelyyn (Assessment tool for gambling regulation)	20
16. Muutokset rahapelipoliittisessa aseitoimisessa	20
17. Omistajaohjaus	20
18. Suomen rahapelijärjestelmän julkisuuskuva ja funktiot.....	21
19. Kasinotoiminta ja Tampereen kasinon perustaminen.....	21
20. Paf:n lainsäädännöllisen aseman arviointi.....	22
21. Miten rahapeliyhtiöt ylläpitävät rahapelikulttuuria ja puhuttelevat kansalaisia: lisenssi- ja yksinoikeusjärjestelmän julkisuuskuvien vertailu	23
22. Internetin pelikasinotoiminnan sosiaaliset representaatiot.....	24
23. Erot pohjoismaisten valtio-omisteisten rahapeliyhtiöiden vastuullisuuspuheessa ja rahapelipoliittisissa vaikuttamis-pyrkimyksissä.....	24
24. Uusi hanke: Ravitalouden muutos Suomessa suhteessa kansainväliseen toimintaympäristöön .	24
25. Uusi hanke: Rahapelaaminen ja ylivelkaantuminen	25
26. Kanavointihanke	25
27. Kaupalliset terveyteen vaikuttavat tekijät Euroopan rahapelialalla. Väitöskirjahanke.....	26
28. Rahapelijärjestelmän tulevaisuuden arviointia.....	26
29. Suomalaisten rahapelaamisen tilannekatsaus 2023.....	27
30. Eriarvoisuudesta yhdenvertaisuuteen.....	27

III EHKÄISEVÄ TYÖ.....	28
31. Lain mukaisen alueiden/kuntien rahapelihaittojen ehkäisyn valtakunnallinen tuki ja kehittäminen	28
32. Vahvistetaan ammattilaisten osaamista rahapelihaittojen ehkäisyssä ja hoidossa.....	29
33. Rahapelaamisen matalamman riskin rajat (työnimi)	30
34. Rahapelaamisen puheeksioton, tunnistamisen ja lyhytneuvonnan edistäminen	31
35. Kansalaisviestinnällä tietoa rahapelaamisen riskeistä väestölle.....	32
36. Hoidon saatavuuden arviointi ja palvelujen kehittämistarpeiden tunnistaminen.....	33
37. Kirjaamisen edistäminen palvelurakenteissa	34
38. Rahapeliongelmiiin liittyvien palvelujen ja osaamisen kehittämisen alueellisen tuen vahvistaminen	35
39. Käypä hoito -suositus rahapeliriippuvuus.....	36
40. Rahapeliriippuvuuden hoito Naloksoni-sumutteella	36
41. Rahapelaamisen puheeksioton käytettävyytutkimus.....	37
42. Peliklinikalla toteutettavan hoitoon ja tukeen liittyvän valtakunnallisen kehittämisen ja tutkimuksen tuki	38
43. Peli poikki (PP) -ohjelman aineiston hyödyntäminen entistä tehokkaammin	38
44. Ongelmallisesti pelaavan läheisen tuen ja hoidon rakentaminen (tutkimus/kehittäminen)	39
45. Uusi hanke: Pelihaittakeskuksen suunnittelu	39
46. Uusi hanke: Peliklinikan toiminnan arviointi	40
47. Rikosseuraamusasiakkaiden rahapelaaminen: keinoja uusintarikollisuuden ehkäisemiseksi ja tuen ja hoidon kehittämiseksi.....	40
48. Toimintamallin kehittäminen rahapeliongelman vuoksi velkaantuneiden taloudellisen toipumisen edistämiseen.....	41
49. Talous- ja velkaneuvonta osana rahapeliriippuvuuden hoitoa	41
50. Rahapelialan asiantuntijoiden näkemykset rahapeliriippuvuuden syistä.....	42
51. Rahapelit digiajassa: rahapelaamisen murros ja uudet riskit	42
52. Addiktiot ja eskapismi, väitöskirjahanke.....	43
53. E-sports – vedonlyönti: Koronaviruspandemian herättämiä huomioita	44
54. Peliriippuvuus-kirja.....	44
V ALKOHOLITUTKIMUSSÄÄTIÖN TUTKIMUSAPURAHAT 2022	46
VI DIGIPELAAMINEN	47
VII MUU ASiantuntijatoiminta.....	48
LIITE 1. ASiantuntijatoiminta.....	49
Työryhmät ja verkostot.....	49
Lausunnot ja erillistoimeksiannot 2022	51
Media 2022: haastattelut, taustoitukset.....	52
Pidetyt/kutsutut tehtävän ja vaikuttamisen kannalta merkittävät esitykset/ asiantuntijapuheenvuorot.....	53
LIITE 2. JULKAISULUETTELO.....	57
Tieteelliset vertaisarvioidut artikkelit.....	57
Muut vertaisarvioimattomat tieteelliset kirjoitukset, raportit, kirjat ja kokoomateokset.....	59
Suurelle yleisölle ja ammattiyhteisöille suunnatut julkaisut ja kirjoitukset	63
Muut aineistot	64
Toimijat ja yhteyshenkilöt	65

JOHDANTO

Toimintakehys

Tähän raporttiin on koottu tiivis yhteenveto Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL:n) koordinoimasta ja sopimuskuoppineineen toteuttamasta arpajaislain 52. § mukaisesta toiminnasta vuonna 2022 (STM-THL puitesopimus ”Rahapelihaittojen seuranta, tutkimus, ehkäisy ja hoidon kehittäminen 2020–2023”). Toiminta perustuu arpajaislakiin ja sosiaali- ja terveysministeriön nelivuotiskaudeksi määrittämiin painopisteisiin ja tulostavoitteisiin. Ministeriön toiminnalle kuluvalle kaudelle asettama strateginen linjaus pyrkii vahvistamaan rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen perustuvaa, arpajaislain mukaista, yksinoikeusjärjestelmää.

Taulukko 1. STM:n määrittämät painopisteet ja tulostavoitteet 2020–2023, STM-THL puitesopimus, Arp L § 52

Painopisteet ja tulostavoitteet			
1. Rahapelijärjestelmän ja sen toimeenpanon arviointi ja tuki	2. Haittojen määrittely, mittaaminen ja taso	3. Riskiryhmät ja riskipelaaminen	4. Tuen ja hoidon saatavuus ja laatu
<p>1. Seurannalla ja arvioinnilla on tuettu rahapelijärjestelmän toimeenpanoa rahapelihaittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä (pelituotteet, saatavuus, kulutus, politiikka-, sääntely- ja vastuullisuustoimien vaikutukset).</p> <p>2. Toiminnalla on tuettu kestävästä rahapelijärjestelmän toimeenpanoa kansainvälistyvässä toimintaympäristössä (järjestelmät, pelaaminen, markkinat, vastuullisuus).</p>	<p>1. Seuranta on riittävää ja kattavaa eri tahojen tarpeisiin, ei päällekkäistä.</p> <p>2. Ymmärrys haitoista ja niitä tuottavista mekanismeista lisääntynyt.</p> <p>3. Haittamittarit ja indikaattorit on määritelty ja niitä käytetään tarvittavilla tasoilla.</p> <p>4. On saavutettu konsensus haittojen vähentämisen kansallisesta tavoitetasosta ja se on käytössä.</p>	<p>1. Peli- ja pelaajadataa hyödynnetään tehokkaasti.</p> <p>2. Riskipelaamisen rajat on määritetty ja ne tunnetaan.</p> <p>3. Puheeksiotto ja varhainen tunnistaminen toteutuu palveluissa.</p> <p>4. On otettu käyttöön arvioituja ja vaikuttavia menetelmiä.</p> <p>5. Rahapelihaittojen ehkäisy on vahvistunut paikallisessa ehkäisevässä päihdetyössä.</p>	<p>1. Tarve on arvioitu, määrämuotoinen kirjaaminen käynnistynyt.</p> <p>2. Laatua, saatavuutta ja saavutettavuutta on arvioitu ja ryhdytty tarpeenmukaisiin toimiin.</p> <p>3. Palvelut integroituvat sote-rakenteisiin.</p> <p>4. Valtakunnallista kehittämistyötä tukeva Peliklinikatoiminta on vahvistunut ja vakiintunut.</p> <p>5. Hoitopalvelujen kehittämistyötä on tuettu tuloksekkaasti.</p>

Vastaisuudessa toiminnan kehystä määrittää myös rahapelipoliittinen ohjelma vuoteen 2030 saakka, jonka valmistelu käynnistettiin STM:n johdolla keväällä 2021 jatkuen vuoteen 2022.

Raportti rakentuu tiivistelmän jälkeen seuraavasti:

- I Rahapelaaminen ja rahapelihaitat (horisontaalinen, erityisesti painopiste 2),
- II Rahapelijärjestelmän ja sen toimeenpanon arviointi ja tuki (painopiste 1),
- III Ehkäisevä työ (painopiste 3) ja
- IV Hoito ja palvelujärjestelmä (painopiste 4).

Näiden jälkeen Alkoholitutkimussäätiön myöntämät apurahat rahapelitutkimukseen 2022, katsaus digipelaamiseen liittyvään työhön rahapelaamisen yhdyspinnalla sekä lopuksi liitteeseen 1 taulukoituna muu asiantuntijatoiminta 52-kokonaisuudessa. Raportin toisena liitteenä on julkaisuluettelo.

Toiminta ja rahoitus perustuu lakiin, toiminnan kustannukset 2022

Suomalaisen rahapelijärjestelmän päämääränä on ehkäistä ja vähentää rahapelihaittoja. Se on yksinoikeusjärjestelmämme oikeuttamisperuste.

Arpajaislain 52 § (22.12.2021/1284) mukaan ”arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvia haittoja on seurattava ja tutkittava. Haittojen seurannasta ja tutkimuksesta, rahapelien toimeenpanoon liittyvien haittojen arvioinnista sekä niiden ehkäisyn ja hoidon kehittämisestä vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos toimeenpanee tehtävää sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannon mukaisesti.

Veikkaus Oy:n tulee korvata valtiolle seurannasta, rahapelien toimeenpanoon liittyvien haittojen arvioinnista, haittojen tutkimuksesta sekä niiden ehkäisyn ja hoidon kehittämisestä aiheutuvat kustannukset. Sosiaali- ja terveysministeriö perii yhtiöltä maksuna määrän, joka vastaa toiminnasta aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää”.

THL:n toteuttaman ja koordinoiman toimintakokonaisuuden kustannukset olivat vuonna 2022 yhteensä 2 885 901 € arvonlisäveroineen. Summaan sisältyy THL:n oman toiminnan lisäksi yhteistyösopimuksia rahoitusosuuksineen. Sopimuskumppanit olivat vuonna 2022 tutkimusyhteistyön osalta Helsingin yliopiston Riippuvuuksien, yhteiskunnallisen sääntelyn ja hallinnan tutkimuskeskus CEACG (kustannukset 334 756 €) ja Alkoholitutkimussäätiö ATS (kustannukset 255 353 €). Kehittämisen ja tutkimustyön yhteistyösopimus Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Soccan kanssa koski Peliklinikan toimintaa ja rahoitus myös Etelä-Suomen aluetukitoimintaa (kustannukset näistä 299 158 €). Tämän lisäksi kustannettiin aluetukitoimintaa Väli-Suomessa (Sovatek-säätiö 74 669 €) ja Pohjois-Suomessa (Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kunta-yhtymä 70 143 €).

Tiiviisti 2022 toiminnasta

I Rahapelaaminen ja rahapelihaitat (horisontaalinen, erityisesti painopiste 2)

Rahapelaamisen ja rahapelihaittojen tutkimuksellisessa seurannassa ja arvioinnissa käytetään väestötutkimusten ja rekisterien tuottamaa tietoa pelaajan, läheisten ja yhteiskunnan näkökulmasta.

THL:n ylläpitämän hoitoilmoitusrekisteriin perustuvat tiedot osoittivat, että rahapeli-riippuvuutta diagnosoidaan aiempaa enemmän, mutta edelleen vain harva saa diagnoosin (Salonen ym. 2022). Samasta tutkimusaineistosta käynnistettiin alustavat analyysit itsemurhakuolemiin liittyen. Rahapeli-riippuvuutta sairastaneiden yleisin kuolemansyy oli itsemurha: joka kolmas kuolema rahapeli-riippuvuusdiagnoosin saaneilla oli itsemurha (Grönroos ym. 2022).

Suomalaisten rahapelaaminen 2019 -tutkimuksen jatkoanalyysit osoittivat, että joka viidennellä Manner-Suomessa asuvalla vastaajalla on tai on ollut lähipiirissään vähintään yksi ongelmallisesti pelaava henkilö (Lind ym. 2022). Läheisartikkeleiden päätuloksista julkaistiin suomenkielinen yhteenveto (Castrén ym. 2022).

Yleisimmät motiivit rahapelaamiselle olivat rahan voittaminen sekä jännitys tai mielihyvä. Rahapelaamisen motiivit vaihtelivat sosiaaliryhmittäin ja rahapelikäyttäytymisen mukaan (Hagfors ym. 2022). Motiivien yhteydestä siihen, pelaako henkilö yksinoikeusjärjestelmässä tarjottavia vai sen ulkopuolisten tarjoajien rahapelejä valmisteltiin käsikirjoitus, jonka on arvioitavana. Rahapelaamista ja riskitekijöiden osalta havaittiin, että peruskoulun päättötodistuksen lukuaineiden keskiarvo oli yhteydessä aikuisiän rahapelikulutukseen (Latvala ym. 2022). Rahapelaamiseen liittyvää rikollisuutta ja sen yleisyyttä analysoitiin rekisteriaineistoa hyödyntäen (Lind 2022b).

Suomalaisten rahapelaaminen 2023 väestötutkimuksen suunnittelu ja hankintavalmistelut käynnistettiin. Osana suunnittelua, arvioitiin ajankohtaisia tiedon tarpeita. Samalla pyrittiin varmistamaan, että tiedon- tuotanto kohdentuu rahapelipoliittisen ohjelman toimeenpanon tarpeisiin. Aluekohtaisen, ajankohtaisen ja monipuolisemman tiedon saavuttamiseksi rahapeliteema liitettiin mukaan myös Terve Suomi väestötutki- mukseen, aineiston keruu (N = 66 000) käynnistyi syksyllä.

Rahapelihaittojen ajantasaisen seurantakokonaisuuden tavoitteena rahapelihaittailmiön ennakoiva ja ajantasainen seuranta. Kuukausittainen kysely yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisesta rahapelaamisesta (offshore-kysely) käynnistyi maaliskuussa 2022. Tämän vielä julkaisemattoman aineiston perusteella ulko- maille pelaavien väestöosuus on pysytellyt melko samalla tasolla kuukausien välillä vastaten hyvin pitkälle samaa 5–6 prosentin väestöosuutta kuin aiemmissa tutkimuksissa on havaittu. Toisin sanoen mitään merkit- täviä muutoksia ulkomaille pelaavien määrän kehityksessä ei alustavien tulosten mukaan ole havaittavissa.

Rahapelihaittojen ehkäisyn sekä tuen ja hoidon paneelikyselyiden (kaksi kyselyä eri kohderyhmille) ensim- mäinen aineistonkeruu toteutettiin. Merkittävin ehkäisevän työn ja hoidon ammattilaisten havaitsema muu- tos oli rahapelaamisen digitalisoituminen, jota oli nopeuttanut koronaepidemian aiheuttamat rajoitukset fyysisissä pelikanavissa. Velkaantuminen huoletti, erityisesti yhdistettynä internetin korkean riskin peleihin. Paneelikyselyistä valmistellaan julkaisua.

Yhteiskunnallisten haittojen mittaamiseen on tarpeen kehittää indikaattoreita. Työ käynnistyi yhteis- kunnallisten haittojen määrittelyllä. Valtaosa rahapelihaitoista on nähty yksilötasolla ja ongelmallisen pelaamisen suorina seurauksina. Yhteiskuntatasoa koskevat haitat saattavat johtua paitsi ongelmallisesta pelikäyttäytymisestä, myös itse pelien tarjonnasta (Marionneau, Egerer & Raisamo, 2022). Rahapelaamisen ja itsemurhien välisestä yhteydestä julkaistiin kirjallisuuskatsaus. Tulokset osoittavat, että rahapelaaminen on suoraan yhteydessä itsemurhiin. Rahapelaaminen lisää itsemurhia etenkin velkaantumisen ja häpeän vuoksi (Marionneau & Nikkinen, 2022).

II Rahapelijärjestelmän ja sen toimeenpanon arviointi ja tuki (painopiste 1)

Vuoden 2022 alusta arpajaislailla säädettiin **Veikkauksen datan** luovutuksesta THL:lle. Yhtiön nk. Pelirajoi- tuskokonaisuuteen liittyvä pelaajatason aineisto saatiin ja tarkempi arviointi käynnistyi. Pelirajoituskokonai- suuteen liittyviä analyysejä tehty ja esitelty STM:n rahapelien toimeenpanon ja haittariskien arviointiryhmän kokouksissa. Pääpainopiste oli aluksi tappiorajoissa. Pelirajoituskokonaisuuden arviointiraportin valmistelu on aloitettu. Väliraportti/muistio (ei julkinen) tappiorajojen arvioinnista toimitettiin sisäministeriöön vuoden lopussa. Muistio sisälsi muutosehdotuksia tappiorajoja koskeviin säädöksiin, jotta haittoja voitaisiin ehkäistä tehokkaammin.

Kansainvälisen vertailun kautta tuotettiin uutta tietoa siitä, miten eri yhteiskunnissa ja rahapelijärjestelmissä on toteutettu itseasetettavat pelikiellot. **Itseasetettavien peliestojen sääntely** ei ole vertailumaiden sisällä- kään yhdenmukaista pelityypeittäin ja -paikoittain. Kansainvälistyvä ympäristö asettaa haasteita itseasetet- tavien peliestojen vaikuttavuudelle; esimerkiksi Miten julkinen valta voi tulevaisuudessa tukea pelaajia, joilla olisi tarve asettaa itse-estojä monopol- tai lisenssijärjestelmän ulkopuoliselle pelaamiselle? (Kraus ym. 2022).

Suomalainen **yksinoikeusjärjestelmä** oli tarkastelussa kansainvälisen rahapeliteollisuuden näkökulmasta. Yksinoikeusjärjestelmä ei eroa juurikaan lisenssijärjestelmästä yhteiskunnallisten tuottojen näkökulmasta. Tuotot riippuvat järjestelmää enemmän pelitarjonnasta (Marionneau ym. 2022a). Tuotettiin myös vertaileva tutkimus rahapeliautomaattien vähennyksistä Suomessa ja Italiassa. Kummassakin maassa vähennykset olivat aluksi ehdotettuja maltillisempia ja niiden vaikutukset pelikulutukseen olivat ainakin aluksi maltilli- sia (Marionneau 2022b). Hankkeen yhteydessä julkaistiin kokoomateos eri maista liittyen kansainväliseen

rahapeliteollisuuteen ja sen aiheuttamiin haittoihin. Rahapeliteollisuus toimii monin paikoin ongelmallisesti ja pyrkii lisäämään tuottoja kuluttajansuojelun sijaan. Rahapelikulutuksen kasvun saturoituessa Euroopassa ja länsimaissa, monet yhtiöt suuntaavat myös kasvaville markkinoille kehittyviin maihin, joissa kuluttajan-suojelutaso ei ole lainsäädännöllisesti yhtä korkea (Nikkinen ym. toim. 2022).

Käynnissä on useita hankkeita erityisesti **rahapeliin saatavuuteen** liittyen – ikäraajat (heikoimmassa asemassa olevat nuoret, ikärahavalvontaan liittyvä tiedonkeruu, päivittäistavarakaupan henkilökunnan näkemykset rahapelaamisen valvonnasta), rahapeliautomaattien sijoittelu, koronan vaikutukset rahapelaamiseen. Rahapeliin sääntelyyn on kehitteillä arviointityökalu haittojen arviointiin rahapelitarjonnan muuttuessa, kokeellinen menetelmä on osoittautumassa käyttökelpoiseksi. Lisäksi selvitetään yksinoikeusjärjestelmän julkisuuskuvausta sekä tarkastellaan Tampereen kasinon alueellisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Myös Paffin asemaa tarkastellaan tutkimushankkeissa.

Loppuvaiheessa olevassa hankekokonaisuudessa tutkitaan **rahapeliyhtiöiden viestintää** sosiaalisessa mediassa. Hanke vertaa suomalaisten monopoliyhtiöiden (Veikkaus, Paf) markkinointiviestintää Ruotsissa toimiviin rahapelioperaattoreihin – operaattoreiden toiminta ja pyrkimykset puhutella kansalaisia sekä edistää myönteisiä mielikuvia rahapeli-toiminnasta. -23 puolella julkaistussa artikkelissa todetaan Ruotsin lisenssi-järjestelmässä toimivien operaattoreiden profiloituvan sosiaalisessa mediassa selkeämmin yrityksiksi, jotka haluavat houkutella asiakkaita, kun taas Suomen monopolijärjestelmässä imago oli enemmän sidoksissa yhteiskunnalliseen rooliin. Harvoilla rahapelioperaattoreilla oli ikärajoja käytössä tileillään, mikä tarkoittaa, että suuri osa viesteistä oli alaikäisten käytettävissä tutkitun ajanjakson aikana (Lindeman ym. 2023). Pohjoismaisten valtio-omisteisten rahapeliyhtiöiden vastuullisuuspuhetta vuosikertomusten pohjalta tutkittaessa havaittiin, että ne painottavat haittoja koskevassa työssään vahvasti yksilön omia valintoja ja vastuuta. Eroja yhtiöiden välillä ei tältä kannalta ollut (Selin 2022b).

Rahapeli-poliittisen asemoitumisen muutoksia tutkittaessa havaittiin, että kansanedustajat olivat vahvasti sitoutuneet yksinoikeusjärjestelmään vuoteen 2019 asti. Sanomalehtien ja edunsaajien rahapeli-poliittinen asemoituminen on muuttunut rahapeli-haittoja aiempaa enemmän painottavaksi. Edunsaajien asema on kuitenkin edelleen kaukana haittoja vahvasti painottavien toimijoiden asemasta. (Selin 2022a; Selin & Nyrhinen 2022a; Selin & Nyrhinen 2022b). Omistajaohjauksesta on tekeillä oma erillinen tutkimuksensa.

Kanavointi on keskeinen käsite rahapeli-poliittisessa keskustelussa. Raportointivuonna julkaistiin artikkeli, jossa käsitellään kanavointikäsitteen eri merkityksiä eri Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Eri toimijat ja eri maat painottivat käsitteen merkityksiä eri tavoin (Selkee ym. 2022).

III Ehkäisevä työ – riskiryhmät ja riskipelaaminen (painopiste 3)

Vuonna 2022 edistettiin ja **vahvistettiin rahapeli-haittojen ehkäisyä valtakunnallisissa ehkäisevän päihdetyön kunta- ja hv-alue-toimijoiden verkostoissa** välittämällä tietoa rahapeli-haittojen ehkäisystä sekä fasilitoimalla verkostotyöskentelyn kautta tiedonvaihtoa kuntien ja hv-alueiden avaintoimijoiden kesken. Vahvistettiin muun muassa rahapeli-haittojen ehkäisyä osana PAKKA-toimintaa (ostokoeohjeistukset ja tulosten keruu, PAKKA-verkkokoulu). Tuotettiin Ehkäisevä päihdetyö – opas kunnille ja hyvinvointialueille (Markkula M ym. 2022), johon rahapeli-aihe ja rahapeli-haittojen ehkäisy sisällytettiin. Tuotettiin rahapeli-aihetta koskevaa sisältöä uuteen julkaisuun Puheeksiotto on ajan antamista ikääntyneelle: Miten puhua ikääntyneen kanssa päihdetyön käytöstä, tupakka- tai nikotiini- tuotteista ja rahapelaamisesta (Strand T ym. 2022). Tuotettiin THL:n ja OPH:n yhteistyönä verkkosivuaineistokokonaisuus ehkäisevästä päihdetyöstä kouluissa ja oppilaitoksissa ja siihen rahapelaamista koskevaa sisältöä sekä osallistettiin verkkosivu-kokonaisuuden suunnitteluun ja toteutukseen. Tuettiin em aineistojen jalkauttamista monin tavoin.

Ammattilaisten osaamisen vahvistaminen – kokonaisuudessa keskityttiin itseopiskelumateriaalin tuotantoon, kokemusasiantuntijoiden äänen kuulumiseen sekä koulutuskokonaisuuksien jalkauttamiseen. Uutena asiana osallistuttiin selvitystyön tekemiseen koskien rahapeli-, päihde- ja riippuvuusteemojen näkymistä 2. asteen ja korkeakoulujen opetussuunnitelmissa ja esimerkiksi tuotettiin ja avattiin itseopiskeluun Rahapeli-ongelma ja talous -verkkokurssi yhteistyössä Takuusäitiön kanssa.

Rahapelaamisen puheeksiottoa, tunnistamista ja lyhytneuvontaa edistettiin mm. Aluetukitoiminnan kautta puheeksiottomateriaaleja levittämällä ja useita koulutuksia järjestämällä. Kela-yhteistyönä järjestettiin erillinen rahapelaaminen puheeksi koulutus Kelan työntekijöille (noin 200 hlöä), koulutusyhteistyötä suunniteltu myös Oikeusministeriön ja Ulosottolaitoksen kanssa. Puheeksioton mallin ja mini-intervention käytettävyyden tarkasteluun on suunnitteilla käytettävyytutkimus, jossa tarkastellaan sekä asiakkaan raportoimaa hyötyä interventiosta että intervention antajan kokemusta sen käytettävyydestä.

Kanadalaisen työryhmän vetämän monivuotisen hankkeen pohjalta julkaistiin tutkimusartikkeli, jossa kuvattiin **rahapelaamisen riskirajat** (LRGG, Lower Risk Gambling Guidelines; Hodgins ym. 2022). Käynnistettiin tutkimushanke LRGG:n testaamiseksi ja sovittamiseksi suomalaiseen kulttuurikontekstiin.

IV Tuen ja hoidon saatavuus ja laatu (painopiste 4)

Toteutettiin **päihde- ja riippuvuuspalvelujen kuntakyselyn** tulosten (julkaistaan -23, Heiskanen ym.) mukaan esimerkiksi päihde- ja riippuvuusongelmien avohoitoon ja -kuntoutukseen tarkoitettu palvelu järjestettiin noin puolessa kunnista sekä sosiaali- että terveydenhuollossa, kolmanneksessa terveydenhuollossa ja reilussa kymmenessä prosentissa sosiaalihuollossa. Rahapeli-ongelman avohoitoa ja -kuntoutusta oli kyselyn mukaan saatavilla noin 92 prosentissa manner-Suomen kuntia. Lisäksi julkaistiin laitospuolesta päihdehoitoa ja -kuntoutusta koskevan kyselyn tulokset (Nevalainen ym. 2022). Tulosten mukaan rahapeli-ongelman hoitoa on saatavilla ainakin 17 päihdehoidon ja -kuntoutuksen laitossyksikössä Suomessa.

Rakenteellisen kirjaamisen nykytila on kartoitettu onnistuneesti ja kehittämisen kohteet ovat tunnistettu. Rahapelispesifejä rakenteellisen kirjaamisen asioita on edistetty sosiaalihuollon asiakirjarakenteissa ja osallistuttu sosiaalihuollon rekisteriuudistukseen. Kolmannen terveydenhuollon toimenpidekoodin valmistelu rahapeleihin liittyen on aloitettu.

Ns. Aluetuen toimintakokonaisuudessa on vuonna 2022 jatkettu **palveluiden laadun ja saatavuuden alueellista kehittämistä** yhteistyössä kuntien, tulevien hyvinvointialueiden ja kokemusasiantuntijoiden kanssa ja jatkettu sote-alan ammattilaisten osaamisen kehittämistä tunnistamisessa, hoidossa ja tuessa järjestämällä koulutuksia ja työpajoja. Lisäksi on selvitetty alueellisen tiedontuotannon mahdollisuuksia tilastointia ja rakenteellista kirjaamista kehittämällä järjestämällä työkokouksia ja työpajoja.

Osallistuttu keskeisesti sekä rahapeli-riippuvuuden Käypä hoito -suositukseen valmisteluun ja että -22 julkaistun Rahapeli-riippuvuus-kirjan kirjoittamiseen että toimittamiseen (Duodecim).

Peli poikki -ohjelman tehoa ja ohjelmaan sitoutumista tarkasteltiin kolmessa artikkelissa (Palomäki ym. 2022a, 2022b; Korvuo ym. 2023) ja yhdessä pro gradu -tutkielmassa (Korvuo 2023). Ensimmäisen artikkelin perusteella hoito oli keskimäärin hyvin tehokas (vuosina 2008–2028), mutta masentuneisuusoireet vaikuttivat kielteisesti hoidon tehoon. Toisen perusteella hoitoon sitouduttiin keskimäärin hyvin, mutta mm. pitkä jonoaika, haluttomuus muutokseen, rahapeli-ongelman korkea aste ja hyvien sosiaalisten suhteiden puuttuminen ennustivat hoidosta pois putoamista.

Läheistyön kehittäminen jatkuu. Väestöaineistosta ja laadullisesta aineistosta, sekä systemaattisesta katsauksesta (Edgren ym. 2021) tuotettu Tutkimuksesta tiivistä julkaisu ammattilaisten työn tueksi (Castrén, Marionneau ym. 2022). Lisäksi tuotettu Tiedä ja toimi -kortti läheisiä kentällä kohtaaville ammattilaisille (Castrén & Wuorio, 2022). Läheisille suunnattu mittari haittojen kartoittamiseksi on tuotettu Peluurin sivuille (Castrén & Palomäki, 2022). Mittarin käytettävyyttä seurataan.

Taloudellista toipumista tukevassa hankkeessa laaditaan opas rahapeliongelman hoitoa toteuttaville ammattilaisille. Pää tavoitteena on rahapeliongelman vuoksi velkaantuneiden asiakkaiden tukeminen ja taloudellisten haittojen vähentäminen ammattilaisten osaamisen vahvistamisen avulla. Vuonna 2022 jatkettiin Päijät-Hämeen ja Vantaan pilotteja, joissa rahapeliongelman hoidon työntekijä ja talous- ja velkaneuvonnan työntekijä tapaavat yhdessä asiakkaita. Käynnistettiin laadullinen tutkimus talous- ja velkaneuvonnan ja rahapeli riippuvuuden hoidon yhteistapaamisista. Rahapeliongelma lisättiin talous- ja velkaneuvonnan rekistereihin velkaantumisen syyksi.

Käynnistettiin osana Rahapelipoliittista ohjelmaa **Pelihaittakeskus-kokonaisuuden suunnittelu** ja sen taustaksi Peliklinikan toiminnan sisäinen arviointi.

V Apurahat rahapelihaittojen tutkimukseen

Alkoholitutkimussäätiölle jätettiin rahapelihaittojen tutkimukseen kohdistuvia hakemuksia 12 kappaletta ja haettujen apurahojen loppusumma oli 533 980 euroa. Rahapelihaittojen tutkimukseen päätettiin jakaa 220 029 euroa, jakoprosentti 41 %.

VI Digipelihaitat

Päihde- ja riippuvuusstrategian (STM) mukaisesti ”digipelaamiseen liittyvien haittojen ehkäisy ja tutkimus integroidaan osaksi THL:n rahapelihaittojen ehkäisyn kokonaisuutta ja se huomioidaan rahapelipoliittisen ohjelman valmistelussa ja ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelmassa”. THL:n Rahapelihaitat -tiimissä teemasta on jo tehty pienimuotoisesti rahapelihaittatyöhön tiiviisti nivoutuvaa alustavaa tutkimusta ja kehittämistyötä ja työtä jatkettiin käynnistämällä ms. 52-työn ulkopuolinen rahoitushaun valmistelu konsortion rakentamisella ja tutkimussuunnitelmien teolla. Raha- ja digipelaamisen yhdyspinnalta on Lootbox työryhmän (THL, KAVI, POHA, Tampereen yliopisto) työskentelyn tuloksena julkaistu artikkeli lootboxeista (Macey ym. 2022). Raha- ja digipelaamisen fuusiota tutkitaan myös Rahapelit digijassaa -hankekokonaisuudessa.

VII Muu asiantuntijatoiminta, LIITE 1

Raportin loppuun on kuvattu tiiviisti 52-toimijoiden asiantuntijatyötä, esimerkiksi työryhmiä, neuvottelukuntia, ohjausryhmiä, verkostoja sekä lausunnotyötä ja mediatyötä vuodelta 2022. Toimijoiden raporttoimia puheenvuoroja ja esityksiä eri foorumeilla on kertynyt 83 kpl. (Liite 1)

LIITE 2. Julkaisuluettelo

Dokumentin liitteenä on vuoden 2022 julkaisuluettelo. Vuonna 2022 julkaistiin 43 tieteellistä vertaisarvioitua artikkelia ja suuri joukko muita artikkeleita, selvityksiä, raportteja, verkkotekstejä sekä audioaineistoja.

Lukuohje

Toimintojen toteuman/tuotosten yhteydessä suluissa olevat kirjaimet tarkoittavat työvaihetta vuonna 2022:

- A** valmistelu/ suunnittelu,
- B** työn alla,
- C** arvioitavana,
- D** valmis,
- E** jatkuvaa toimintaa.

Tekstit ovat hankkeissa tuotettuja, mistä syystä ne ovat jossain määrin erimitallisia.

Rahapelipoliittinen ohjelma kattaa kaikki 52-toiminnan osa-alueet, siksi ensimmäisenä ja erillään pääluvuista:

Rahapelipoliittinen ohjelma

Kuvaus: Rahapelipoliittinen ohjelma (VN 40/2022) valmistuminen.

Tavoite: Toimeenpanosuunnitelman tekemisen käynnistäminen ja toimeenpanon aloittaminen.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Rahapelipoliittinen ohjelma julkaistiin **(D)**.
- Toimeenpanosuunnitelman tekeminen aloitettiin **(B)**.

Rahapelipoliittinen ohjelma julkaistiin keväällä 2022. Ohjelma hyväksyttiin sote-ministerityöryhmässä huhtikuussa. Ohjelman toimeenpanovaihe käynnistettiin. Toimeenpanosuunnitelman muodostaminen jakautui eri osa-alueisiin. Järjestettiin työpajoja sidosryhmien kanssa eri aiheista.

Tekijät/yhteistyö: Kaikki §52-rahoituksella työskentelevät.

Yhteyshenkilöt: Saini Mustalampi, THL, Jani Selin, THL, Anne Salonen, THL, Johanna Järvinen-Tassopoulos, THL, Heidi Ruohio, THL, Maria Heiskanen, THL.

I RAHAPELAAMINEN JA RAHAPELIHAITAT

(horisontaalinen, erityisesti painopiste 2)

Tulostavoitteet, painopiste 2:

- Seuranta on riittävää ja kattavaa eri tahojen tarpeisiin, ei päällekkäistä. (2.1.)
- Ymmärrys haitoista ja niitä tuottavista mekanismeista on lisääntynyt. (2.2.)
- Haittamittarit ja indikaattorit on määritelty ja niitä käytetään tarvittavilla tasoilla. (2.3.)
- On saavutettu konsensus haittojen vähentämisen kansallisesta tavoitetasosta ja se on käytössä. (2.4.)

Raportointi alkaa horisontaalisesta, kaikki painopistealueet kattavasta teemasta riippumatta siitä, että toiminta kattaa erityisesti tulostavoitteet painopisteellä 2.

1. Rahapelaamisen ja rahapelihaittojen tutkimuksellinen seuranta ja arviointi (horisontaalinen, erityisesti tulostavoitteet 2.1., 2.2., 2.3., 4.1., 4.2., 3.2., 3.5.)

Kuvaus: Rahapelaamisen ja rahapelihaittojen monipuolinen seuranta ja arviointi väestötutkimusten ja rekisteripohjaisten tietojen avulla niin pelaajan, läheisten kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Rahapelihaittakustannusten määrittely.

Tavoite: Tuottaa ajankohtaista ja luotettavaa tietoa rahapelihaitoista keskeiset rahapelihaittaindikaattorit sekä niiden ajallinen ja paikallinen vertailukelpoisuus ja keskeiset haittoihin liittyvät tekijät huomioiden. Tuottaa/mahdollistaa väestötutkimus- ja rekisteripohjaista aineistoa rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen sekä järjestelmän ja hoidon tarpeen arviointiin sekä niihin liittyvään tutkimukseen, kehittämiseen ja päätöksentekoon liittyvien sopimustehtävien toteuttamiseksi. Haittaseuranta-kokonaisuuden arviointi ja kehittäminen yhteistyössä, vahvistaen pelaajan näkökulman lisäksi sekä läheisten että yhteiskunnan näkökulmaa. Rahapelihaittakustannusten laskeminen osa-alueittain ja vaiheittain, varhaisvaiheessa tuottaa lukuja laskelmien pohjaksi.

Kuvaus -22 toteumasta: Vuoden 2022 aikana tuotettiin runsaasti tietoa rahapelihaitoista (2.1., 2.2., 2.3.): yksi rahapeliaiheinen väitöskirja ja seitsemän tieteellistä vertaisarvioitua artikkelia, jonka lisäksi kaksi artikkelia on arvioitavana ja kahdeksan artikkelia työn alla. Tutkimustuloksia esiteltiin muun muassa pitämällä esityksiä tieteellisissä konferensseissa ja seminaareissa. Hoitoilmoitusrekisteriin pohjautuvia terveystietoja hyödynnettiin useiden artikkeli-käsitteistöjen valmistelussa. Ensimmäinen suomalainen pelihimodiatnooseja (ICD-10, F63.0) tarkasteleva tutkimusartikkeli julkaistiin elokuussa (2.3., 4.1., 4.2.), jonka lisäksi liitännäissairastavuutta tarkastelevia käsitteistöjä valmisteltiin (2.2.). Ensimmäiset tiedot pelihimodiatnoosin saaneiden itsemurhakuolemista julkaistiin blogitekstinä. Rekisteritietoja hyödyntävän tutkimuksen suunnitelmaa päivitettiin (2.1., 2.2.).

Suomalaisten rahapelaaminen 2023 väestötutkimuksen suunnittelu ja hankintavalmistelut käynnistettiin yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa (ml. suoranhankintailmoitus, sopimus, kyselylomakevalmistelut jne.) (2.1., 2.2., 3.2.). Seuraavaan tutkimukseen päätettiin tehdä menetelmämuutos: siirytään puhelinhaastattelusta verkko- ja postikyselyn yhdistelmään. Erillisessä selvityksessä todettiin menetelmämuutosta arvioivan

moodiefektitutkimuksen tarve ja käynnistettiin sen suunnittelu. Väestötutkimusten ja kliinisen työn mittarivalintojen tueksi valmisteltiin koostetta viimeisimmästä mittaritutkimuksesta (2.1., 2.3.).

Aluekohtaisen, ajankohtaisen ja monipuolisemman tiedon saavuttamiseksi rahapeliteema liitettiin mukaan myös Terve Suomi väestötutkimukseen (2.1., 3.5.). Sitä suunniteltiin keväällä ja sen aineiston keruu (N = 66 000) käynnistyi syksyllä.

Rahapelihaittakustannusten pohjaksi tuotettiin tutkimustietoon perustuvia lukuja (2.1.). Työryhmä osallistui suunnitellusti myös tiimin LRGG jatkoanalyysiin ja uuden pilottitutkimuksen valmisteluun (3.2.) sekä tuotti väestötason tietoa rahapeliongelmasta läheisnäkökulmasta.

Tuotokset: THL:n ylläpitämän hoitoilmoitusrekisteriin perustuvat tiedot osoittivat, että rahapeliin riippuvuutta (ICD-10; pelihimo F63.0) diagnosoidaan aiempaa enemmän, mutta edelleen vain harva saa diagnoosin (Salonen ym. 2022). Artikkelissa käytetyn aineiston mukaan vuosina 2011–2020 diagnoosi tehtiin 2 617 henkilölle Manner-Suomessa. Eniten diagnooseja oli 18–44-vuotiailla. Diagnoosien määrä lisääntyi sekä miehillä että naisilla kaikissa ikäryhmissä paitsi 60 vuotta täyttäneillä naisilla. Kasvu oli suurinta 30–44-vuotiailla naisilla. Miehet olivat kuitenkin yliedustettuina diagnoosin saaneissa. Huomionarvoista on, että artikkelin julkaisun jälkeen päivitettyt luvut diagnoosien yleisyydestä ovat hieman korkeammat. Lisäksi samasta tutkimusaineistosta käynnistettiin alustavat analyysit itsemurhakuolemiin liittyen sekä kolmen muun käsikirjoituksen valmistelu. Rahapeliin riippuvuutta sairastaneiden yleisin kuolemansyy oli itsemurha (Grönroos ym. 2022). Noin kolmannes rahapeliin riippuvuusdiagnoosin saaneista itsemurhaan kuolleista oli naisia (ks. myös [4](#) Rahapelaaminen ja itsemurhat). Työn alla olevissa käsikirjoituksissa tarkastellaan rahapeliin riippuvuuden diagnoosien alueellisia eroja, sekä diagnooseihin linkittyvää liitännäissairastavuutta mielenterveyden ja kansanterveyden näkökulmasta.

Suomalaisten rahapelaaminen 2019 -tutkimuksen jatkoanalyysit puolestaan osoittivat, että joka viidennellä Manner-Suomessa asuvalla vastaajalla on tai on ollut lähipiirissään vähintään yksi ongelmallisesti pelaava henkilö (Lind ym. 2022). Ongelmallisesti pelaava henkilö oli tavallisimmin läheinen ystävä. Koko elämän aikajänteellä ystävien osuus oli 13,7 % ja perheenjäsenten 10,0 %. Toisaalta naisilla oli miehiä useammin ongelmallisesti pelaava perheenjäsen. Enemmistö (65,3 %) läheisistä oli kokenut vähintään yhdentyypistä haittaa johtuen läheisen pelaamisesta. Tunneperäiset haitat olivat yleisin läheisten kokema haittatyyppeistä, riippumatta siitä mikä suhde läheisellä oli pelaajaan. Lisäksi julkaistiin Tutkimuksesta tiiviisti suomenkielinen yhteenveto läheisartikkelien päätuloksista (Castrén ym. 2022). Australialaisten kanssa yhteistyössä toteutettu tutkimus niin ikään vahvisti, että tunneperäiset haitat olivat yleisin läheisten kokema haittatyyppeistä (Hing ym. 2022a). Seuraavaksi yleisimmät läheisten kokemat haittatyypit olivat ihmissuhdehaitat, taloudelliset haitat, terveyshaitat ja ammatilliset haitat. Kuudella prosentilla australialaisista vastaajista oli ollut lähipiirissään vähintään yksi ongelmallisesti pelaava henkilö edeltävän vuoden aikana. Entiset puoliset raportoivat eniten haittoja, jonka jälkeen tavallisimmin haittoja kokivat nykyiset puoliset ja muut perheenjäsenet. Naiset kokivat miehiä enemmän haittoja puolison tai perheen jäsenen pelaamisesta, miehet puolestaan kokivat enemmän haittoja perheen ulkopuolisen läheisen pelaamisesta. Toinen yhteistyössä toteutettu tutkimus osoitti, että sekä kivijalassa että internetissä pelasivat Australiassa suurimmalla intensiteetillä ja kokivat eniten rahapelihaittoja (Hing ym. 2022b). Internetissä ja internetissä sekä kivijalassa pelanneilla rahapeliongelma oli yleisempää verrattuna vain kivijalassa pelanneisiin, kun pelaamiseen osallistuminen kontrolloitiin.

Suomessa rahapelaamisen motiivit vaihtelivat sosiaaliryhmittäin ja rahapelikäyttötymisen mukaan (Hagfors ym. 2022). Yleisimmät motiivit rahapelaamiselle olivat rahan voittaminen sekä jännitys tai mielihyvä. Naiset pelasivat useammin rahan voittamisen vuoksi kuin miehet. Nuoremmat ikäryhmät pelasivat useammin sosiaalisten syiden, jännityksen tai mielihyvän sekä ikävien tunteiden pakenemisen vuoksi kuin vanhemmat ikäryhmät. Vanhemmat ikäryhmät pelasivat useammin hyvän tarkoituksen vuoksi. Ikävien tunteiden pakeneminen

rahapelaamiseen oli yhteydessä rahapeliongelman vakavuuteen. Motiivien yhteydestä siihen, pelaako henkilö yksioikeusjärjestelmässä tarjottavia vai sen ulkopuolisten tarjoajien rahapelejä valmisteltiin käsikirjoitus, jonka on arvioitavana.

Rahapelaamista ja riskitekijöitä tarkasteltiin myös koulumenestyksen näkökulmasta. Peruskoulun päättötodistuksen lukuaineiden keskiarvo oli yhteydessä aikuisiän rahapelikulutukseen (Latvala ym. 2022). Nuorilla, joilla oli alhainen keskiarvo, oli myöhemmin korkeampi viikoittainen ja omiin tuloihin suhteutettu rahapelikulutus kuin niillä nuorilla, joilla päättötodistuksen keskiarvo oli korkea. Lisäksi nuorten rahapelaamista ja alkoholinkäyttöä tarkasteltiin parhaillaan arvioitavana olevassa artikkelikäsikirjoituksessa. Työryhmä osallistui myös mielenterveysstrategian väliraportin valmisteluun.

Kanadalaisen työryhmän vetämän monivuotisen hankkeen pohjalta julkaistiin tutkimusartikkeli, jossa kuvattiin rahapelaamisen alhaisemman riskin suositusrajat (LRGG, Lower Risk Gambling Guidelines; Hodgins ym. 2022). Kahdeksan maan väestötutkimusaineistoihin perustuvat tulokset osoittivat, että rahapelaamisen haittariski kasvoi, kun henkilö käytti rahapelaamisen yli \$60–\$120 Kanadan dollaria kuukaudessa, ja pelasi yli 5–8 kertaa kuukaudessa, ja käytti enemmän kuin 1–3 % bruttotuloistaan rahapelaamiseen, ja pelasi yli 3–5 eri pelityyppiä. Suositusrajoihin liittyen käynnistyi myös pilottihanke, jolla pyritään ehkäisemään ja vähentämään rahapelihaittoja Suomessa (ks. [33](#) Rahapelaamisen matalamman riskin rajat). Alhaisen riskin rahapelaamiseen liittyen valmisteltiin kahta artikkelikäsikirjoitusta, jossa toisessa tarkastellaan rajoja viimeisimmän suomalaisen aineiston valossa ja toisessa pelaamista suositusrajojen mukaisesti.

Alustavissa rahapelihaittakustannusten analyysissä havaittiin menetelmävalinnan vaikuttavan aivan poikkeuksellisella tavalla kustannuslaskelmiin, jonka vuoksi lopullisen menetelmävalinnan tueksi päätettiin tehdä lisäanalyysjä ja valmisteltiin aiheesta julkaisua. Rahapelaamiseen liittyvää rikollisuutta ja sen yleisyyttä analysoitiin rekisteriaineistoa hyödyntäen (Lind 2022b). Osana rahapelihaittatutkimuksen luotettavuuden kehittämistä tarkasteltiin väestötutkimusaineiston vastaajakatoa ja sen vaikutusta tuloksiin sekä arvioitiin rahapelihaittamittareita. Edellä mainituista aiheista julkaistaan tuloksia myöhemmin.

Erityisesti läheisteema oli näkyvästi esillä tiedon tuotannossa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti (2.1., 4.1.). Tietoa tuotettiin suunniteltua kattavammin THL:n Pelihaitat -verkkosivuille (2.1., 2.2.). Lisäksi rahapelipoliittisen ohjelman toimeenpano käynnistettiin: tiedon tuottaminen ja indikaattorityö sen fokuksessa (1.1., 1.2., 2.3., 2.4.). Sidosryhmien työpajatyöskentelyä hyödyntäen arvioitiin tiedon tarpeita, sekä käynnistettiin indikaattoreiden päivitys ja arviointi. Kansainvälisille asiantuntijoille valmisteltiin kysely: ”Inquiring Expert Opinions on the Problem Gambling Severity Index (PGSI)”. Kyselyn avulla kartoitettiin näkemyksiä sekä PGSI-mittarista että rahapelipoliittisen ohjelman kannalta olennaisista kysymyksistä, kuten haittojen vähentämisen tavoitetasosta (2.3., 2.4.).

Osana Suomalaisten rahapelaaminen 2023 -tutkimuksen suunnittelua, arvioitiin ajankohtaisia tiedon tarpeita. Samalla pyrittiin varmistamaan, että tiedontuotanto kohdentuu rahapelipoliittisen ohjelman toimeenpanon tarpeisiin (2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 3.5.). Lisäksi kotimaisten sidosryhmien jäsenten näkemyksiä vuoden 2019 väestötutkimuksesta ja tietoa rahapelipoliittisen ohjelman tueksi kartoitettiin erillisellä webropol-kyselyllä. Tutkimustuloksia esiteltiin useissa kansainvälisissä konferensseissa, jonka lisäksi tuloksista julkaistiin verkkouutinen (Salonen ym. 2022) ja blogikirjoitus (Grönroos ym. 2022). Rahapeliaiheiset väestötutkimusaineistot ovat tiedeyhteisön käytettävissä Tietoarkiston kautta: aineistoja on toimitettu yhteensä 246 kertaa vuoden 2007 jälkeen ja niistä 30 kertaa vuonna 2022.

Yhteyshenkilö: Anne Salonen, THL.

2. Rahapelihaittailmiön ajantasainen seuranta ja sen kehittäminen

Kuvaus: Rahapelihaittojen ajantasainen seurantakokonaisuus. Kehitetään seurantaan soveltuvia toiminta- ja tiedonkeruutapoja ja indikaattoreita. Laaditaan eri tietolähteisiin perustuvaa ajankohtaista tilannekuvaa rahapelihaittailmiöstä.

Tavoite: Rahapelihaittailmiön ennakoiva ja ajantasainen seuranta. Tavoitellaan eri tietolähteistä saatavilla olevien tietojen helppoa löydettävyyttä erilaisiin käyttötarkoituksiin, esim. kuntien EPT-työn vahvistamisen tueksi rahapeli-indikaattoreita osaksi Päihdeavainindikaattorit-kokonaisuutta.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Kuukausittainen kysely yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisesta rahapelaamisesta (offshore-kysely) käynnistyi maaliskuussa 2022. Tämän aineiston perusteella ulkomaille pelaavien väestöosuus on pysytellyt melko samalla tasolla kuukausien välillä vastaten hyvin pitkälle samaa 5–6 prosentin väestöosuutta kuin aiemmissa tutkimuksissa on havaittu. Toisin sanoen mitään merkittäviä muutoksia ulkomaille pelaavien määrän kehityksessä ei alustavien tulosten mukaan ole havaittavissa vuoden 2022 aikana tapahtuneen. Aineistosta julkaistaan tiedote ja blogikirjoitus helmikuussa 2023. **(B)**.
- Rahapelihaittojen ehkäisyn sekä tuen ja hoidon paneelikyselyiden (kaksi kyselyä eri kohderyhmille) ensimmäinen aineistonkeruu toteutettiin ja tuloksia analysoitiin. Kahteen kyselyyn vastasi yhteensä 39 henkilöä. Tulosten mukaan merkittävin ehkäisevän työn ja hoidon ammattilaisten havaitsema muutos oli rahapelaamisen digitalisoituminen, jota oli nopeuttanut koronaepidemian aiheuttamat rajoitukset fyysisissä pelikanavissa. Uusista rahapelaamisen muodoista kryptotreidaaminen aiheutti huolta. Velkaantuminen huoletti monia ammattilaisia, erityisesti yhdistettynä internetin korkean riskin peleihin. Koronaepidemia kuormitti asiakkaita esimerkiksi henkisesti ja taloudellisesti, ja oli aiheuttanut palveluissa vajeita. Paneelikyselyistä valmistellaan tutkimuksesta tiiviisti -julkaisua **(B)**.

Yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisen rahapelaamisen kuukausittainen tiedonkeruu käynnistyi, ja ehkäisyn sekä tuen ja hoidon työntekijöiden ensimmäiset paneelikyselyt toteutettiin. Tuloksia raportoitiin rahapeli-poliittisen ohjelman toimeenpanoa varten valmistellun rahapelihaittojen tilannekuvan yhteydessä, ja niiden julkista raportointia valmisteltiin. Tietojen helpon löydettävyyden ja esimerkiksi Päihdeavainindikaattori-kokonaisuuden kehittäminen oli vähemmällä huomiolla toimintavuonna, ja sen kokonaisuuden kehittämistä jatketaan edelleen.

Yhteyshenkilö: Maria Heiskanen, THL.

3. Rahapeliyhteiskunnallisten haittojen mittaaminen (tulostavoitteet 2.2., 2.3.)

Kuvaus: Rahapelaamisen aiheuttamien yhteiskunnallisten haittojen määrittäminen ja niiden mittaamiseen soveltuvien indikaattoreiden kehittäminen.

Tavoite: Tavoitteena on ollut kehittää indikaattoreita yhteiskunnallisten haittojen mittaamiseen. Työ on alkanut vuonna 2022 suunnitellun mukaisesti yhteiskunnallisten haittojen määrittämisellä.

Kuvaus -22 toteumasta: Julkaistu ensimmäinen tutkimusartikkeli, johon on koostettu tietoa yhteiskunnallisista haitoista **(D)**. Tulosten mukaan valtaosa rahapelihaitoista on nähty yksilötasolla ja ongelmallisen

pelaamisen suorina seurauksina. Yhteiskuntatasoa koskevat haitat saattavat sen sijaan johtua paitsi ongelmallisesta pelikäyttäytymisestä, myös itse pelien tarjonnasta. Näistä merkittävimpiä ovat mm. rikollisyyteen, korruptioon, sosiaali- ja terveystalouteen, tuottavuuden laskuun sekä muun kulutuksen korvaantumiseen liittyvät haitat (Marionneau, Egerer & Raisamo, 2022).

Yhteyshenkilö: Virve Marionneau, CEACG.

4. Rahapelaaminen ja itsemurhat (tulostavoite 2.2.)

Kuvaus: Kv-kartoitus mitä tiedetään rahapeliongelmiin ja itsemurha-alttiuden välisestä suhteesta.

Tavoite: Arvioida, mikä Suomen tilanne ottaen huomioon rahapeliongelmiin laadun ja määrän.

Kuvaus -22 toteumasta: Julkaistu kirjallisuuskatsaus rahapelaamisen ja itsemurhien välisestä yhteydestä (D). Tulokset osoittavat, että rahapelaaminen on suoraan yhteydessä itsemurhiin. Rahapelaaminen lisää itsemurhia etenkin velkaantumisen ja häpeän vuoksi (Marionneau & Nikkinen, 2022).

Yhteyshenkilö: Janne Nikkinen, CEACG.

5. Venäjänkielisten kokemat rahapelihaitat Suomessa (tulostavoitteet 1.1., 2.2.)

Kuvaus: Venäjänkieliset ovat Suomen suurin vieraskielisten ryhmä. Kansainvälisessä tutkimuksessa maahanmuuttajien on havaittu pelaavan kantaväestöä vähemmän, mutta kokevan enemmän haittoja. Tutkimuksessa käsitellään Suomessa asuvien venäjänkielisten rahapelaamista, näiden kokemia rahapelihaittoja sekä näkemyksiä Suomalaisesta rahapelijärjestelmästä.

Tavoite: Tuottaa tutkimustietoa siitä, miten venäjänkieliset pelaavat, ja millaisia haittoja nämä kokevat pelaajina tai läheisinä.

Kuvaus -22 toteumasta: Kolumni venäjänkielisten palvelujen tarpeista rahapelaajille ja heidän läheisilleen (C), avaus maahanmuuttajien ottamisesta mukaan rahapelierityisten palvelujen ja ehkäisyn suunnitteluun (B). Tiedon hyödyntäminen jatkuu kentällä vuonna 2023.

Yhteyshenkilö: Johanna Järvinen-Tassopoulos, THL.

II RAHAPELIJÄRJESTELMÄN JA SEN TOIMEENPANON ARVIOINTI JA TUKI (painopiste 1)

Rahapelijärjestelmää ja sen toimeenpanon arviointia ja tukea käsittelevässä osiossa tutkitaan, seurataan ja ennakoidaan rahapelipolitiikan ja -järjestelmän ajankohtaisia kysymyksiä, kehitystä, rahapelipoliittista toimintaympäristöä ja näihin kytkeytyviä ilmiöitä huomioiden myös niiden kansainvälinen ulottuvuus. Hankkeet tukevat osaltaan suomalaisen, rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen perustuvan yksin-oikeusjärjestelmään pohjaavan rahapelijärjestelmän toimeenpanoa tuottaen tietoa järjestelmän kyvyistä ja mahdollisuuksista vahvistaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä.

Tulostavoitteet: Painopiste 1.

- Seurannalla ja arvioinnilla on tuettu rahapelijärjestelmän toimeenpanoa rahapelihaittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä (pelituotteet, saatavuus, kulutus, politiikka-, sääntely- ja vastuullisuustoimien vaikutukset). (1.1.)
- Toiminnalla on tuettu kestävästä rahapelijärjestelmän toimeenpanoa kansainvälistyvässä toimintaympäristössä (järjestelmät, pelaaminen, markkinat, vastuullisuus). (1.2.)

6. Veikkauksen peli- ja pelaajadatan käyttö (tulostavoite 3.1.)

Veikkauksen pelirajoituskokonaisuuden toimivuuden arviointi (tulostavoitteet 1.1., 1.2., 2.2.)

Kuvaus: Jatketaan nykyisin tarjolla olevien pelaamisen hallinnan välineiden arviointia tarkastelemalla välineiden käytön yhteyttä pelaamisessa tapahtuneisiin muutoksiin.

Tavoite: Selvittää välineiden käyttötilastojen lisäksi niiden vaikuttavuutta pelaamisen hallinnassa ja luoda sen perusteella suositukset välineiden kehittämiseksi sekä viranomaisen säätämien tappiorajojen tasolle.

Kuvaus -22 toteumasta: Pelirajoitus-kokonaisuuteen liittyvä pelaajatason aineisto saatu Veikkaukselta ja tarkempi arviointi saatu käytiin (B).

Ensimmäinen rahapelihaittojen arviointiryhmän muistio tappiorajojen toimivuudesta ja muutosehdotuksista valmisteltu ja toimitettu sisäministeriöön (D).

Yhteyshenkilö: Tomi Roukka, THL.

7. Rahapelaamisen pois sulkeminen: itseasetettavien pelikieltojen sääntely, hyödyntäminen ja toimivuus (REGAPS) (tulostavoitteet 1.1., 1.2., 3.4.)

Kuvaus: Rahapelioperaattoreita ohjataan edistämään kuluttajan itseasettamien pelikieltojen käyttöönottoa. Itseasetettujen pelikieltojen käyttöönotto kuuluu paitsi julkisiin tavoitteisiin, myös rahapelitarjoajien vastuullisen pelaamisen työkaluihin.

Tavoite: Tuotetaan tietoa itseasetettaviin pelikieltoihin liittyvistä näkemyksistä ja tarkastellaan suomalaista kehikkoa.

Kuvaus -22 toteumasta: Julkaistu kansainvälinen, vertaisarvioitu artikkeli (Kraus ym. 2022), jossa verrataan itseasetettavien peliestojen sääntelyä seuraavissa maissa: Suomi, Saksa, Italia, USA (Massachusetts), Norja, Ruotsi, Australia (Victoria). Artikkelit tuo esiin, että itseasetettavien peliestojen sääntely ei ole vertailumaiden sisälläkään yhdenmukaista pelityypeittäin ja -paikoittain. Käytännön seurauksena tästä on, että pelaajien voi olla haastavampi tehokkaasti eristää itsensä jostain rahapelipaikasta kuin toisesta. Kaikissa maissa, myös Suomessa, kansainvälistyvä ympäristö asettaa haasteita itseasetettavien peliestojen vaikuttavuudelle; esimerkiksi miten julkinen valta voi tulevaisuudessa tukea pelaajia, joilla olisi tarve asettaa itse-estot monopolitai lisenssijärjestelmän ulkopuoliselle pelaamiselle? **(D)**.

Yhteyshenkilö: Veera Kankainen, HY CEACG.

8. Rahapelaamisen ikärajamuutoksen vaikutukset nuorten rahapelaamisen eri sosioekonomisissa ryhmissä (tulostavoite 1.1.)

Kuvaus: Tutkimuksessa tarkastellaan rahapelaamisen ikärajamuutoksen vaikutuksia niillä nuorilla, joilla on heikompi sosioekonominen asema ja jotka käyttävät runsaasti alkoholia.

Tavoite: Tuotetaan tietoa nuorten ja erityisesti heikoimmassa asemassa olevien nuorten rahapelaamisesta.

Kuvaus -22 toteumasta: Julkaisu on arvioitavana **(C)**. Tutkimus tuotti uutta tietoa heikoimmassa asemassa olevien nuorten rahapelaamisesta tapahtuneista ajallisista muutoksista.

Yhteyshenkilö: Tiina Latvala, THL.

9. Rahapelien ikärajavaltontaa koskeva tiedonkeruu (tulostavoitteet 1.1., 1.2.)

Kuvaus: Koostetaan tietoa uudistetuista ehkäisevän päihdetyön toimijoiden teettämistä rahapelaamisen ostokokeista.

Tavoite: Arvioidaan tunnistautumisen vaikutuksia ikärajavaltontaan. Ostokokeiden toteuttamismallin kehittäminen tunnistautumisen laajentumisen jälkeiseen tilanteeseen. Tiedonkeruu kuntien ehkäisevässä päihdetyössä toteutetuista ostokokeista.

Kuvaus -22 toteumasta: Valmisteltu ja aloitettu tiedonkeruu yhteistyössä THL:n ehkäisevän päihdetyön asiantuntijoiden kanssa. Ostokokeiden tuloksia koskeva tiedonkeruupyynnötkohdistettu kuntien ja alueiden ehkäisevän päihdetyön toimijoille **(B)**.

Yhteyshenkilö: Jani Selin, THL.

10. Päivittäistavarakaupan henkilökunnan näkemykset rahapelaamisen valvonnasta (tulostavoite 1.1.)

Kuvaus: Kokonaisuus tuottaa tietoa rahapelien valvontaan liittyvistä tehtävistä ja uudistusten vaikutuksista. Pakollinen tunnistautuminen on muuttanut jälleenmyyjien valvontatehtävää.

Tavoite: Tutkimuksen tulokset auttavat tunnistautumisen vaikutusten arvioinnissa. Tuloksia voidaan hyödyntää valvonnan kehittämisessä (ml. tunnistautuminen, valvonnan vastuun jakautumiset, ikärajavalvonta). Lisäksi tutkimuksen tulokset edistävät alueellisten erojen tunnistamista rahapelaamisessa.

Kuvaus -22 toteumasta: Tutkimuseettinen lupa saatu, aineistonkeruu saatu päätökseen. Raportointi alkaa keväällä 2023 aineistonkeruun jälkeen.

Yhteyshenkilö: Johanna Järvinen-Tassopoulos, THL.

11. Mitä Pelikoneet kauPOISta!-liike sai aikaan suomalaisella rahapelikentällä? (tulostavoite 1.1.)

Kuvaus: Tutkitaan kansalaisaloitteen taustaa, toteutumista, tavoitteita ja sen nostattamaan keskustelua sosiaalisessa mediassa. Mitä kansalaisaloitteella tavoiteltiin? Kuka puolusti sen tavoitteita ja kuka oli vastaan? Mikä oli kokemusasiantuntijuuden rooli?

Tavoite: Tuottaa tietoa kansalaisvaikuttamisen tavoista sekä kokemusasiantuntijoiden osallistamisesta ja mahdollisuuksista.

Kuvaus -22 toteumasta: Aineistonkeruu on valmis ja analyysi on työn alla (A).

Yhteyshenkilö: Johanna Järvinen-Tassopoulos, THL.

12. Rahapeliautomaattien sijoittelu profiililtaan erilaisille sosioekonomisille alueille ja rahapelikulutus eri alueilla (tulostavoitteet 1.1., 1.2.)

Kuvaus: Tutkitaan rahapeliautomaattien sijoittelua erilaisille sosioekonomisille alueille ja rahapelikulutus eri alueilla. Hyödynnetään pelikulutusta koskevaa tietoa ja sijoittelupaikkoja koskevaa tietoa yhdistettynä Tilastokeskuksen Paavo-tietokantaan.

Tavoite: Selvittää, onko rahapeliautomaattien sijoittelussa tapahtunut muutoksia verrattuna vuonna 2018 ja 2019 julkaistuihin tutkimustuloksiin. Lisäksi selvitetään pelikulutusta sosioekonomisesti erilaisilla asuinalueilla.

Kuvaus -22 toteumasta: Tutkimussuunnitelman päivitys (A).

Yhteyshenkilö: Jani Selin, THL.

13. Pohjoismainen tutkimushanke koronaepidemian vaikutuksista rahapelaamiseen (tulostavoite 1.2.)

Kuvaus: Selvitetään miten koronaepidemia on vaikuttanut pohjoismaisten rahapeliyhtiöiden tuottoihin, offshore-pelaamisen määrään, pelikäyttäytymiseen, ja yhteydenottojen määriin auttaviin palveluihin eri Pohjoismaissa ja miten tilanne Suomessa vertautuu naapurimaihin. Jatkuu vuodelta 2021.

Tavoite: Tuottaa tieteellisiä artikkeleita yllä mainituista aiheista. Hyödynnetään peliyhtiödataa pelien myynnistä ja pelikäyttäytymisestä, offshore-pelaamisen mittaaminen ja menetelmien kehittäminen, auttavien puhelinten yhteydenottotilastot.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Tietopyyntö Veikkaukselle koskien pelikulutusta peliryhmittäin 7.9.2022 (A). Useampi artikkeli työn alla (B) liittyen pelikulutukseen ja pelikäyttäytymiseen koronan aiheuttamien rajoitusten aikana Suomessa.
- Tietopyyntö Suomen, Ruotsin ja Tanskan auttaville puhelimille, eettisten lupien pyytäminen ja saaminen jokaisesta maasta (D). Useampi artikkeli työn alla liittyen auttaviin puhelimiin tulleiden yhteydenottojen määriin ja niiden sisältöön Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa (B).
- Rahoitushakemus kehittämään mittaria offshore-rahapelaamisen arvioimiseksi (D).

Yhteyshenkilö: Virve Marionneau, CEACG.

14. Pelaajien kokemukset koronakevään aikana (tulostavoite 1.1.)

Kuvaus: Hankkeessa selvitetään, miten koronakevään muutokset pelitarjonnassa ovat vaikuttaneet pelaajien kokemuksiin, palvelutarpeisiin sekä asenteisiin rahapelejä kohtaan.

Tavoite: Tuottaa tieteellisiä tutkimuksia liittyen pelaamiseen koronan aikana ja etenkin pelitarjonnan rajoituksen vaikutuksiin.

Kuvaus -22 toteumasta: Kolme artikkelia julkaistu vuonna 2022 (D). Tulokset ovat osoittaneet, että etenkin rahapeliautomaattien sulut johtivat pelihaittojen vähenemiseen. Pelaajat eivät myöskään korvanneet automaattipelaamistaan esimerkiksi verkkopeleillä (Marionneau, Järvinen-Tassopoulos & Lerkkanen, 2022). Pelihaittojen väheneminen näkyi myös vähäisempänä tarpeena rahapelihaittapalveluille. Joidenkin palveluiden siirtymiset verkkoon nähtiin melko positiivisessa valossa, ja verkkopohjainen apu nähtiin myös palvelujärjestelmän maantieteellisen kattavuuden kannalta hyvänä asiana (Marionneau & Järvinen-Tassopoulos, 2022a). Kun rahapeliautomaatit avautuivat ensimmäisen koronakevään jälkeen, pelaajien suhtautuminen jakautui kolmeen luokkaan: osa palasi vanhoihin pelitottumuksiin, osa oli siirtynyt verkkopeleihin ja osa oli onnistunut lopettamaan pelaamisen koronan tarjoaman tauon ansiosta (Marionneau & Järvinen-Tassopoulos, 2022b). Kokonaisuuden viimeinen artikkeli läheisten kokemuksista pitkittyneen koronapandemian aikana on vielä työn alla (B).

Tuloksia on lisäksi esitelty mm. GAMIC-kokouksessa Bergenissä sekä Lisbon Addictions -konferenssissa. Lisäksi tutkimuksia on esitelty kotimaisissa seminaareissa.

Yhteyshenkilö: Virve Marionneau, CEACG.

15. Arviointityökalu rahapelien sääntelyyn (Assessment tool for gambling regulation) (tulostavoitteet 1.1., 1.2., 2.2.)

Kuvaus: Hankkeessa rakennetaan työkalua, jolla voidaan mitata rahapelitarjonnan ja tarjonnan muutosten väestötason vaikutuksia eri muuttujien avulla.

Tavoite: Tuottaa työkalu, jonka avulla muutoksia rahapelitarjonnassa voidaan arvioida ennalta.

Tavoitteena oli kehittää työkalu haittojen arviointiin rahapelitarjonnan muuttuessa. Kyseessä oli kokeellinen menetelmä. Menetelmä osoittautui käyttökelpoiseksi. Tulokset julkaistaan vuoden 2023 aikana. Artikkelit on arvioitavana (C).

Yhteyshenkilö: Virve Marionneau, CEACG.

16. Muutokset rahapelipoliittisessa asemoitumisessa (tulostavoitteet 1.1., 1.2.)

Kuvaus: Tutkimushankkeessa selvitetään, miten keskeisten rahapelipoliittisten toimijoiden (media, edunsaajat, poliittiset puolueet) asemoituminen on muuttunut viime vuosina.

Tavoite: Tuottaa pysyvä tietokanta ja tutkimustietoa, jonka avulla voidaan arvioida ja ennakoita haasteita rahapelijärjestelmän kehittämiseksi, sekä arvioida rahapelijärjestelmän mahdollisuuksia nykyistä tehokkaampaan rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen.

Kuvaus -22 toteumasta: Julkaistu kolme vertaisarvioitua tieteellistä artikkelia (D). Artikkelit käsittelivät kansanedustajien, rahapelituottojen edunsaajien ja suurimpien sanomalehtien rahapelipoliittista asemoitumista. Tulokset osoittivat, että kansanedustajat olivat vahvasti sitoutuneet yksinoikeusjärjestelmään tarkastelujakson viimeiseen vuoteen 2019 asti. Sanomalehtien ja edunsaajien rahapelipoliittinen asemoituminen on muuttunut rahapelihaittoja aiempaa enemmän painottavaksi. Edunsaajien asema on kuitenkin edelleen kaukana haittoja vahvasti painottavien toimijoiden asemasta (Selin 2022a; Selin & Nyrhinen 2022a; Selin & Nyrhinen 2022b).

Tietoa hyödynnettiin rahapelituottojen jakamista koskeneen arpajaislain muutoksen valmistelussa. Julkaisuun aiheuttiset THL:n verkkosivuilla 10.3.2022 ja 16.8.2022.

Yhteyshenkilö: Jani Selin, THL.

17. Omistajaohjaus (tulostavoite 1.1.)

Kuvaus: Omistajaohjaustutkimus tuottaa tietoa erityistehtävayhtiön omistajaohjauksesta, rahapelipoliittisista, rahapelihaittojen ehkäisystä ja rahapelitoiminnasta internetissä.

Tavoite: Tuotettu tietoa palvelee Rahapelipoliittista ohjelmaa.

Tuotokset 2022: Arpajaislainvastainen rahapelitoiminta on ongelma, sillä Veikkaus ei pysty kilpailemaan sen kanssa. Rahapelihaittojen ehkäisyn pitäisi olla prioriteetti, ei rahapelituottojen kerääminen (B). Artikkelit kanavoinnista (B) ja omistajuuden määritelmistä (A) tekeillä.

Yhteyshenkilö: Johanna Järvinen-Tassopoulos, THL.

18. Suomen rahapelijärjestelmän julkisuuskuva ja funktiot

(tulostavoitteet 1.1., 2.3.)

Kuvaus: Tarkastellaan rahapelaamisen yksinoikeusjärjestelmän julkisuuskuva ja rahapelitarjonnan tekevää Suomessa. Millä tavalla väestötasolla sekä mediassa keskustellaan sääntelystä, markkinoinnista, pelihaittojen ehkäisystä sekä rahapelituottojen jakamisesta. Lisäksi tarkastellaan Ahvenanmaan rahapeliyhtiö Pafin roolia Ahvenanmaan yhteiskunnassa verrattuna Veikkaukseen ja osana suomalaista järjestelmää.

Tavoite: Selvittää yksinoikeusjärjestelmän julkisuuskuva ja millaisia näkemyksiä väestöllä on rahapelaamisen järjestämisestä ja Veikkauksesta yhtiönä. Tavoitteena on täydentää väestökyselyistä saatuja tuloksia sekä muodostaa käsitys rahapelijärjestelmästä käytävästä julkisesta keskustelusta.

Kuvaus -22 toteumasta: Fokusryhmä-haastatteluaineisto (kerätty 2017–2018); media-aineisto (2017–2019) ja sosiaalisen median aineisto (kerätty 2019).

Tuotokset 2022: Analyysien viimeistely ja toimittaminen. (C, 1.1. ja B, 2.3.)

Yhteyshenkilö: Michael Egerer, CEACG.

19. Kasinotoiminta ja Tampereen kasinon perustaminen

(tulostavoitteet 1.1., 1.2., 2.2.)

Tampereen kasino (tulostavoitteet 1.1., 2.2.)

Kuvaus: Tutkimuksessa tarkastellaan Tampereelle loppuvuodesta 2021 avatun kasinon alueellisia ja sosiaalisia vaikutuksia tilanteessa ennen kasinon avautumista. Hanke käsittää myös laadullisen pitkittäistutkimuksen kasinon vaikutuksista pelaajien rahapelikäyttäytymiseen, haittoihin ja yhteisöön. Ensimmäinen vaihe on toteutettu loppuvuodesta 2021, ennen kasinon avautumista.

Tavoite: Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää laaja-alaisesti kasinon perustamiseen liittyvät sosiaaliset vaikutukset alueeseen, sen asukkaisiin ja eri viranomaisiin. Tutkimus tuottaa ennakoivaa tietoa.

Kuvaus -22 toteumasta:

- 1. aallon haastattelujen analyysi ja esitys sosiologiapäivillä (C). (1.1., 2.2.)
- TRESINO seminaari “*Measuring the economic impact and social costs of the Tampere casino*”. Ensimmäinen kasinon taloudellisia vaikutuksia tarkasteleva seminaari järjestettiin 16.6.2022. (1.1.)

Yhteyshenkilö ja taho: Michael Egerer, CEACG.

Rahapelien normalisointi nyky-Suomessa: Symboliset, sosiokulttuuriset ja paikallispoliittiset mekanismit (tulostavoitteet 1.1., 2.2.)

Hankkeen tai toimintokokonaisuuden tiivis kuvaus ja tavoitteet: Tutkimuksessa tarkastellaan rahapelaamisen liittyvää normalisaatiota 2020-luvun Suomessa. Veikkauksen sosiaalisen median julkaisujen lisäksi tutkimuksen tapausesimerkkinä käytetään Tampereelle loppuvuodesta 2021 avattua Veikkauksen kasinoa, joka edustaa alueellisesti uudenlaisesta rahapelitarjontaa. Kasinon avulla valotetaan niitä prosesseja, joilla rahapelaamista normalisoidaan olennaiseksi osaksi suomalaista arkea ja yhteiskuntaa. Tutkimus auttaa ymmärtämään, miten Veikkaus luo kuvaa rahapelaamisesta osana normaalia arkea, ja toisaalta myös sitä, miten erilaiset sidosryhmät sekä edesauttavat että kyseenalaistavat normalisaatioprosesseja.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Tieteellinen artikkeli Veikkauksen sosiaalisen median urheilupostauksista **(B)**.
- Tieteellinen artikkeli tamperelaisten sosiaalityöntekijöiden näkemyksistä kasinosta **(B)**.
- Esitys hankkeesta kutsuttuna puhujana Université de Sherbrooke, Kanada **(D)**.

Yhteyshenkilö: Paula Jääskeläinen, CEACG.

20. Paf:n lainsäädännöllisen aseman arviointi (tulostavoite 1.2.)

Kuvaus: Paf on yksi suurimmista Veikkauksen ulkopuolisista yhtiöistä, jotka tarjoavat rahapelejä verkossa Manner-Suomeen. Tutkimuksessa perehdytään laki- ja haastatteluaineiston perusteella siihen, miten Paf:n asema on perusteltu sekä miten PAF vertautuu muihin erityyppisiin nk. Offshore-toimijoihin. Tutkimus perehtyy siihen, millainen asema ahvenanmaalaisella Paf:lla on lainsäädännöllisesti ja miten sen toimintaympäristö eroaa Veikkauksesta. Erityisesti tutkimus paneutuu Paf:n toimintaan Manner-Suomessa sekä kansainvälisillä markkinoilla ja Ahvenanmaan erivapauksiin EU:ssa.

Tavoite: Tuottaa tietoa Paf:n toiminnan tavoitteista ja sen perusteluista sekä Paf:n näkemyksistä liittyen Manner-Suomen rahapelilainsäädäntöön.

Kuvaus -22 toteumasta: Valmistunut artikkeli, joka keskittyy Paf:n lainsäädännölliseen asemaan **(C)**. Tulokset osoittavat, että PAF toimii lainsäädännön puitteissa ja sen mahdollistamalla alueella. Ahvenanmaalaisen näkemyksen mukaan Manner-Suomen rahapelijärjestelmä tulisi avata lisensoiduille toimijoille, jotta Paf:n asema olisi selkeämpi (Nikkinen ym., tulossa).

Yhteyshenkilö: Janne Nikkinen, CEACG.

21. Miten rahapeliyhtiöt ylläpitävät rahapelikulttuuria ja puhuttelevat kansalaisia: lisenssi- ja yksinoikeusjärjestelmän julkisuuskuvien vertailu (tulostavoite 1.2.)

Kuvaus: Online Marketing of Gambling (OMG) -hankkeessa tutkitaan rahapeliyhtiöiden viestintää sosiaalisessa mediassa. Hanke vertaa suomalaisten monopoliyhtiöiden (Veikkaus, Paf) markkinointiviestintää Ruotsissa toimiviin rahapelioperaattoreihin. Se tutkii monipuolisesti rahapelioperaattoreiden toimintaa ja pyrkimyksiä puhutella kansalaisia sekä edistää myönteisiä mielikuvia rahapelitoiminnasta. Hanke tarkastelee, kuinka kestävä viestintä on.

Tavoite: Hanke tuottaa tietoa siitä, millaisia mielikuvia yhtiöt tuottavat rahapelaamisesta, itsestään pelitarjoajina sekä rahapelijärjestelmistä laajemmin. Se tutkii, miten rahapelaamista normalisoidaan kuluttajille sekä miten erilaisilla verkostoilla ja yhteistyömuodoilla pyritään vaikuttamaan kansalaisiin.

Tähän osioon integroitu suunnitelman kohdat Rahapelaamisen normalisointi ja pelitapojen ylläpitäminen (tulostavoite 1.2.) ja Rahapeliyhtiöiden vastuullisuutta koskevat aktiviteetit.

Kuvaus -22 toteumasta:

Vuonna 2023 projekti on loppusuoralla. Yksi artikkeli on viittä vaille valmis, ja kaksi vielä työn alla.

- Miltei valmis: Analyysi siitä, miten Veikkaus keskustelee urheilusta ja urheilu-uutisista sosiaalisessa mediassa.

Työn alla olevat analyysit:

- Analyysi siitä, miten kansalaisuutta hyödynnetään rahapelaamisen normalisoinnin ja peliyhtiöihin samaistumisen välineenä **(B)**.
- Analyysi missä tutkitaan miten rahapelitoimijat hyödyntävät pehmeitä arvoja ja edunsaajia viestinnässään siirtyvät ensi vuodelle **(B)**.

Keskeiset tulokset: Vuonna 2022 julkaistiin tieteellinen artikkeli Nordic Studies on Alcohol and drugs -lehdessä (Lindeman ym. 2023) jossa käsiteltiin eroja Suomessa ja Ruotsissa toimivien rahapelioperaattoreiden markkinointiviestinnässä, sekä sisällöllisesti ja määrällisesti. Toinen artikkeli European Journal of Communication -lehdessä (Hellman M, Männistö-Inkinen V. M, Nilsson R & Svensson J, 2022) analysoi millaisina yritysvastuu ja vastuullisen pelaamisen viestintä näyttäytyvät sosiaalisessa mediassa. Populaaritieteellistä tekstiä julkaistiin PopNAD blogipostauksissa, jossa Robin Nilsson kertoi hankkeesta ja päätuloksista (Nilsson R 2022). (PopNAD on populaaritieteellinen verkkosivusto, jolla käsitellään pohjoismaista yhteiskuntatieteellistä tutkimusta alkoholin, huumeaineiden, dopingin, tupakan ja uhkapelaamisen alueilla).

OMG-hankkeessa selviää, että rahapelioperaattorit sekä Suomessa että Ruotsissa ovat suhteellisen aktiivisia sosiaalisessa mediassa. Viestien määrä kuitenkin väheni vuodesta 2017 vuoteen 2020. Huomattava osa analysoiduista viesteistä ei kuvannut visuaalisesti rahapelejä tai pelaamista. Ruotsin lisenssijärjestelmässä toimivat operaattorit profiloituvat selkeämmin yrityksiksi, jotka haluavat houkutella asiakkaita, kun taas Suomen monopolijärjestelmässä imago oli enemmän sidoksissa yhteiskunnalliseen rooliin. Harvoilla rahapelioperaattoreilla oli ikärajoja käytössä tileillään, mikä tarkoittaa, että suuri osa viesteistä oli alaikäisten käytettävissä tutkitun ajanjakson aikana.

Yhteyshenkilö: Mikaela Lindeman, CEACG.

22. Internetin pelikasinotoiminnan sosiaaliset representaatiot

(tulostavoite 1.2.)

Kuvaus: Tutkitaan internetin pelikasinotoiminnan sosiaalisia representaatioita, joilla offshore-pelisivustot normalisoivat tarjontaansa suomalaisille kuluttajille. Sosiaaliset representaatiot edustavat ajatuksia, kuvia ja käytäntöjä, joilla pyritään puhuttelemaan tietyn etnisen ja kulttuurisen taustan omaavia rahapelaajia.

Tavoite: Tuottaa tutkimukseen perustuvaa tietoa siitä, mitä tekijöitä on huomioitava suomalaisen rahapeli-toiminnan kanavoinnissa ja offshore-sivustoihin kohdistuvissa sääntelytoimissa internetissä.

Kuvaus -22 toteumasta: Aineistonkeruun ensimmäinen vaihe on saatu päätökseen. Tutkimusta varten kerätään toinen aineistoaalto vuonna 2023. Artikkelit on valmistelussa (B).

Yhteyshenkilö: Johanna Järvinen-Tassopoulos, THL.

23. Erot pohjoismaisten valtio-omisteisten rahapeliyhtiöiden vastuullisuuspuheessa ja rahapelioliittisissa vaikuttamispyrkimyksissä (tulostavoitteet 1.1., 1.2.)

Kuvaus: Tutkimuksessa selvitetään miten pohjoismaiset valtiolliset rahapeliyhtiöt käsittävät vastuullisuuden ja kuinka ne pyrkivät edistämään vastuullisena pitämäänsä pelikäyttäytymistä. Lisäksi vastuullisuutta tarkastellaan suhteessa vallitsevaan rahapelioliittiseen keskusteluun. Tutkimus on jatkoa vuosina 2014–15 toteutetulle tutkimukselle vastuullisuuden ja rahapelioliittisen vaikuttamisen yhteydestä.

Tavoite: Tutkimus tuottaa tietoa siitä, miten ajatukset vastuullisuudesta ja vastuullisesta pelaajasta eroavat eri Pohjoismaissa.

Kuvaus -22 toteumasta: Julkaistu vertaisarvioitu artikkeli (D), jonka tulokset osoittivat, että pohjoismaiset valtio-omisteiset rahapeliyhtiöt painottavat haittoja koskevassa työssään vahvasti yksilön omia valintoja ja vastuuta. Eroja yhtiöiden välillä ei tältä kannalta ollut (Selin 2022b). Yhtiöiden yhteiskuntavastuustrategioita vertaileva käsikirjoitus on valmisteilla (B).

Yhteyshenkilö: Jani Selin, THL.

24. Uusi hanke: Ravitalouden muutos Suomessa suhteessa kansainväliseen toimintaympäristöön (tulostavoite 2.1.)

Kuvaus: Hankkeessa tutkitaan hevospelien ja hevosurheilun suhdetta Suomessa ja Pohjoismaissa sekä hevosen asemaa osana rahapelaamista.

Tavoite: Tavoitteena oli tuottaa artikkeli liittyen hevospelien tuotantoon Pohjoismaissa.

Kuvaus -22 toteumasta: Pohjoismaisia ravipeliyhtiöitä vertaileva artikkeli on hyväksytty julkaistuksi (D).

Artikkelissa tutkitaan, miten raviurheilu ja rahapelaaminen nivoutuvat yhteen ja mitkä ovat alan kasvumahdollisuudet. Tulokset osoittavat, että ravipelejä tarjoavat yhtiöt hakevat kasvua kansainvälistymällä. Ne joko myyvät pelejä kansainvälisille markkinoille tai ostavat pelejä kansainvälisiltä markkinoilta, koska ne nähdään pelaajille mielenkiintoisimmiksi. Pohjoismaissa etenkin Ruotsi myy pelejä Suomeen ja Norjaan. Tällöin suuri osa ravipelituotoista Suomessa menee Ruotsiin (Marionneau & Nikkinen, tulossa). Artikkelista tehdään julkaisun jälkeen myös yleistajuinen tiivistelmä PopNAD-alustalle **(B)**. Tuloksia on esitelty myös seminaareissa, mm. Peliverkko.

Yhteyshenkilö: Janne Nikkinen, CEACG.

25. Uusi hanke: Rahapelaaminen ja ylivelkaantuminen (tulostavoitteet 2.2., 1.1.)

Kuvaus: Hankkeessa tutkitaan rahapelaamisen ja ylivelkaantuneisuuden yhteyttä tarkastelemalla ylivelkaantuneiden rahapelikulutusta pankkitransaktioidatalla.

Tavoite: Tavoite on selvittää, kuinka paljon ylivelkaantuneet pelaavat rahapelejä, minkä tyyppiseen pelamiseen kulutus suuntautuu ja onko korkeampi pelaamisen määrä yhteydessä korkeampaan vakuudettomien lainojen määrään.

Kuvaus -22 toteumasta: Vuoden 2022 aikana saatu tutkimuseettinen lupa ja aloitettu aineiston analyysi. Raportointi vuonna 2023.

Yhteyshenkilö: Virve Marionneau, CEACG.

26. Kanavointihanke (tulostavoite 1.2.)

Kuvaus: Vuonna 2021 STM:ltä toimeksiantona tulleen hankkeen tarkoituksena on tuottaa tietopohjaa kanavointi-käsitteen eri merkityksistä sekä kanavointia koskevasta tutkimustiedosta rahapelien toimeenpanon regulaation, ohjauksen ja arvioinnin tueksi. Empiirisen tarkastelun kohteena on eri toimijoiden (poliittiset toimijat, rahapeliyhtiöt, viranomaiset) kanavointia koskeva puhe Manner-Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa.

Tavoite: Tietoa voidaan tarvittaessa hyödyntää arpajaislainsäädännön kehittämisessä sekä osana rahapelien toimeenpanon ohjausta ja arviointia.

Kuvaus -22 toteumasta: Julkaistu vertaisarvioitu artikkeli, jossa käsitellään kanavointikäsitteen eri merkityksiä eri Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. **(D)** Eri toimijat ja eri maat painottivat käsitteen merkityksiä eri tavoin (Selkee ym. 2022).

Tulokset on saatettu toimeksiannon antaneen STM:n käyttöön, sekä tiedoksi eri viranomaisille. Julkaistu aiheutinen THL:n verkkosivuilla 10.6.2022.

Yhteyshenkilö: Jani Selin, THL.

27. Kaupalliset terveyteen vaikuttavat tekijät Euroopan rahapelialalla. Väitöskirjahanke (tulostavoite 1.2.)

Kuvaus: Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia rahapelialaa yritys- ja talouselämän toimijoiden käytäntöjen ja vastuullisuuden kautta rahapeleihin liittyvissä ongelmissa. Väitöskirjahankeen otsikko muuttunut muotoon ”The commercial determinants of health in the European gambling industry”.

Tavoite: Vuoden 2022 tavoitteena toimittaa kaksi osa-analyysiä.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Artikkelit 1 & 2 julkaistu. Artikkelissa 1 esitellään 30 eurooppalaisen rahapeliyhtiön vuoden 2017 tuloslaskelmien pohjalta tehdyn tutkimuksen tulokset rahapeliylijäämään vaikuttavista tekijöistä. Analyysi keskittyy siihen, miten ylijäämä riippuu volyyymista, tuotto prosentteista ja toiminta-kustannuksista. Analyysi viittaa siihen, että sikäli kuin pelien intensiteetin lisääminen on tie kasvuun, Euroopan rahapelimarkkinat näyttävät kohtaavan tarjonnan kyllästymisen. **(D)** (Sulkunen P, Berret S, Marionneau V & Nikkinen J, 2022).
- Artikkelissa 2 (kirjan luku) käsitellään strategioita, joita rahapeliyritykset käyttävät päästäkseen matalan tulotason maiden markkinoille, ja niihin liittyviä haasteita, esimerkkinä ranskalaisen hevospilailumonopolin PMU:n toiminnasta Afrikan mantereella. Monikansallisten vedonlyöntiyhtiöiden hyökkäys Afrikan uhkapeliamarkkinoille muistuttaa alkoholi- ja tupakkateollisuuden 70- ja 90-luvuilla käyttämiä taktiikoita, ja sitä voidaan pitää eräänlaisena haittojen viemisenä globaaliin etelään. **(D)** (Berret S & Marionneau V, 2022).
- Artikkelit 3 & 4 jätetty arviointiin. Artikkelit 3 & 4 tutkii Tupakkavapaan rahoitussitoumuksen (TFFP) allekirjoittaneiden institutionaalisten sijoittajien vastuullisen sijoittamisen politiikkaa riippuvuutta aiheuttavilla aloilla **(C)**. Artikkelissa 4 tarkastellaan, mitä vaikutuksia sähköisten peliautomaattien käytännöllä on ollut rahapelien kokonaiskulutukseen ja siihen liittyvään riippuvuuteen Italiassa ja Ranskassa viimeisen kahden vuosikymmenen aikana **(C)**.

Yhteyshenkilö: Sébastien Berret, CEACG.

28. Rahapelijärjestelmän tulevaisuuden arviointia (tulostavoite 1.2.)

Kuvaus: Arvioidaan rahapelijärjestelmän tulevaisuutta suhteessa vireillä oleviin lainsäädännöllisiin muutoksiin sekä muutoksiin toimintaympäristössä.

Tavoite: Tuottaa tietoa siitä, mihin suuntaan rahapelijärjestelmä Suomessa todennäköisimmin kehittyy lähivuosina. Luodaan skenaarioita mahdollisista kehityssuunnista ja arvioidaan eri tietolähteisiin tukeutuen, mitkä tulevaisuusskenaariot luultavimmin toteutuvat.

Kuvaus -22 toteumasta: Käsikirjoitus koskien skenaarioita rahapelijärjestelmän ja politiikan tulevaisuudesta **(B)**.

Yhteyshenkilö: Jani Selin, THL.

29. Suomalaisten rahapelaamisen tilannekatsaus 2023

(tulostavoite 1.1.)

Kuvaus: Jatko aiemmin julkaistuille tilannekatsauksille.

Tavoite: Selvittää, mikä on paras tapa ylläpitää ajantasaista tilannekatsausta ja tuottaa kokonaisuus.

Kuvaus -22 toteumasta: Alustavaa suunnittelua ja yhteydenottoja aineiston tuottajiin/ kirjoittajiin **(A)**.

Yhteyshenkilö: THL, auki, va. Saini Mustalampi.

30. Eriarvoisuudesta yhdenvertaisuuteen

(tulostavoitteet 1.1., 3.3., 3.4., 3.5.)

Kuvaus: Perustettu Rahapelihaitat-tiimissä työryhmä, jonka on tarkoitus paneutua eriarvoisuuden kysymyksiin (kuten syrjäytyminen, köyhyys, osattomuus, mielenterveysongelmat, stigmatisoituminen) edistääkseen rahapelaajien ja heidän läheistensä yhdenvertaisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tavoite: Kerätään tietoa eriarvoisuuden haasteista ja mahdollisista tutkimusaineistoista.

Yhteyshenkilö: Johanna Järvinen-Tassopoulos, THL.

III EHKÄISEVÄ TYÖ (painopiste 3)

Rahapelihaittojen ehkäisyn kehittämistyössä tuetaan kuntien lakisääteistä rahapelihaittojen ehkäisyn tehtävää koordinoimalla eri toimijoiden välistä yhteistyötä tehostamalla tieto-ohjausta, vahvistamalla osaamista ja tuottamalla sekä välittämällä tietoa toimivista ehkäisyn menetelmistä, joiden käytettävyyttä myös tutkitaan. Toiminnassa huomio riskiryhmissä ja -pelaamisessa.

Tulostavoitteet: Painopiste 3

- Peli- ja pelaajadataa hyödynnetään tehokkaasti (tätä käsitelty suunnitelman alussa osa-alueella Rahapelaaminen ja rahapelihaitat). (3.1.)
- Riskipelaamisen rajat on määritetty ja ne tunnetaan. (3.2.)
- Puheeksiotto ja varhainen tunnistaminen toteutuu palveluissa. (3.3.)
- On otettu käyttöön arvioituja ja vaikuttavia menetelmiä. (3.4.)
- Rahapelihaittojen ehkäisy on vahvistunut paikallisessa ehkäisevässä päihdetyössä. (3.5.)

31. Lain mukaisen alueiden/kuntien rahapelihaittojen ehkäisyn valtakunnallinen tuki ja kehittäminen

(tulostavoitteet 3.3., 3.4., 3.5.)

Kuvaus: Tehostetaan tieto-ohjausta sekä yhteistyötä järjestöjen, THL:n, Aluehallintovirastojen, hyvinvointialueiden sekä kuntien ehkäisevän päihdetyön toimijoiden kanssa rahapelihaittojen ehkäisyn kehittämisessä ja toteuttamisessa. Hyvinvointialueiden ja kuntien rahapelihaittojen ehkäisy vahvistuu osana ehkäisevää päihdetyötä.

Edistetään rahapelihaittojen ehkäisyä osana ehkäisevän päihdetyön verkostoja. Edistetään rahapelihaittojen ehkäisyä osana kuntien ja hyvinvointialueiden ehkäisevää päihdetyötä. Vahvistetaan kasvatustalouden ammattilaisten ja kasvatustalouden toimijoiden osaamista rahapelihaittojen ehkäisemisestä. Tuetaan ikääntyneitä kohtaavien sotealan toimijoiden tekemää rahapelaamisen puheeksiottoa. Jatketaan THL:n verkkosivujen sisältöjen kehittämistä ja laajentamista rahapelihaittojen ehkäisyyn liittyen. Jatketaan verkostoitumista pohjoismaisten rahapelihaittoja ehkäisevien toimijoiden välillä.

Tavoite: Nuoret pelissä -julkaisu päivitetty. Päivitetty ja uudistettu Ehkäisevä päihdetyö peruspalveluissa – Opas kunnan ehkäisevään päihdetyöhön -julkaisu. Tuotetaan miniwebinaari, jolla kasvatetaan tietoa rahapelihaittoista sekä niiden ehkäisemisestä paikallistasolla ja tuetaan aluetason sekä paikallistason rahapelihaittoja ehkäisevää työtä osana ehkäisevää päihdetyötä.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Edistetty ja vahvistettu rahapelihaittojen ehkäisyä valtakunnallisissa ehkäisevän päihdetyön kunta- ja hv-alue toimijoiden verkostoissa välittämällä tietoa rahapelihaittojen ehkäisystä sekä fasilitoimalla verkostotyöskentelyn kautta tiedonvaihtoa kuntien ja hv-alueiden avaintoimijoiden kesken (E).
- Tuotettiin uusi opas Ehkäisevä päihdetyö – opas kunnille ja hyvinvointialueille (Markkula M ym. 2022), johon rahapeliaihe ja rahapelihaittojen ehkäisy sisällytettiin osaksi opasta. Jalkautettiin opasta järjestämällä webinaari Ehkäisevän työn uudet rakenteet ja yhteistyön muodot* 25.8.2022 yhteistyössä AVIn kanssa. Päivitettiin THL:n verkkosivuaineistoja uuden oppaan sekä sote-lainsäädännön mukaisesti.

Tiedotettiin oppaasta ehkäisevän päihdetyön työn uutiskirjeissä, somessa ja ehkäisevän päihdetyön valtakunnallisissa verkostoissa (D).

- Vahvistettu rahapelihaittojen ehkäisyä osana PAKKA toimintaa.
- PAKKA-ostokoeohjeistus päivitetty rahapelaamista koskevan ohjeistuksen osalta (D).
- Sisällytetty rahapelaaminen osaksi Pakka-toimintamalli käyntiin ja eläväksi -verkkokoulua* (D).
- Kerätty kunnissa tehtyjä PAKKA ostokoetuloksia rahapeliostokokeiden osalta valtakunnallista vertailua varten (työ jatkuu sitä myöten, kun uusia tuloksia tulee saataville) (D+E).
- Nuoret pelissä -julkaisun uudistamiseen on rekrytoitu apu työvoimaa ja työ käynnistetty syksyllä 2022 kokoamalla viiteryhmä ja laatimalla uudistamistyön suunnitelma. Työ jatkuu vuonna 2023 (B).
- Tuotettiin rahapeliihettä koskevaa sisältöä uuteen julkaisuun Puheeksiotto on ajan antamista ikääntyneelle: Miten puhua ikääntyneen kanssa päihteiden käytöstä, tupakka- tai nikotiinituotteista ja rahapelaamisesta (Strand T ym. 2022). Opasta jalkautettiin järjestämällä webinaari Ikääntyneen kohtaaminen: päihteiden käytön ja riippuvuuksien tunnistaminen ja puheeksiotto* 17.5.2022, sekä julkaisemalla blogi Milloin ikääntyneen päihteiden käyttöön tai rahapelaamiseen täytyisi puuttua? (Strand T & Karlsson N, 2022), jossa korostetaan päihteidenkäyttöön ja rahapelaamiseen liittyvien ongelmien varhaisten tunnistamisen ja puheeksioton tärkeyttä ikääntyneitä kohtaavien sote-ammattilaisten toimesta (D).
- Tuotettiin THL:n ja OPH:n yhteistyönä verkkosivuaineistokokonaisuus ehkäisevästä päihdetyöstä kouluissa ja oppilaitoksissa*. Tuotettiin kokonaisuuteen rahapelaamista koskevaa sisältöä sekä osallistuttiin verkkosivukokonaisuuden suunnitteluun ja toteutukseen (D).
- Verkkosivuaineistoa jalkautettiin järjestämällä webinaari Ehkäisevä päihdetyö lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukijana kouluissa ja oppilaitoksissa -verkkoinaisto sujuvamman työn tueksi* (10.10.2022) yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Webinaarista tehtiin tallenne*.
- Webinaarin yhteydessä julkaistiin THL:n verkkosivuilla aiheuutinen: Koulut ja oppilaitokset ovat kuntien keskeisiä kumppaneita ehkäisevässä päihdetyössä – Uutta tukiaineistoa ammattilaisten käyttöön*.

**) Linkit kuvauksissa mainittuihin tuotoksiin löytyvät julkaisuluettelosta.*

- THL:n rahapelaaminen-verkkosivustoa varten tuotettiin rahapelihaittojen ehkäisyä koskevaa sisältöä (D+B).
- Uutena hankkeena työstettiin THL:n työpäpaperit -julkaisusarjaa varten julkaisua stigmaa purkavasta viestinnästä. Työpäpaperissa valotetaan, miten stigmaa esiintyy viestinnässä teksteissä ja kuvituksissa, miten se vaikuttaa ihmisiin sekä vinkkejä, miten stigmaa voidaan purkaa ja välttää teksteissä ja kuvitusvalinnoissa. Julkaisun ensisijainen kohderyhmä on viestinnän ammattilaiset. Julkaisua valmistellaan THL:n sisäisenä yhteistyössä rahapeli-, päihde-, huume- ja ravitsemusasioiden asiantuntijoiden kanssa (B).

Yhteyshenkilö: Nina Karlsson, THL.

32. Vahvistetaan ammattilaisten osaamista rahapelihaittojen ehkäisyssä ja hoidossa (tulostavoitteet 3.3., 3.4., 4.2.)

Kuvaus: Tuotetaan tutkimustietoon pohjautuvaa pedagogisesti korkealaatuista koulutusmateriaalia ja koulutuspaketteja sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden opiskelijoiden ja ammattilaisten osaamisen vahvistamiseksi. Osaamista edistetään yhteistyössä muiden rahapelihaittatoimijoiden ja alueellisen tuen kanssa (ks. [31](#)).

Tavoite: Yhä useampi sote- ja kasvatusalan opiskelija ja ammattilainen saa tietoa ja kerryttää osaamista rahapelihaittojen ehkäisystä ja hoidosta. Puheeksiottamisen edistämisen osalta ks. [34](#) ja [38](#).

Kuvaus-22 toteumasta:

- Rahapeliongelman kohtaaminen (5 op) -verkkokurssin jalkauttamistyö ja markkinointi sote-alan AMK:iin tutkintokoulutukseen. Jatkuva työ **(E)**.
- Rahapeliongelman kohtaamisen perusteet (2 op) -verkkokurssi täydennyskoulutuksena JAMK:n järjestämä kaksi kurssia vuonna 2022 **(E)**.
- Rahapelaaminen puheeksi (3 h) -koulutus täydennyskoulutuksena Aluetuen järjestämänä (ks. [34](#) ja [38](#)) seitsemän koulutusta vuonna 2022 **(E)**.
- Rahapeliiriippuvuus hallintaan (1,5 pv) -koulutus täydennyskoulutuksena Aluetuen järjestämänä (ks. [38](#)), järjestetty neljä koulutusta vuonna 2022 **(E)**.
- Rahapelaaminen ilmiönä ja rahapeliongelma -verkkokoulu tuotettu ja avattu itseopiskeluun THL:n Moodle-alustalle **(D)**.
- Rahapelaaminen puheeksi –verkkokoulu tuotettu ja avattu itseopiskeluun THL:n Moodle-alustalle **(D)**.
- Rahapeliongelma ja talous –verkkokurssi tuotettu ja avattu itseopiskeluun yhteistyössä Takuusäätiön kanssa Takuusäätiön Howspace-alustalle **(D)**.
- Tekstitettiin ruotsiksi ns. Puheeksiottovideot sekä Kokemusasiantuntijan video puheeksiottamisesta (ks. [34](#)) **(D)**.
- Koulutettu neljä uutta Rahapeliiriippuvuus hallintaan -menetelmäkouluttajaa **(D)**.
- Tuotettiin kolme podcastia kokemusasiantuntijoiden kanssa yhteistyössä Sosped-säätiön kanssa ammattilaisten osaamisen kehittämisen tueksi **(D)**.
- Selvitystyö rahapeli-, päihde- ja riippuvuusasioiden näkymisestä 2. asteen ja korkeakoulutuksen kohtaavan työn tutkintojen opetussuunnitelmasisällöissä **(B)**. Uusi hanke.
- Sosiaalialan asiantuntijapäiville osallistuminen 4.10.2022 Oulussa **(D)**.

Toiminnassa panostettiin vuonna 2022 suunnitelman mukaisesti itseopiskelumateriaalin tuotantoon, kokemusasiantuntijoiden äänen kuulumiseen sekä koulutuskokonaisuuksien jalkauttamiseen. Uutena asiana osallistuttiin selvitystyön tekemiseen koskien rahapeli-, päihde- ja riippuvuusteemojen näkymistä 2. asteen ja korkeakoulujen opetussuunnitelmissa. Lisäksi tehtiin puheeksiottovideot ja kokemusasiantuntija-video ruotsiksi.

Yhteyshenkilö: Heidi Ruohio, THL.

33. Rahapelaamisen matalamman riskin rajat (työnimi)

(tulostavoitteet 2.2., 3.2.)

Kuvaus: Kansainvälisen yhteistyön tuloksena Kanadassa julkaistun LRGG:n (Lower Risk Gambling Guidelines; 9/2021) testaaminen ja sovittaminen suomalaiseen kulttuurikontekstiin.

Tavoite: Hankeen tavoitteena on tuoda rahapelaamisen alhaisemman riskin suositusrajat Suomeen rahapelihaittojen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Tutkimukseen liittyvät posterit käännetty (D).
- Tutkimussuunnitelmalle saatu eettinen lausunto TUET THL (D).
- Tutkimusyhteistyösopimusten valmistelu käynnistetty THLn ja HYN ja EHYTn yhteistyöstä (B).
- Tutkimukselle luotava verkkosivu (B).
- Tuotettu raportti yhteistyössä EHYT ry:n kanssa, jossa arvioitu riskitason rahapelaamisen viitearvoja (Lind ym. 2022) (D).
- Tutkimuksessa käytettävä kyselyalusta määrällinen tutkimusosio (Qualtrics) hankittu (D).

Yhteyshenkilö: Sari Castrén, THL.

34. Rahapelaamisen puheeksioton, tunnistamisen ja lyhytneuvonnan edistäminen (tulostavoitteet 3.3., 3.4., 3.5.)

Kuvaus: Toimintakokonaisuudessa on edistetty rahapelaamisen puheeksiottoa, tunnistamista ja lyhytneuvontaa sote-palveluissa. Toimintakokonaisuudessa edistetään nopeaa avun piiriin pääymistä ja levitetään THL:n tuottamia koulutustuotteita (ks. [32](#)) ja materiaaleja.

Tavoite: Ehkäistä rahapeliongelman syntyminen varhaisen puheeksioton ja tunnistamisen avulla sekä estää jo olemassa olevan ongelman syventyminen. Yhä useampi sote- ja kasvatusalan ammattilainen osaa ottaa rahapelaamisen puheeksi, tunnistaa rahapeliongelman ja antaa tarvittaessa lyhytneuvontaa/ohjata asiakkaan avun piiriin. Koulutuksilla halutaan parantaa sote-ammattilaisten osaamista rahapelaamisen puheeksiotosta, tunnistamisesta ja lyhytneuvonnasta. Koulutusmarkkinoinnissa hyödynnetään alueellisten toimijoiden verkostoja ja THL:n kanavia.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Järjestetty koulutuksia (E) mm. seitsemän Rahapelaaminen puheeksi -koulutusta (koulutuksiin ilmoittautuneita 626 henkilöä)
- Kela-yhteistyönä (D) järjestetty erillinen rahapelaaminen puheeksi Kelan työntekijöille (noin 200 hlöä)
- Osallistuttu useisiin alueellisiin työkokouksiin, joissa edistetty rahapelaamisen puheeksiottoa osana sote-ammattilaisten työtä sekä työstetty alueellisia rahapeliongelman hoidon hoitoketjuja/ palvelupolkuja (E).
- Suunniteltu Oikeusministeriön ja Ulosottolaitoksen kanssa yhteistyötä ja tulevia koulutuksia (A).
- Tuotettu erilaisia alueellisia tukimateriaaleja (E), kuten huolikortti asiakastyöhön ja rahapelaamisen puheeksioton tukimateriaali ammattilaisille (julkaisuluettelossa).
- Tuotettu Rahapelaaminen puheeksi -verkkokoulu itseopiskelumateriaalina THL:n moodleen (D).
- Tekstitetty ruotsiksi ns. puheeksiottovideot ja Kokemusasiantuntijan video (D).
- Puhutaan rahapelaamisesta -verkosto (Rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen parissa työskentelevät tahot viestivät yhdessä Puhutaan rahapelaamisesta -verkostossa, johon kuuluvat A-klinikkasäätiö, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, Peliklinikka, Pelituki, Peluuri, Sininauhaliitto, Sosped-säätiö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos sekä Tiltti) osallistui THL:n koordinoimana seuraavissa vuoden 2022 verkkotapahtumissa: Päihdepäivät 11.–12.5.2022 sekä Mielenterveysmessut 22.–27.11.2022. Lisäksi verkosto osallistui livetapahtumaan Sosiaalialan asiantuntijapäiville 4.10.2022, Oulu. Kaikissa messutapahtumissa teimana oli Rahapelaaminen puheeksi -tukiaineisto (D).

- Pidetty esityksiä rahapelaamisen puhekeskiön tärkeydestä mm.: Tulevaisuuden sote-keskuksen kansallisissa verkostotapahtumissa 4.4. ”Mitä pitää ottaa huomioon rahapeliongelman hoidon ja tuen järjestämisessä hyvinvointialueilla” (Minttu Tavia & Mirka Mikkola) ja 28.9. ”Kohti toimivaa ja haittoja vähentävää rahapeliongelmiin palvelujärjestelmää” (Matti Määttänen). Näiden lisäksi useita puheenvuoroja alueellisissa tapahtumissa.

Yhteyshenkilö: Tanja Airaksinen, THL 03/2023 alkaen (Matti Määttänen 2022).

35. Kansalaisviestinnällä tietoa rahapelaamisen riskeistä väestölle (tulostavoitteet 3.2., viestintä)

Kuvaus ja tavoite: Kansalaisviestintäkampanja rahapelaamisen riskeistä ja haitoista. Rahapelaaminen aiheuttaa osalle pelaajista haittoja. Hanke tukee rahapelihaittojen ehkäisyn tavoitetta. Kansalaisviestintä osana muuta haittoja ehkäisevää ja vähentävää toimintaa lisää väestön ja myös haavoittuvien ryhmien tietoa rahapeliin riskeistä. Kampanja kohdistettiin nuorille miehille (18–34-vuotiaat), jotka tutkimusten mukaan pelaavat paljon ja heillä on myös paljon peliongelmaa. Tavoitteena tavoittaa mahdollisimman iso osuus nuorista miehistä.

Kuvaus -22 toteumasta: Toteutettiin kampanja sosiaalisen median kanavissa (Youtube, Twitch, Jodel, Instagram ja Facebook) yhteistyössä THL:n viestintätoimistojen kanssa **(D, E)**.

Kampanja tavoitti reilusti yli miljoona silmäparia ja arvion mukaan ainakin 50 % nuorten miesten kohderyhmästä, jonka koko oli yhteensä noin 550 000.

Yhteyshenkilö: Sanna Wuorio, THL.

IV HOITO JA PALVELUJÄRJESTELMÄ (painopiste 4)

Hoidon ja palvelujärjestelmän kehittämiseksi tuotetaan tutkimustietoa palvelujen saatavuudesta. Hoidon ja tuen saatavuutta ja laatua parannetaan vahvistamalla alueellista kehittämisen tukea, kehittämällä rakenteista kirjaamista ja henkilöstön hoitoon liittyvää osaamista sekä jatkamalla Käypä hoito -suositusten valmistelua. Erityisinä kehittämiskohteina ovat läheisten tuki sekä taloudellisen toipumisen tukeminen.

Tulostavoitteet: Painopiste 4.

- Tarve on arvioitu, määrämuotoinen kirjaaminen käynnistynyt. (4.1.)
- Laatu, saatavuutta ja saavutettavuutta on arvioitu ja ryhdytty tarpeenmukaisiin toimiin. (4.2.)
- Palvelut integroituvat sote-rakenteisiin. (4.3.)
- Valtakunnallista kehittämistyötä tukeva Peliklinikatoiminta on vahvistunut ja vakiintunut. (4.4.)
- Hoitopalvelujen kehittämistyötä on tuettu tuloksettaasti. (4.5.)

36. Hoidon saatavuuden arviointi ja palvelujen kehittämistarpeiden tunnistaminen (tulostavoitteet 4.1., 4.2., 4.3., 4.5.)

Kuvaus: Selvitetään kunnissa rahapeliongelman hoitoon tarjolla olevia palveluja päihde- ja riippuvuusongelmiin. Suunnitellaan tutkimus, jossa pilottialueilla tarkastellaan rahapeliongelmiin vuoksi hoitoon hakeutumista ja hoidon toteutumista. Viimeistellään päihdetapauskannan aineisto asiakkaista, joiden kohdalle on merkitty rahapeliongelmiä. Raportoidaan haastatteluaineiston tuloksia.

Tavoite: Hoidon saatavuuden arvioiminen ja palvelujen kehittämistarpeiden tunnistaminen, erityisesti sote-uudistus huomioiden.

Kuvaus -22 toteumasta: Toteutettiin päihde- ja riippuvuuspalvelujen kuntakysely, johon saatiin erinomainen vastausprosentti manner-Suomen kunnista (91 %). Kyselyn tulokset tuottavat rahapeliongelman hoidon järjestämisen kannalta tärkeää tietoa niistä rakenteista, joissa palveluja rahapeliongelmiin järjestetään ja tuotetaan. Tulosten mukaan esimerkiksi päihde- ja riippuvuusongelmien avohoitoon ja -kuntoutukseen tarkoitettu palvelu järjestettiin noin puolessa kunnista sekä sosiaali- että terveydenhuollossa, kolmanneksessa terveydenhuollossa ja reilussa kymmenessä prosentissa sosiaalihuollossa. Rahapeliongelman avohoittoa ja -kuntoutusta oli kyselyn mukaan saatavilla noin 92 prosentissa manner-Suomen kuntia. Alueellisia eroja rahapeliongelman hoidon saatavuudessa ei havaittu. Rahapeliongelman hoito järjestetään monella alueella ostopalveluna. Sote-uudistukselta odotettiin yhdenvertaisuuden paranemista erityisesti rahapeliongelman hoidon osalta, kun palvelut tulevat saataville koko hyvinvointialueella. Kyselyn tuloksia on raportoitu eri tilaisuuksissa syksyllä 2022, esimerkiksi Valviran laajassa päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevassa webinaarissa, ja työpaperi julkaistaan alkuvuonna 2023. Kysely yhdistää tiedontuotannon rahapeliongelman hoidosta entistä vahvemmin muiden päihde- ja riippuvuusongelmien tarkastelun yhteyteen (B).

Julkaistiin laitosmuotoista päihdehoitoa ja -kuntoutusta koskevan kyselyn tulokset, josta saadaan tietoa rahapeliongelman laitosmuotoisesta hoidosta (Nevalainen ym. 2022). Tulosten mukaan rahapeliongelman hoitoa on saatavilla ainakin 17 päihdehoidon ja -kuntoutuksen laitoksissa Suomessa. Rahapeliongelman hoitoon käytetään yksiköissä yleisimmin motivoivaa haastattelua, kognitiivista käyttäytymisterapiaa sekä 12 askeleen ohjelmaa (A).

Duodecim Peliriippuvuus-kirjassa julkaistiin lukuja, joissa käsitellään rahapeliongelman palvelujärjestelmää (esim. Kesänen & Silvennoinen, 2022; Heiskanen, Kesänen & Silvennoinen, 2022), ja myös erityisesti talousvaikeuksien näkökulmaa (Heiskanen & Pantzar, 2022a; Heiskanen & Pantzar, 2022b; Heiskanen ym. 2022; Heiskanen 2022) **(D)**.

Osallistuttiin kansallisen mielenterveys- ja päihdepalvelujen asiakaspalautekyselyn toteutukseen ja raportointiin (Viertö ym. 2022). Kyselyn tulosten mukaan asiakkailta ja potilailta on suurimmaksi osaksi varsin hyvä kokemus palveluista sekä avo- että laitoshoidossa **(A)**.

Rahapelihaittoihin liittyviä palveluja käsiteltiin myös terveydenedistämisasiivisuutta koskevassa julkaisussa (Hyvärinen ym. 2022), jonka mukaan 74 % terveyskeskuksia (= kunnan kansanterveystyöstä kokonaisuutena vastaava taho) oli tarjolla yksilöneuvontaa rahapelihaittojen vähentämiseen, mutta harvemmin rahapeliongelmiin vähentämiseen tarkoitettua ryhmää **(A)**.

Palveluja rahapeliongelmiin käsiteltiin myös Covid-epidemian vaikutusten arvioinnin yhteydessä (Kuussaari ym. 2022) sekä mielenterveysstrategian väliraportissa (Kuussaari & Heiskanen, 2022a, 2022b) **(A)**.

Päihdetapauskannan rahapeliongelmaan liittyviä tuloksia julkaistaan Yhteiskuntapolitiikka-lehdessä alkuvuonna 2023 (Heiskanen & Kuussaari, hyväksytty julkaistavaksi). Tulosten mukaan näyttää siltä, että rahapeliongelma kietoutuu päihteiden vuoksi palveluissa asioineilla kasautuneisiin ongelmiin, kuten laittomien huumeiden käyttöön, masennukseen tai itsetuhoisuuteen. Rahapelaamisen puheeksiotto ja rahapeliongelman hoito on tärkeää ihmisten hyvinvoinnin parantamiseksi myös vaikeammassa elämäntilanteissa **(C)**.

Syventävää tietoa rahapeliongelmaan liittyvistä palveluista ja niiden käytön kokemuksista saatiin analysoida edellisvuonna kerättyä haastatteluaineistoa, jonka tuloksia julkaistaan vuonna 2023 **(B)**.

Kerättiin haastatteluaineisto talous- ja velkaneuvonnan ja rahapeliongelman hoidon yhteistapaamisista **(B)**.

Tehtiin yhteistyötä muiden päihde- ja riippuvuusaiheiden tutkijoiden ja kehittämistyötä tekevien kanssa, ja suunniteltiin laajempia tutkimuskokonaisuuksia. THL:n laajemmista hankkeista liitettiin sote-uudistuksen tutkimuksellisen arvioinnin verkostoon, ja selvitettiin yhteistyötä palveluintegraatiotutkimuskokonaisuuden kanssa **(A)**.

Yhteyshenkilö: Maria Heiskanen, THL.

37. Kirjaamisen edistäminen palvelurakenteissa (tulostavoite 4.1.)

Hankkeen tai toimintokokonaisuuden kuvaus ja tavoite: Tavoitteena on ollut rahapeliongelman ja siihen liittyvän puheeksioton, hoidon ja tuen kirjaaminen sote-palveluissa niin, että palveluja voidaan seurata, arvioida ja edelleen kehittää. Pyrkimyksenä integroida rahapeliongelman kirjaaminen valtakunnallisiin ehkäisy- ja hoidon kirjaamisprosesseihin.

Kuvaus -22 toteumasta: Toimintokokonaisuudessa on kartoitettu rakenteellisen kirjaamisen kansallista nykytilaa mm. asiantuntijatapaamisin ja käyty keskusteluja tarpeista ja tulevaisuudennäkymistä rahapeliin tutkijoiden ja kehittäjien kanssa sisäisissä kokouksissa **(D)**. Rahapeliin asiantuntijat ovat osallistuneet THL:n kansallisiin rakenteellisen kirjaamisen edistämistapahtumiin mm. toimenpidekoodien edistämiseen

ja sosiaalihuollon rekisteriuudistukseen liittyen (E). Aluetukitoiminnan (ks. 38) kautta on tavattu kentän toimijoita ja tuettu heitä rakenteellisen kirjaamisen edistämiseksi organisaatioissa (B). Rahapeliirippuvuuden Käypä hoito -suosituksen valmistumista odotellessa on valmisteltu erillinen toimenpidekoodi hoitoa varten (ks. 39) (B).

Yhteyshenkilö: Tanja Airaksinen, THL 03/2023 alkaen (Matti Määttänen 2022).

38. Rahapeliongelmiin liittyvien palvelujen ja osaamisen kehittämisen alueellisen tuen vahvistaminen

(tulostavoitteet 4.2., 4.3., 4.4.)

Kuvaus: Aluetuki-toiminnassa kehitetään kuntien ja hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ongelmalliseen rahapelaamiseen liittyvien hoito ja tukipalvelujen tuen järjestämistä ja toteuttamista. Toimintakenttänä on Etelä-, Väli- ja Pohjois-Suomi ja toiminta-aika 2020–2023. THL on solminut alueellisten toimijoiden kanssa yhteistyösopimukset alueellisen tuen järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Etelässä palvelun toteuttaa sosiaalialanosamiskeskus Socca, Väli-Suomessa Sovatek-säätiö ja Pohjois-Suomessa Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopirin kuntayhtymä.

Tavoite: tukea kuntien ja hyvinvointialueiden rahapeliongelman hoidon ja tuen saatavuuden ja laadun kehittämistä, edistää rakenteellista kirjaamista ja alueellista tiedontuotantoa ja varmistaa rahapeliongelman ehkäisyn ja hoidon integraatio alueellisiin sote-rakenteisiin.

Kuvaus -22 toteumasta: Toimintakokonaisuudessa on vuonna 2022 jatkettu palveluiden laadun ja saatavuuden alueellista kehittämistä yhteistyössä kuntien, tulevien hyvinvointialueiden ja kokemusasiantuntijoiden kanssa (B) ja jatkettu sote-alan ammattilaisten osaamisen kehittämistä tunnistamisessa, hoidossa ja tuessa järjestämällä koulutuksia ja työpajoja (B). Toimintakokonaisuudessa on selvitetty alueellisen tiedontuotannon mahdollisuuksia tilastointia ja rakenteellista kirjaamista kehittämällä järjestämällä työkokouksia ja työpajoja (B) ja lisätty ehkäisyn ja hoidon integraatiota alueellisiin sote-rakenteisiin (B, C).

Hankkeessa on mm. järjestetty:

- Rahapelaaminen puheeksi -koulutukset. Seitsemän valtakunnallista koulutusta (ks. myös kohta 34). Ilmoittautuneita 626 henkilöä (B).
- Rahapeliirippuvuus hallintaan -koulutukset. Neljä valtakunnallista koulutusta. Ilmoittautuneita 293 henkilöä (B).
- Tehty Kelan kanssa yhteistyötä ja järjestetty heidän työntekijöilleen erillinen koulutus rahapelaamisen tunnistamisesta ja puheeksiotosta. Osallistujia noin 200 henkilöä (D).
- Tehty Oikeusministeriön ja Ulosottolaitoksen kanssa yhteistyötä ja suunniteltu koulutuksia ja työpajoja vuodelle 2023 (B).
- Järjestetty rahapelaaminen puheeksi sosiaalityössä -koulutuspilotti 22.11. Rovaniemellä (Auma-aho & Tavia) (D).
- Pidetty asiantuntijapuheenvuoroja mm. kevään (palvelujen saatavuus ja Checklist) ja syksyn (palvelujen laatu) tulevaisuuden sote-keskuksen valtakunnallisissa tilaisuuksissa (C).
- Tehty laajasti verkostoyhteistyötä (mm. Koulutuksellinen konsultaatio -verkosto). Kolme valtakunnallista tapaamista (B).

- Osallistuttu useisiin alueellisiin työkokouksiin, joissa edistetty rahapelaamisen puheeksiottoa osana sote-ammattilaisten työtä sekä työstetty alueellisia rahapeliongelman hoidon hoitoketjuja/palvelupolkuja (B).
- Osallistuttu materiaalityöntekijöiden työhön, millä on tuettu alueellisia toimijoita (B).
- Tuotettu Rahapelaaminen puheeksi tukimateriaali ammattilaiselle -pdf ja huolikortti puheeksioton tueksi ammattilaisille (D).
- Edistetty muuten rahapelaamisen tunnistamista ja hoitoa sote-palveluissa (esim. Tuotettu ehdotus Terapiat etulinjaan Terapianavigaattoriin tehtävistä muutoksista) (B).

Yhteyshenkilö: Tanja Airaksinen, THL 03/2023 alkaen (Matti Määttänen 2022).

39. Käypä hoito -suositus rahapeli-riippuvuus (tulostavoitteet 3.4., 4.5.)

Kuvaus: Maailman terveysjärjestön WHO:n päivitettyssä tautiluokituksessa (ICD-11) rahapeli-riippuvuus on samassa luokassa aineriippuvuuksien kanssa. Kliinisessä työssä tautiluokituksen päivitys tuo mukanaan riippuvuushäiriöiden helpomman tunnistamisen, mutta nostaa esille tarpeen saada Suomeen yhtenäinen hoito-suositus ongelman varhaisen tunnistamisen (haittojen ehkäiseminen) ja hoidon tueksi.

Tavoite: Tavoite saada Käypä hoito -suositus rahapeliongelman hoitoon Suomeen.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Käypä hoito -suositus -työryhmä aloitti työn 25.1.2022.
- Vuoden 2022 loppuun mennessä kaikki näytönastekatsaukset oli tehty (D), suosituksen hiominen ja tarkastus jatkui tammikuulle 2023. Työryhmän joka arvioi suosituksen kanssa kokous maaliskuussa 2023, arviointi kesäkuussa 2023 ja valmis syys-lokakuussa 2023.

Yhteyshenkilö: Sari Castrén, THL.

40. Rahapeli-riippuvuuden hoito Naloksoni-sumutteella (tulostavoite 4.5.)

Kuvaus: Kaksoissokkoutettu lääkehoitotutkimus -aineiston jatkoanalyysi. Tavoitteena tutkia miten hoitoon kiinnittyminen ja lääkkeen käyttö (adherence) vaikutti pelihimoon ja muihin pelaamiseen liittyviin muuttujiin sekä masennukseen, alkoholinkäyttöön ja elämänlaatuun.

Tavoite: Tietoa käytetään hoidon kehittämisen tueksi.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Artikkelin lähetetty arvioitavaksi (C), palaute saatiin marraskuussa ja työstetty muutoksia vuoden 2022 lopussa ja artikkelin submittaus siirtyy vuodelle 2023 (B).
- Lisäksi kerättyä aineistoa hyödynnetty opinnäytetyössä ”Naloksoni nenäsumutteen tehokkuuden tilastollinen mallintaminen rahapeli-riippuvuuden hoidossa”.

- Tuotettu artikkeli Peliriippuvuus kirjaan otsikolla Rahapeliiriippuvuuden lääkehoito (Alho & Castrén, 2022) (D).
- Lääkehoitotutkimuksen toinen artikkeli työn alla, revisio arvioinnin jälkeen.

Yhteyshenkilö: Sari Castrén, THL.

41. Rahapelaamisen puheeksioton käytettävyydetutkimus (tulostavoite 4.2.)

Kuvaus: Rahapeliongelman puheeksi ottaminen hoitoportaan alkutasolla mahdollistaa entistä tehokkaamman rahapeliongelman tunnistamisen ja sen myötä myös avun tarjoamisen sitä tarvitseville. Puheeksioton yhteydessä toteutetaan osalle asiakkaista ns. mini-interventio, jonka toimivuudesta on myönteistä näyttöä esimerkiksi alkoholiiongelman yhteydessä. Mini-interventiossa erityisen tärkeää on intervention kuormittamattomuus, yksiselitteisyys ja ymmärrettävyys sekä potilaalle että intervention antajalle. Puheeksioton mallin ja mini-intervention käytettävyyden tarkasteluun suunnitellaan käytettävyydetutkimus. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan sekä asiakkaan raportoimaa hyötyä interventiosta (vastaus kysymykseen: *miten hyvin interventio toimii?*) että intervention antajan kokemuksesta ohjelman käytettävyydestä (vastaus kysymyksiin: *miten helppo interventio on antaa, onko sen sisältö järkevä ja looginen, ja miten helppo se on oppia?*). Puheeksioton mini-intervention käytettävyys siis perustuu kahteen horisontaaliseen tutkimusfokukseen:

1. Asiakkaan raportoimaan koettuun ja empiirisesti mitattuun mini-interventiosta saatuun hyötyyn.
2. Intervention antajan kokemukseen intervention käyttökelpoisuudesta, loogisuuteen ja toteutuksen helppouteen.

Nämä kaksi fokusta ovat menetelmällisesti toisistaan erillisiä, mutta johtopäätösten tasolla vahvasti toisiaan tukevia. Toisin sanoen, lopulliset johtopäätökset puheeksioton mini-intervention käytettävyydestä perustuu molemmista tutkimusfokuksista saatuun tietoon.

Tavoite: Tuottaa tutkimusnäyttöön perustuva puheeksioton malli Suomeen.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Alustava tutkimussuunnitelma (B).
- Tuotettu vertaisarvioitu artikkeli tunnistamisen tärkeydestä Lääkärilehteen (Castrén, Raisamo, Alho, 2022) (D).

Tuotettu Peliriippuvuuskirjaan sisältöä seuraavasti:

- Avun hakeminen rahapeliongelmaan (Heiskanen, Kesänen, Silvennoinen, 2022) (D).
- Rahapelaamisen puheeksiotto (Castrén & Kesänen, 2022) (D).
- Pelaajan läheiset keskusteluyhteyden avaajina (Ränninranta ym. 2022) (D).
- Mittarien käyttö- periaatteet rahapeliongelman tunnistamisessa ja haittojen arvioimisessa (Alho & Behm, 2022) (D).
- Rahapelaamiseen vaikuttavat psyykkiset tekijät (Palomäki, Castrén, Salonen, 2022) (D).

Yhteyshenkilö: Jussi Palomäki, THL.

42. Peliklinikalla toteutettavan hoitoon ja tukeen liittyvän valtakunnallisen kehittämisen ja tutkimuksen tuki

(tulostavoite 4.4.)

Kuvaus: Tuotetaan ja jaetaan tietoa Peliklinikalla kohdattujen asiakkaiden tilanteista sekä palveluista ja niiden sisällöistä.

Tavoite: Ymmärrys lisääntyy ongelmallisesti rahapelejä pelaavien sekä heidän läheistensä palvelujen tarpeista. (Peliklinikan toiminta päättyy vuonna 2023).

Kuvaus -22 toteumasta: Toteutettiin viikoilla 37–42 kyselytutkimus yhteistyössä Peliklinikan, Sosped-säätiön Pelirajaton toiminnan, A-klinikkasäätiön Päihdelinkin Hertta ja Valtti -palveluiden sekä alueellisten Tilttien kanssa. Tutkimuksessa tarkastellaan rahapeliongelmien tuki- tai hoitopalveluihin hakeutumiseen liittyviä mielipiteitä, asenteita ja esteitä erilaisissa vastaajaryhmissä ja paikkakunnilla. Tutkimustulokset raportoidaan vuoden 2023 alussa Peliklinikan ja Peluurin [www-sivuilla](#) (B).

Rahapeliongelmista kärsivien läheisten kokemat haitat: mittarin implementoiminen [Peluurin nettisivuille](#) yhteistyössä Druid Oy:n kanssa (D).

Tuotettiin/julkaistiin neljä Peliklinikan uutiskirjettä yhteistyössä Peluurin viestinnän kanssa (E).

Yhteyshenkilö: Corinne Björkenheim, Socca/Peliklinikka.

43. Peli poikki (PP) -ohjelman aineiston hyödyntäminen entistä tehokkaammin (tulostavoitteet 3.1., 4.5.)

Kuvaus: PP-ohjelman aineistoa hyödynnetään merkittävästi aiempaa tehokkaammin ja aktiivisemmin.

Tavoite: Tutkimuksellinen tavoite on analysoida PP-aineistoa ja julkaista siitä vuonna 2022 kaksi artikkelia kansainvälisissä vertaisarvioituissa tiedejulkaisuissa. Käytännön hoitotyöhön liittyvä tavoite on aktivoida Peliklinikan tutkimuksen ja asiakastyön välistä vuoropuhelua uusien tulosten valossa: mitä uudet löydökset tilastoanalyysistä kertovat työntekijöille, ja miten näitä löydöksiä voitaisiin hyödyntää hoidon kehittämisessä? PP-aineiston tilastoanalyysi; psykologian gradutyöntekijän rekrytoiminen aineiston käsittelyyn vuoden 2022 alussa.

Kuvaus -22 toteumasta: Peli poikki -ohjelman tehoa ja ohjelmaan sitoutumista tarkasteltiin kolmessa artikkelissa (Palomäki ym. 2022a, 2022b; Korvuo ym. 2023) ja yhdessä pro gradu -tutkielmassa (Korvuo 2023). Ensimmäinen artikkeli keskittyi hoidon tehoon ja tehon moderaattoreihin, erityisesti masentuneisuuteen. Tulosten perusteella hoito oli keskimäärin hyvin tehokas (vuosina 2008–2028), mutta masentuneisuusoireet vaikuttivat kielteisesti hoidon tehoon (D). Toinen artikkeli keskittyi hoitoon sitoutumiseen (vuodet 2019–2021), ja tulosten perusteella hoitoon sitouduttiin keskimäärin hyvin, mutta mm. pitkä jono-aika, haluttomuus muutokseen, rahapeliongelman korkea aste ja hyvien sosiaalisten suhteiden puuttuminen ennustivat hoidosta pois putoamista (D). Tuotettu näistä kahdesta artikkelista suomenkielinen verkkouutinen (Castrén & Palomäki, 2022). Kolmas artikkeli perustuu Korvuon pro gradu -työhön ja on parhaillaan arviassa. Pro gradu -työ on valmistunut (D). Artikkelissa tarkastellaan hoidon tehoa vuosina 2019–2021, ja keskitytään dissosiativisten pelikokemusten vaikutukseen hoidon tehon moderaattorina.

Tulosten mukaan hoito toimii yhä tehokkaasti, mutta taustalla oleva taipumus kokea dissosiaatiota pelatesaan heikentää hoidon tehoa pitkällä aikavälillä (C).

Tutkimusten tuloksista keskusteltiin useita kertoja Peliklinikalla asiakastyön parissa työskentelevien ammattilaisten kanssa. Toisen tutkimusartikkelin (Palomäki ym. 2022b) tulokset – joiden mukaan pitkä jonotusaika vaikuttaa kielteisesti hoitoon sitoutumisessa – osaltaan vaikuttivat siihen, että Peli poikki-ohjelman jono suljettiin vuonna 2021 muutamaksi kuukaudeksi sen ollessa yli 6 kk pituinen.

Yhteyshenkilö: Jussi Palomäki, Socca/Peliklinikka/THL.

44. Ongelmallisesti pelaavan läheisen tuen ja hoidon rakentaminen (tutkimus/kehittäminen) (tulostavoite 4.2.)

Kuvaus: Ongelmallisesti rahapelejä pelaavien läheisille kehitetään tutkimusnäyttöön perustuvia tuki- ja hoitomuotoja. Työskentely pohjautuu THL:n ja Peliklinikan yhteistyössä vuonna 2021 tuottamaan systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen sekä kartoitukseen siitä mitä toimivia malleja toteutetaan läheisten haittojen vähentämiseksi (ehkäisy, hoito ja tuki).

Tavoite: Ongelmallisesti rahapelejä pelaavien läheisten erilaisista haitoista kasvatetaan tietoa sekä kansalaisten että sote-ammattilaisten keskuudessa viestinnän avulla ja rakennetaan läheisille tarjottavaa tutkimusnäyttöön perustuvaa tietoa, tukea, oma-apua sekä hoitoa.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Läheisille suunnattava tuki ja hoitokokonaisuuden valmistelu ja pohjatyö käynnistynyt (A/B).
- Väestöaineistosta ja laadullisesta aineistosta, sekä systemaattisesta katsauksesta (Edgren ym. 2021) tuotettu synteesi Tutkimuksesta tiivistä julkaisu ammattilaisten työn tueksi, johon viitattu myös aikaisemmin tulostavoite 1 kohdassa (Castrén, Marionneau ym. 2022) (D).
- Lisäksi tuotettu Tiedä ja toimi -kortti läheisiä kentällä kohtaaville ammattilaisille (Castrén & Wuorio, 2022) (D).
- Läheisille suunnattu mittari haittojen kartoittamiseksi tuotettu Peluurin sivuille (Castrén & Palomäki, 2022) (D). Mittarin käytettävyyttä ja asiakkaiden kokemuksia vastauksia mittarin käytöstä seurataan ja tulokset raportoidaan vuoden 2023 lopussa (E).
- Läheisten kokemat haitat – tuotettu kirjan kappale Peliriippuvuus kirjaan (Karmakka-Asare H, Lind K, 2022) (D).

Yhteyshenkilö: Sari Castrén, THL.

45. Uusi hanke: Pelihaittakeskuksen suunnittelu (tulostavoite 4.5.)

Kuvaus: Rahapelipoliittisessa ohjelmassa linjattiin, että kootaan valtakunnallinen pelihaittojen tuki- ja hoitotyön keskus, jonka toimialaan sisältyy sekä raha- että digipelaaminen ja se palvelee kaikkia ikäryhmiä. Keskeinen osa pelihaittakeskusta on pelihaitoissa auttava valtakunnallinen, anonymi, sähköisten palveluiden kokonaisuus, joka rahoitetaan uudelta pelihaittojen torumista tukevalta momentilta. Pelihaittakeskuksen

toiminta nojaa vahvaan verkostomaiseen työskentelyyn hyvinvointialueiden työn tukemiseksi ja Pelihaitta-keskuksen verkostoissa jalkautetaan hyviä käytäntöjä, levitetään menetelmiä ja osaamista hyvinvointialueille pelihaittojen tuen ja hoidon palveluiden kehittämistä ja toteuttamista varten.

Tavoite: Toimintakokonaisuudessa suunnitellaan Pelihaittakeskusta siten, että osaamiskeskuksen toiminta alkaa tammikuussa 2024.

Kuvaus -22 toteumasta: Rahapelipoliittisen ohjelman toimeenpanon ensimmäisessä vaiheessa määritellään STM:n johdolla yksityiskohdat pelihaittakeskuksen rakenteesta, toiminnasta ja tehtävistä sekä rahoituspohjasta kokonaisuudessaan (B). Pelihaittakeskuksen suunnittelu on aloitettu syksyllä 2022 ja suunnittelutyöryhmä on koottu.

Yhteyshenkilö: Tanja Airaksinen, THL 03/2023 alkaen (Matti Määttänen 2022).

46. Uusi hanke: Peliklinikan toiminnan arviointi

(tulostavoitteet 4.2., 4.5.)

Kuvaus ja tavoite: Peliklinikan toiminnan arviointi lähti liikkeelle loppuvuodesta 2021 kun haluttiin arvioida Peliklinikan toimintaa tuen ja hoidon kehittämiseksi, osana rahapelipoliittista ohjelmaa. Keskeisenä tiedon intressinä oli vastaako Peliklinikka sille asetettuja tavoitteita, oliko ne jo saavutettu ja kuinka kustannustehokasta kehittämisen ja tutkimuksen näkökulmasta nykyinen toiminta on suhteessa tavoitteisiin.

Kuvaus -22 toteumasta: Peliklinikan toiminnan arvioinnissa käytiin läpi Peliklinikalla tuotetut raportit toiminnasta vuosilta 2010–2022 ja valmisteltiin kysely henkilökunnalle ja yhteistoimintaryhmälle (D). Kysely lähetettiin vastaajille syksyllä 2022 (D). Peliklinikan toiminnan arvioinnista kirjoitetaan raportti toimintavuonna 2023 (C).

Yhteyshenkilö: Matti Määttänen THL 02/2023 saakka.

47. Rikosseuraamusasiakkaiden rahapelaaminen: keinoja uusintarikollisuuden ehkäisemiseksi ja tuen ja hoidon kehittämiseksi (tulostavoitteet 3.3., 3.4., 4.1.)

Kuvaus: ”Rikosseuraamusasiakkaiden rahapelaaminen: keinoja uusintarikollisuuden ehkäisemiseksi ja tuen ja hoidon kehittämiseksi” -hanke hahmoteltiin ja käynnistettiin rahoitushaun muodossa. Hankkeessa on sekä määrällinen että laadullinen tutkimusosuus.

Tavoite: Tutkimusten tavoitteena on: a) saada selkeä ja luotettava kuva vankien rahapelaamisesta ja rahapelaamisen riski- ja suojaavista tekijöistä (WATTU); b) arvioida rahapeliongelmiin ja muiden psykiatristen häiriöiden, kuten antisosiaalisuuden, ADHD:n ja impulsiivisuuden, sekä esimerkiksi vankien itseraportoitaman taloudellisen väkivallan uhriksi joutumisen yhteyttä vankien rahapelaamiseen (WATTU); c) kartoittaa vankien kokemuksia digitaalisella alustalla tarjottavasta 8 viikkoa kestävästä hoitomallista (RISERaPeli) ja d) kartoittaa työntekijöiden kokemuksia tuen tarjoamisesta (RISERaPeli).

Kuvaus -22 toteumasta:

- Duodecimin kustantamassa ”Peliriippuvuus”-kirjassa julkaistiin kappale ”Rahapeliongelman ja rikollisuuden välinen yhteys” (Lind 2022a) **(D)**.
- THL:n tutkijat SC ja KL osallistuivat vuonna 2022 neuvoa-antavasti myös Kriminaalihuollon tukisäätiön RISERaPeli-hankkeen suunnitteluun sekä osittain tämän hankkeen yhteyteen rakennettavan tutkimushankkeen hahmotteluun. Marraskuussa 2022 laadittiinkin rahoitushakemus tälle tutkimushankkeelle ja kyseinen rahoitushakemus hyväksyttiin joulukuussa 2022 **(D)**.
- Tuotettiin Rahapelaaminen ja rikollisuus -osion (PowerPoint-diapaketti) osaksi rahapelaamisen puheeksioton itseopiskelumateriaalia, joka sisällytetään valtion hallinnon henkilöstön E-oppiva -itseopiskelualustaan **(C, B)**.
- BBGS ja PGSI -lomakkeet sisällytettiin yhdyskuntaseuramuustoimistojen ja vankiloiden yhteiseen tietojärjestelmään (tämä oli yksi Peliklinikan pilotin tavoitteista), 2022 **(C, B)**.

Yhteyshenkilö: Sari Castrén, THL.

48. Toimintamallin kehittäminen rahapeliongelman vuoksi velkaantuneiden taloudellisen toipumisen edistämiseen (tulostavoitteet 3.4., 4.5.)

Kuvaus: Rahapeliongelma aiheuttaa usein vakavia taloudellisia haittoja ja velkaantumista. Taloudellinen toipuminen on yksi osa rahapeliongelmaa toipumisen kokonaisuutta. Tavoitteena oli kehittää toimintamalli, joka tukee rahapeliongelman vuoksi velkaantuneita löytämään ratkaisuja talousvaikeuksiin ja iloa ja voimavaroja arkeen mahdollisesta niukkuudesta huolimatta.

Tavoite: tukea hoitoa toteuttavien ja sosiaalialan toimijoiden mahdollisuuksia tarjota tukea taloudelliseen toipumiseen henkilöille, jotka ovat velkaantuneet rahapeliongelman vuoksi. Vuonna 2022 halutaan tavoittaa ammattilaisia ja kokemusasiantuntijoita konseptin suunnitteluun. Aikataulun ja resurssien vuoksi hankkeen tuotostavoitteet muuttuivat toimintamallin kehittämisestä oppaan kehittämiseen. Hankkeen uutena tavoitteena on kehittää opas rahapeliongelman hoitoa toteuttaville ammattilaisille. Hankkeen päätavoitteena on rahapeliongelman vuoksi velkaantuneiden asiakkaiden tukeminen ja taloudellisten haittojen vähentäminen ammattilaisten osaamisen vahvistamisen avulla.

Kuvaus -22 toteumasta: Edistetty hanketta hankkimalla yhteistyökumppaneita ja asiantuntijoita mukaan hankkeeseen **(D)**, laatimalla pilottisuunnitelma **(D)** ja sekä suunnitelma hankkeen toteuttamiseksi **(D)**.

Yhteyshenkilö: Päivi Auma-aho, Socca/Peliklinikka.

49. Talous- ja velkaneuvonta osana rahapeli-riippuvuuden hoitoa (tulostavoitteet 4.4., 4.5.)

Kuvaus ja tavoite: Rahapeliongelmaan ja -riippuvuuteen liittyy hyvin usein velkaantumista ja muita talousvaikeuksia. Rahapeliongelman hoitoa toteuttavat työntekijät puhuvat asiakkaiden kanssa paljon rahasta,

mutta konkreettinen talous- ja velkaneuvonta tapahtuu muualla. Pelaaja ja tämän läheiset voivat asioida useiden ammattilaisten kanssa samaan aikaan ilman, että ammattilaisilla kontaktia toisiinsa. Taloudellinen toipuminen on tärkeä osa rahapeliongelman toipumista.

Kuvaus -22 toteumasta: Vuonna 2022 jatkettiin Päijät-Hämeen ja Vantaan pilotteja, joissa rahapeliongelman hoidon työntekijä ja talous- ja velkaneuvonnan työntekijä tapaavat yhdessä asiakkaita.

- Talous- ja velkaneuvonta osana Vantaan ja Päijät-Hämeen pelihoitopolkua pilotit jatkuivat vuonna 2022. Pilotit päättyivät vuoden 2022 lopussa **(D)**. Kesästä 2021 lähtien Päijät-Hämeessä pilotoitu uusi toimintamalli juurrutettiin toimintaan (Vantaan toiminnassa uutta toimintamallia toteutetaan vielä vuonna 2023).
- Käynnistettiin laadullinen tutkimus talous- ja velkaneuvonnan ja rahapeli-riippuvuuden hoidon yhteistapaamisista. Saatiin tutkimukselle tutkimusluvut ja toteutettiin tutkimushaastattelut. Tutkimus raportoidaan vuonna 2023 **(B)**.
- Rahapeliongelma lisättiin talous- ja velkaneuvonnan rekistereihin velkaantumisen syyksi **(D)**.
- Käynnistettiin keskustelut THL:n rekisteritutkimuksesta rahapeliongelman talous- ja velkaneuvonnassa **(A)**.

Yhteyshenkilö: Corinne Björkenheim, Socca/Peliklinikka.

50. Rahapelialan asiantuntijoiden näkemykset rahapeli-riippuvuuden syistä (tulostavoitteet 4.2., 4.5.)

Kuvaus ja tavoite: Kahdessa analyysissä tutkitaan riippuvuuksien kanssa työskentelevien asiantuntijoiden näkemyksiä sekä toiminnallisista riippuvuuksista että riippuvuuksista yleisemminkin. Ensimmäinen artikkeli tarkastelee riippuvuutta käsitteenä ja ongelmana laajasti. Toinen artikkeli keskittyy rahapeli-riippuvuuteen ja vertailee sekä vetää yhteen kummankin artikkelin tuloksia. Tavoitteena on kirjoittaa myös populaarijulkaisu toisesta artikkelista.

Kuvaus -22 toteumasta: Ensimmäinen artikkeli on ollut kansainvälisessä julkaisussa arvioitavana ja on nyt palautunut tekijöille muutoksia varten. Toinen artikkeli on kirjoitusprosessissa. Analyysit on jo tehty. Ei valmiita julkaisuja.

Yhteyshenkilö: Nina Jokirinne, CEACG.

51. Rahapelit digiajassa: rahapelaamisen murros ja uudet riskit (tulostavoitteet 1.1., 1.2., 2.2., 3.2.)

Hankkeen kuvaus ja tavoite: *Rahapelit digiajassa: rahapelaamisen murros ja uudet riskit* -hankkeessa Tutkimushankkeessa analysoidaan suomalaisten rahapelaamisen uusia muotoja ja riskejä erityisesti Internetin kontekstissa. Hankkeen lähtökohdat ovat sosiaalipsykologisia ja hanke tuottaa kansainvälisesti uuden perspektiivin rahapelaamiseen digiaikana. Hankkeen tavoitteena on tutkia: 1) rahapelaamisen ja digipelaamisen fuusiota, 2) rahapelaamisen siirtymistä verkkoon ja 3) korona-ajan vaikutuksia rahapelaamiseen ja rahapeliongelmiin.

Hanke on toiminut Alkoholitutkimussäätiön rahoituksella 2021 vuodesta alkaen ja jatkuu ainakin vuoden 2023 loppuun.

Kuvaus -22 toteumasta: Hankkeen ensimmäiset julkaistut ilmestyivät vuonna 2021. Hankkeen 2022 kansainvälisissä vertaisarvioituissa artikkeleissa (n = 6) on tarkasteltu verkkoyhteisöjen merkitystä rahapelaamiselle systemaattisen kirjallisuuskatsauksen valossa (Savolainen, Sirola ym. 2022). Tutkimuksissa on käsitelty psykologisten perustarpeiden yhteyttä raha- ja digipeliongelmiin (Vuorinen ym. 2022), sosiaalisten motivaatiotekijöiden merkitystä raha- ja digipeliongelmiin erityisesti mielenterveyden kontekstissa korona-aikana (Savolainen, Vuorinen ym. 2022). Motivaatiotekijöiden tarkastelussa on huomioitu myös eskapististen motiivien rooli raha- ja digipeliongelmassa (Jouhki ym. 2022). Uusien riskien tarkastelussa on huomioitu kryptovaluuttojen treidaus rahapelinkaltaisena toimintana. Kryptovaluuttojen treidaaminen on yhteydessä rahapeliongelmiin (Oksanen, Mantere ym. 2022). Lisäksi pitkittäisanalyysi osoitti, että kryptovaluuttojen treidaus lisää rahapeliongelmia, ja erityisen ongelmalliselta näytti sellaisten henkilöiden tilanne, jotka sekä vaihtoivat kryptovaluuttoja että rahapelasivat ulkomaisten nettikasinojen sivuilla. Ulkomaiset nettikasinosivat muodostivat itsessään myös merkittävän riskin rahapeliongelmien kasvulle (Oksanen, Hagfors ym. 2022). Lisäksi tuotettu kappaleet teokseen *Pelit kulttuurina* (Friman ym., toim.) aiheista Raha, pelit ja rahapelit (Kinnunen 2022) ja *Pelit kulttuurina ja kulttuurissa* (Friman ym. 2022).

Hanke on työn alla **(B)**. Analyysi ja raportointi jatkuu. Hanke kerää myös lisää pitkittäisaineistoa 2023 (T5 & T6) ja kerää internet-aineiston, joka liittyy rahapelien uusiin riskeihin.

Hanke hyödyntää pitkittäiskyselyä samoilta vastaajilta (T1, N = 1530, T2, N = 1197, T3, N = 1095, T4, N = 1008). Vastaajista 902 (59 % T1 vastaajista) vastasi kaikkiin neljään kyselyyn. Pitkittäiskyselyä jatketaan 2023. Kysely pitää sisällään paljon informaatiota eri riskitekijöistä (raha- ja digipelit, uudet riskit, verkkoryhmät jne.). Mukana on myös kysymyksiä, jotka auttavat arvioimaan kansallisten toimien riittävyttä (esim. pakollinen tunnistautuminen). Kysely tekee sosiaalipsykologisesti avauksia rahapelaajien hyvinvointiin ja heidän sosiaalisiin suhteisiin ja tukeen. Lisäksi hanke on kerännyt rahapeliongelmista haastatteluaineiston (N = 20).

Hanke on tuottanut uutta tietoa kolmesta päätavoitteestaan, mutta työ on edelleen kesken. Pitkittäisaineiston vastausprosentti on pysynyt korkealla ja hanke on onnistunut keräämään kansainvälisesti ainutlaatuisen aineiston, jonka keruuta on tarkoitus jatkaa. Vuonna 2022 julkaistujen 6 artikkelin lisäksi vuonna 2022 on lähetetty arviointiin useampia artikkeli-käsitteilyjä, jotka julkaistaneen vuoden 2023 aikana.

Yhteyshenkilö: Atte Oksanen, Tampereen yliopisto.

52. Addiktioit ja eskapismi, väitöskirjahanke (tulostavoite 4.5.)

Kuvaus ja tavoite: Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, onko eskapismilla säännönmukainen ja vakiintunut yhteys erityyppisiin addiktiokäyttäytymisen muotoihin. Tutkittiin, missä määrin eskapismi on yhteydessä alkoholin kulutukseen, tupakointiin, huumeiden käyttöön ja rahapelaamiseen. Lisäksi selvitettiin, miten tyytyväisyys elämään kohtaan oli yhteydessä ongelmajuomiseen, eskapismiin ja niiden yhteisvaikutukseen.

Valmiit tuotokset: Tutkimus osoitti yhteyden eskapismiin ja alkoholin kulutukseen, eskapismiin ja tupakointiin sekä eskapismiin ja huumeiden käytön välillä. Rahapelaamisen ja todellisuuspakoisuuden välillä ei löytynyt tässä tutkimuksessa merkitsevää yhteyttä.

Arpajaislain 52§-rahoituksella tehtävä osuus hankkeesta on päättynyt, mutta hanke jatkuu muulla rahoituksella. On julkaistu yleistajuinen, riippuvuustyötä tukeva artikkeli (verkkosivusto Tietopuu, A-klinikkasäätiö).

Yhteyshenkilö: Hannu Jouhki, A-klinikkasäätiö.

53. E-sports – vedonlyönti: Koronaviruspandemian herättämiä huomioita

Kuvaus -22 toteumasta: Kirjallisuuskatsaus rahapelaamisen ja digipelaamisen yhteyksistä esitellään HICSS-konferenssissa tammikuussa 2023. Tieteellinen artikkeli tekeillä (B).

“Boosters, please’: a case study of gambification in Magic: The Gathering Arena” esitelty Ropecon Academic Seminarissa 2022 ja jatkotyöstettävänä tieteelliseksi artikkeliksi (B).

Hankkeen toteutus on viivästynyt päätutkijan siirryttyä toiseen tehtävään.

Yhteyshenkilö: Topias Mattinen, Tampereen yliopisto.

54. Peliriippuvuus-kirja

Kuvaus: Peliriippuvuus-kirjan toinen painos käsittelee rahapelaamista ja uutena lisänä on digipelaaminen. Teos tukee ongelmallisen pelaamisen ja peliriippuvuuden varhaista tunnistamista ja hoitoa sekä auttaa hahmottamaan pelaamisen liittyvien haittojen ehkäisykeinoja. Kirjassa tarkastellaan pelaamisen yleisyyttä, pelaamisen motiiveja sekä sukupuolten ja ikäryhmien välisiä eroja. Pelihaittojen näkökulmasta käsitellään mm pelien saatavuutta, koukuttavuutta ja vuorovaikutuksellisuutta sekä pelillistämistä. Peliriippuvuuksiin liittyy neurobiologisia muutoksia erityisesti aivojen palkitsemisjärjestelmässä ja impulssin hallinnassa. Muutokset sekä monet peliriippuvuudelle altistavat tekijät ovat samankaltaisia kuin muissa riippuvuus-häiriöissä. Ongelmien hoidossa keskeisiä ovat kognitiivisen käyttäytymisterapiaan perustuvat menetelmät. Itsehoidolla, vertaistuella ja läheisten huomioimisella on suuri merkitys. Taloudellinen neuvonta on tärkeää erityisesti rahapeliongelmiin liittyvässä velkaantumisessa.

Tavoite: Peliriippuvuus on ensimmäinen suomenkielinen peliongelmiä käsittelevä oppi- ja käsikirja. Teos on suunnattu terveyden ja sosiaalihuollon ammattilaisille sekä alojen opettajille ja opiskelijoille. Se on hyödyllinen kaikille, joiden tehtävät liittyvät pelaamiseen, peliongelmiin tai niiden ehkäisyyn. Teos sopii myös omaa pelaamistaan pohtiville ja peliongelmiin hoitoa tarvitseville.

Kuvaus -22 toteumasta:

- Tuotettu/Toimitettu Peliriippuvuuskirja (Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M, toim.). Peliriippuvuus (toinen painos). Duodecim 2022.

Tuotettu seuraavat artikkelit Peliriippuvuuskirjaan (D):

- Pelaamisen ja peliongelmiä monet ulottuvuudet (Alho & Castrén, 2022).
- Peliriippuvuudet ja riippuvuuksien väliset yhteydet (Alho & Castrén, 2022).

- Pelaamista sekä peliongelmia kuvaavat käsitteet ja määritelmät (Alho, Castrén, Männikkö, Mustonen, 2022).
- Suomalaisten rahapelaaminen ja rahapelihaitat (Castrén & Alho, 2022).
- Sukupuolieroja ja ikäryhmittäisiä eroja rahapelaamisessa (Castrén & Lind, 2022).
- Rahapelitoiminnasta aiheutuvat haitat (Hellman & Egerer, 2022).
- Rahapelaamisen yhteiskunnallinen merkitys (Hellman & Egerer, 2022).
- Rahapeliongelmaan liittyvä velkaantuminen (Heiskanen & Panzar, 2022).
- Rahapelit suomalaisessa lainsäädännössä (Pajula & Mikkola, 2022).
- Nuoret ja rahapelaaminen (Raisamo 2022).
- Nuorten rahapelaamisen taustatekijät (Raisamo 2022).
- Rahapeliongelman tunnusmerkit, pelaamisen motiivit ja pelikierre (Castrén 2022).
- Rahapelaamisen motiivit (Hagfors 2022).
- Rahapeliongelman tunnusmerkit (Ränninranta & Castrén, 2022).
- Rahapelikierre (Castrén & Ränninranta, 2022).
- Rahapeliongelman tunnistamisessa ja arvioinnissa käytettävät mittarit (Alho & Behm, 2022).
- Rahapeliongelman tunnistaminen (Castrén & Alho, 2022).
- Rahapeliongelman hoitovaihtoehdot (Castrén, Alho, Simojoki, 2022).
- Rahapeliongelman oma-apu. Ränninranta & Typpi, 2022).
- Motivoiva haastattelu (Castrén & Alho, 2022).
- Kognitiivinen käyttäytymisterapia rahapeliongelman hoidossa (Castrén & Ränninranta, 2022).
- Peliongelmien ehkäisyn ja hoidon kehittäminen (Pajula, Kesänen, Silvennoinen, 2022).
- Peliklinikka ja Peluuri (Kesänen & Silvennoinen, 2022).
- Vertaistuki peliriippuvuudesta toipumisessa (Kesänen & Silvennoinen, 2022).
- Rahapeliongelman vaikutus työkykyyn ja työpanokseen (Jaakkola & Alho, 2022).
- Työterveyshuollon rooli rahapeliongelmiin ehkäisyssä ja hoidossa (Jaakkola & Alho, 2022).
- Rahapeliongelmaan puuttuminen (Jaakkola & Alho, 2022).
- Rahapelihaitoista viestiminen osana haittojen ehkäisyä (Wuorio 2022).
- Rahapelihaittojen ehkäisy osana kuntien ehkäisevää päihdetyötä (Raisamo & Kesänen, 2022).
- Rahapelaamiseen vaikuttavat psyykkiset tekijät (Palomäki, Castrén, Salonen, 2022).
- Sosioekonomisten ja ympäristötekijöiden merkitys rahapeliongelmiin kehittämisessä (Järvinen-Tassopoulos J 2022).
- Rahapeliongelmiin erityis- ja riskiryhmät (Järvinen-Tassopoulos 2022).
- Iäkkäiden rahapelaaminen (Järvinen-Tassopoulos 2022).
- Maahanmuuttajien rahapelaaminen (Järvinen-Tassopoulos 2022).
- Rahapelien saatavuus ja hallinnan työkalut (Kinnunen & Jaakkola, 2022).
- Rahapelien digitalisoituminen (Kinnunen & Jaakkola, 2022).
- Rahapelien ominaisuuksien vaikutus riippuvuus- ja haittariskiin (Kinnunen & Jaakkola, 2022).
- Pelin ja pelaajan välinen vuorovaikutus rahapeleissä (Kinnunen & Jaakkola, 2022).
- Rahapelien määritelmiä ja jaotteluita (Kinnunen & Jaakkola, 2022).

Yhteyshenkilö: Sari Castrén, THL.

V ALKOHOLITUTKIMUSSÄÄTIÖN TUTKIMUSAPURAHAT 2022

Alkoholitutkimussäätiön 30.9.2022 päättyneellä jaksolla rahapelihaittojen tutkimukseen kohdistuvia hakemuksia jätettiin 12 kappaletta (2021:8) ja haettujen apurahojen loppusumma oli 533 980 euroa (2021: 416 125,00 euroa). Rahapelihaittojen tutkimukseen päätettiin jakaa 220 029 euroa (2021: 216 168,00 euroa) ja jakoprosentti oli 41 % (2021: 49 %).

Myönnetyt apurahat kohdistuivat seuraaviin tutkimushankkeisiin:

Alkoholi-, huume- ja rahapelipolitiikan tienhaarat
(tulostavoite 1.2., rahoitetaan osittain 52§ rahalla).
Yhteyshenkilö: Ilkka Arminen, ATS.

The commercial determinants of health in the European gambling industry
(tulostavoite 1.2.).
Yhteyshenkilö: Sébastien Berret, ATS.

Online offshore gambling during the COVID-19 pandemic across the Nordics and the development of the Helsinki Offshore Gambling Estimator (HOGE)
(tulostavoite 1.2.).
Yhteyshenkilö: Michael Egerer, ATS.

Rahapelaamisen motiivien yhteys rahapeliongelmien kehityskulkuun ja pelaamiseen osallistumiseen
(tulostavoite 2.2.).
Yhteyshenkilö: Heli Hagfors, ATS.

Rahapeliongelmien kohtaaminen muuttuvassa palvelujärjestelmässä
(tulostavoitteet 4.3. ja 4.5.).
Yhteyshenkilö: Emmi Kauppila, ATS.

Uudenlaiset rahapelaamisen muodot, peleihin liittyvä sosiaalinen vuorovaikutus ja niiden riskipotentiaali Suomessa
(tulostavoite 1.1.).
Yhteyshenkilö: Jani Kinnunen, ATS.

Rahapelit digiajassa: rahapelaamisen murros ja uudet riskit
(tulostavoite 1.1.).
Yhteyshenkilö: Atte Oksanen, ATS.

Role of social media in influencing gambling regulation in Finland
(tulostavoite 1.2.).
Yhteyshenkilö: Thomas Sama, ATS.

Yhteyshenkilö: Tomi Lintonen, ATS.

VI DIGIPELAAMINEN

Digipelaamiseen liittyvä haittojen ehkäisy ja tutkimus, limittyy yllä kuvatun toiminnan kanssa joiltain osin

Kuvaus: Päihde- ja riippuvuusstrategiassa vuoteen 2030 yhtenä tavoitteena on ”Digipelaamiseen liittyvien haittojen ehkäisy ja tutkimus, joka integroidaan osaksi THL:n rahapelihaittojen ehkäisyn kokonaisuutta ja se huomioidaan myös rahapelipoliittisen ohjelman valmistelussa ja ehkäisevän päihdetyön ohjelmassa”. Rahapelihaitat-tiimissä teemasta on tehty rahapelihaittatyöhön soveltuva alustavaa tutkimusta ja kehittämistyötä, mutta nykyinen rahoitus pohja, joka on sidottu rahapelihaittojen vähentämiseen (arpajaislain mukainen STM-rahoitus) ei mahdollista työajan käyttöä laajemman hankkeen suunnitteluun rahoitushakuineen. Tämän vuoksi hankkeen suunnitteluun ja koordinointiin käytettävän vastuututkijan työaikaa katettiin THL:n budjettirahoituksella 2022.

Tavoite: Rakentaa hankkeelle konsortio ja tehdä tutkimussuunnitelma ja rahoitushakemukset: konsortio: Suomen Akatemia, Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN); apurahahakemukset tutkimusryhmälle: esim. Jane ja Aatos Erkon säätiö, Jenny ja Antti Wihurin rahasto.

Toteuma:

- Tutkimussuunnitelmien tekeminen 4 kokonaisuutta valmiina (B), rahoitushakujen valmistelu (A) siirtyy vuodelle 2023.
- THL:n Loska tapahtumaan osallistuminen, jossa kartoitettiin THL:n sisäistä yhteistyötä uusissa avauksissa (D).
- Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen tutkimussuunnitelma hyväksytty (D) ja aineistosta tullaan katsomaan teknoloisten riippuvuuksien yhteyttä aineriippuvuuksiin, 4 artikkelin suunnitelma yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa ja THL:n päihderiippuvuus-tiimin kanssa (B).
- Lootbox-työryhmän (THL, KAVI, POHA, Tampereen yliopisto) työskentelyn tuloksena julkaistu artikkeli lootboxeista (Macey ym. 2022) (D).
- Lootbox-työryhmän työn tuloksena tuotettu tietoa tuottava verkkosivu (D), työskentely työryhmässä jatkuu (E).
- Kv-tutkimuskonsortio Kysely 6–18-vuotiaiden vanhemmille digipelaamisesta valmistelu (B).
- Tuotettu kaksi artikkelia ESPAD aineistosta digipelaamisen yhteys rahapelaamiseen (Castrén, Raitasalo, Järvinen-Tassopoulos, 2022) (D) ja sosiaalisen median käytön yhteys muihin riippuvuuksiin (Castrén, Mustonen ym. 2022) (D).
- Valmisteltu kokonaisuutta muut toiminnalliset riippuvuudet käsikirjoituksia arvioitavana sosiaalisen median aihepiiristä 3 ja digipelaamisen uudistuvat diagnostiset kriteerit 1 artikkeli arvioitavana suomenkielisessä Duodecim-aikakauslehdessä (C).
- Tuotettu kutsukirjoituksena Terveyskirjastoon artikkeli peliriippuvuus – jossa sekä raha että digipeliriippuvuudesta tietoa (Castrén 2022) (D).
- Toimitettu Peliriippuvuus-kirja, jossa digipelaaminen nostettu toisena toiminnallisena riippuvuutena rahapelaamisen rinnalle, uuttaa tietoa digipelaamisesta laajasti (D). Tuotettu Peliriippuvuus-kirjaan seuraavat kappaleet:
 - Digipelien ominaisuudet ja koukuttavuus (Meriläinen & Kinnunen, 2022) (D).
 - Digipelien ominaisuuksien vaikutus riippuvuus- tai haittariskiin (Meriläinen & Kinnunen, 2022) (D).
 - Digipeli-ongelmille altistavat ja ongelmilta suojaavat tekijät (Meriläinen & Kinnunen, 2022) (D).
 - Digipelaamisen lajit (Mustonen, Männikkö, Kinnunen, 2022) (D).

- Digipelaamisen yhteiskunnallinen merkitys (Kinnunen, Meriläinen Männikkö, Mustonen, 2022) **(D)**.
- Nuoret pelissä aineiston päivittäminen, mukana digipelaaminen, ehkäisevän työn kanssa yhteistyö (Karlsson ym.) **(B)**.
- Tuotettu verkkouutinen Lootboxeista, artikkelin julkaisun jälkeen **(D)**.
- Rahapelipoliittisen ohjelman toimeenpanossa huomioidaan digipelaaminen **(D)**.

Yhteyshenkilö: Sari Castrén, THL.

VII MUU ASiantuntijatoiminta

STM–THL puitesopimuksen ”Rahapelihaittojen seuranta, tutkimus, ehkäisyn ja hoidon kehittäminen 2020–2023” sopimuskumppanit ovat osallistuneet myös laaja-alaisesti erilaiseen asiantuntijatoimintaan kuten työryhmiin ja tehtävän kannalta keskeisiin verkostoihin, annettu lausuntoja sekä erillistoimeksiantoihin poliittisen päätöksen tueksi (THL, CEACG, Peliklinikka/Socca).

Sopimuskumppanit ovat myös antaneet haastatteluja ja taustoituksia medialle (THL, CEACG, ATS/Tampereen yliopisto) sekä tuottaneet esityksiä ja asiantuntijapuheenvuoroja kansallisella että kansainvälisellä tasolla. (THL, CEACG, Socca/Peliklinikka, Aluetuki: Etelä-Suomi, Väli-Suomi, Pohjois-Suomi, ATS-rahoituksella toimivat tutkijat). Liitteessä 1 eriteltyinä sopimuskumppaneiden työryhmät, verkostotyö sekä toimijoiden itse raportoimat mediayhteydenotot, esitykset ja asiantuntijatyö.

Asiantuntijatoiminta on kuvattu liitteessä 1.

LIITE 1. ASIANTUNTIJATOIMINTA

Työryhmät ja verkostot

Tehtävän kannalta merkittävät työryhmät ja keskeiset verkostot – kansalliset, alueelliset, paikalliset, olennaiset laitosten sisäiset	Nimi ja rooli
Rahapelien toimeenpanon haittariskien ja haittojen arviointiryhmä	Tomi Roukka, asiantuntijasihteeri Anne Salonen, jäsen Maria Heiskanen, jäsen Virve Marionneau, jäsen
Rahapelipoliittinen ohjelma, toimeenpanon suunnittelu- ja käynnistämävaiheen ohjausryhmä / STM	Saini Mustalampi, jäsen Jani Selin, varajäsen
Rahapeliasioiden neuvottelukunta /SM	Saini Mustalampi, jäsen Jani Selin, varajäsen
Kansallinen ehkäisevän päihdetyön ohjausryhmä/ THL	Nina Karlsson, jäsen
Kansanterveyden neuvottelukunnan Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusasioiden jaosto	Heidi Ruohio, sihteeri
Taloulosaamisen kansallisen strategian toimeenpanon verkosto	Nina Karlsson Maria Heiskanen Heidi Ruohio
Valtakunnallinen PAKKA-kehittäjäverkosto	Nina Karlsson
Ehkäisevän päihdetyön alueellisen toimeenpanon koordinaatioryhmä	Nina Karlsson
Päihdetyön hyvinvointialuekehittäjäverkosto	Nina Karlsson
Veikkauksen hallintoneuvosto	Nina Karlsson, asiantuntijajäsen
VARTU – päihdetyön varhaisen tunnistamisen ja tuen verkosto/ THL	Corinne Björkenheim
TORI – toiminnallisten riippuvuuksien verkosto Pelituki (2022)	Corinne Björkenheim Sari Castrén
Helsingin kaupungin ehkäisevän työn verkosto Helsingin kaupunki	Corinne Björkenheim
Päijät-Hämeen pelihaittojen ehkäisyn asiantuntijaryhmä Päijät-Häme	Corinne Björkenheim, jäsen
Pääkaupunkiseudun tarjontatyöryhmä Pks-toimijat	Corinne Björkenheim, jäsen
Etelä-Suomen Aluetuki-toiminnan ohjaus-/tukiryhmä Socca/Peliklinikka	Corinne Björkenheim, asiantuntijasihteeri Matti Määttänen, jäsen
Peliklinikan yhteistoimintaryhmä Socca, Peliklinikka	Corinne Björkenheim, asiantuntijasihteeri Matti Määttänen, jäsen

>>

Tehtävän kannalta merkittävät työryhmät ja keskeiset verkostot – kansalliset, alueelliset, paikalliset, olennaiset laitosten sisäiset	Nimi ja rooli
Peliverkko, pelitutkijoiden verkosto	Jani Selin, Michael Egerer, koordinaattorit
Puhutaan rahapelaamisesta -verkosto	Sanna Wuorio Nina Karlsson Riikka Salmelin
Osaamisen kehittämisen -verkosto (OK-verkosto) /THL	Heidi Ruohio Riikka Salmelin Matti Määttänen Corinne Björkenheim Minttu Tavia Mirka Mikkola
Pohjois-Pohjanmaan tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeen mielenterveys- ja päihdepalveluiden kehittämistiimi	Minttu Tavia
Pohjois-Suomen aluehallintoviraston koordinoima Mielenterveyden edistämisen, ehkäisevän päihdetyön sekä lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn työryhmä (MiePäVäki)	Minttu Tavia
Pohjois-Suomen osaamiskeskuksen koordinoima Taloudellisen hyvinvoinnin verkosto	Minttu Tavia
Pohjois-Suomen Aluetuen ohjausryhmä	Minttu Tavia
Päihteiden käytön ja riippuvuuksien puheeksiottaminen ja mini-intervention kehittämisen työryhmä, Pohjois-Pohjanmaan tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -hanke	Minttu Tavia

Lausunnot ja erillistoimeksiannot 2022

THL:

- Lausuntopyyntö. Kuluttajaluottoja koskevan lainsäädännön tarkistaminen. Työryhmän mietintö. THL:n lausunto 29.4. / Rahapelihaitat-tiimi. Vastuuvalmistelija Maria Heiskanen.
- Arpajaislakilausunto: Ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain muuttamisesta. 20.5.2022. Vastuuvalmistelija Jani Selin.
- HE laeiksi sosiaalihoitolaian ja terveydenhoitolaian muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (mielenterveys- ja päihdepalvelulainsäädännön uudistaminen). Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta. THL lausunto 9.6.2022. Vastuuvalmistelijat Jaana Suvisaari & Kristiina Kuussaari. Rahapelihaitat-tiimi mukana valmistelussa.
- Lausunto ehdotuksesta hallituksen esitykseksi arpajaislain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta. 20.7.2022. Vastuuvalmistelija Saini Mustalampi.
- Lausuntopyyntö sosiaalisen luototuksen uudistamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta. THL lausunto 22.7.2022. Vastuuvalmistelija Minna Kivipelto. Rahapelihaitat-tiimi tuotti tekstiä.
- Toimeksianto, ei lausunto 11.10.2022: Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu: Tulevaisuuden kansantaudit: Rahapelaaminen, digipelaaminen ja liikunta – osuuksien koordinointi Rahapelihaitat-tiimin osalta Sari Castrén (Jani Selin, Maria Heiskanen, Tiina Latvala).
- Sisäministeriö/ Asetus rahapelien pelisäännöistä. 2 kpl. Vastuuvalmistelija Johanna Järvinen-Tassopoulos.

CEACG:

- 19.5.2022: Lausuntopyyntö VN/6327/2022 ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain muuttamisesta (CEACG).
- 06/2022: Lausuntopyyntö: Rahapeliuotolla rahoitettujen toimintojen uuden rahoitusmallin edellyttämät arpajaislainsäädännön muutokset (CEACG).
- Lisäksi Virve Marionneau & Janne Nikkinen (CEACG) toimittivat Sisäministeriölle 28.3. vastauksena kuulemispyyntöön dokumentin Rahapeliuotolla rahoitettujen toimintojen uuden rahoitusmallin edellyttämät arpajaislainsäädännön muutokset.

Peliklinikka/Socca:

- 19.5.2022: Lausuntopyyntö VN/6327/2022 ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain muuttamisesta (Peluuri ja Peliklinikka).

Media 2022: haastattelut, taustoitukset

THL:

Castrén S & Salonen A. [Veikkauksen nettiarvat](#). STT. 4.2.2022.

Castrén S, Selin J. Veikkaus ja rahapelaamisen haitat. Demokraatti-lehti. 22.2.2022.

Castrén S. Mielettöntä Anja Snellman – podcast: Duodecim Peliriippuvuus kirjaan liittyvä haastattelu 1.3.2022.

Castrén S. Rahapeliriippuvuus ja sen tunnistaminen. Suomen Perushoitajaliitto SuPer. 6.6.2022.

Castrén S. Rahapelaaminen, tunnistaminen ja toipuminen. Vantaan Sanomat, Etelä Suomen Media. 15.6.2022.

Castrén S & Cantell M. Lootboxit. [Lagstridiga lotterier? Lootboxar i datorspel rör sig i juridisk gråzon](#). PopNad. Toim. Sebastian Dahlström. 21.10.2022.

Castrén S. Rahapelaaminen ja digipelaaminen. Kirjamessut haastattelu Anja Snellman: 29.10.2022 klo 13:30. <https://kirjamessut.messukeskus.com/ohjelma/#programmeDay=1667034000>.

Castrén S. [Iät kaiket puhelimella](#), HS, 20.12.2022.

Castrén S. [Iskikö sinuun hanxiety?](#) Iltalehti 26.12.2022.

Salonen A. Rahapelaaminen siirtyminen internettiin. Haaga Helia/ journalismin opiskelija Ville Oksa.

CEACG:

Nikkinen J. Karjalainen 27.1.2022 ”Rahapelit – menemme maailman mukana”. Aiheena poistettut rahapeliautomaatit (vähittäistavarakauppa).

ATS/ Tampereen yliopisto:

Mattinen T. Uhka- vai viihdepelaamista? Yllätyslaatikot rahapelaamisen uutena rintamana. Poliitikasta 26.9.2022. <https://politiikasta.fi/uhka-vai-viihdepelaamista-yllatyslaatikot-rahapelaamisen-uutena-rintamana/>

Oksanen A. Kryptotreidaamisesta uutena rahapelaamisen muotona. Mm. Washington Post, Stern, Les Affaires, Helsingin Sanomat. Ks. esim. <https://www.altmetric.com/details/123974260/news>

Pidetyt/kutsutut tehtävän ja vaikuttamisen kannalta merkittävät esitykset/asiiantuntijapuheenvuorot

THL:

Castrén S. Rahapelaaminen puheeksi -toimintamalli. Päihdepäivät 1.5.2022.

Castrén S. Money used in gaming is associated with problem gambling: Results of the ESPAD 2019 Finland, ICBA Nottigham 21.6.2022.

Castrén S. Treatment for the concerned significant others of problem gamblers: A systematic review. ICBA 21.6.2022.

Castrén S. How can the possible harms of loo boxes can be minimized? 13th European Conference on Gambling Studies and Policy Issues. 8.9.2022, Oslo, Norja.

Castrén S. Risk ractors for excessive social media use differ from those of gambling and gaming; ESPAD results. 13th European Conference on Gambling Studies and Policy Issues. 8.9.2022, Oslo, Norja.

Castrén S. Developing and implementing support services and dtreatment for affected others in Finland. Afinet webinar. 13.9.2022.

Grönroos T. Pelihimodiagnoosi (ICD-10) ja kansantaudit. Peliverkko 1.6.22.

Grönroos T/Salonen A, ym. Psychiatric and somatic comorbidity among persons with diagnosed gambling disorder: a nationwide register study. EASG 13th European Conference on Gambling Studies and Policy Issues, Oslo, Norja, 6.–9.9.2022.

Grönroos T ym. Gambling disorder and chronic diseases in Finland: a nationwide register study. 15th European Public Health Conference 2022, 9–12.11.2022, Berliini, Saksa.

Hellman M. Epistemic projects. What are they and how do they concern the addiction research field? NADRA Conference 2022. 6–8, Mariehamn, September, 2022.

Heiskanen M. The structures of services and availability of gambling disorder treatment – results from Finland, 13th European Conference on Gambling Studies and Policy Issues. 8.9.2022, Oslo, Norja.

Heiskanen M. Recovery in gambling disorder. Remarks on financial issues. SNSUS, 14.9.

Heiskanen M. Stigmaa vähentävä palvelujärjestelmä. Rahapeliongelman kokemusasiantuntijoiden näkemyksiä. Sosiaalipolitiikan päivät 27.10.

Heiskanen M. Päihde- ja riippuvuuspalvelut Suomessa – tuloksia kolmesta kyselystä. aikuisten päihde- ja riippuvuuspalvelut tulevilla hyvinvointialueilla -webinaari, Valvira 9.11.

Heiskanen M. Rahapeliongelmaa kohtaava palvelujärjestelmä. Alkoholi-, huume- ja rahapelitutkimuksen seuran seminaari 15.11.

Järvinen-Tassopoulos J. Family members of problem gamblers – An alternative perspective to addiction. CEACG-kokous/HY, 9.2.2022.

Järvinen-Tassopoulos J. Lapset rahapeliongelman varjossa. Sosiaalityön tutkimuksen päivät, Jyväskylän yliopisto, 18.2.2022.

Järvinen-Tassopoulos J. Theories of addictions. Luentosarjassa “Sociology of addictions”, Helsingin yliopisto, 4.3.2022.

Järvinen-Tassopoulos J. Riippuvuudet perheessä ja lapset läheisinä. Läheistyön verkosto. Irti huumeista ry, 13.4.2022.

Järvinen-Tassopoulos J & Marionneau V. Rahapeliongelma perheenjäsenten näkökulmasta. Varjoista valoon – Riippuvuus yksilön ja läheisten näkökulmasta-webinaari, THL & A-klinikkasäätiö, 5.5.2022.

Järvinen-Tassopoulos J. Gambling, gambling problems, and mental health issues among people of migrant and multicultural background. Paloma Research Network, THL, 13.5.2022.

Järvinen-Tassopoulos J. The casino – The prototypical gambling space. Tresino seminar – Measuring the economic impact and the social costs of Tampere casino, HY, 16.6.2022.

Järvinen-Tassopoulos J. & Kesänen M. Rahapeliongelmiin liittyvän stigman vähentäminen sosiaali- ja terveystaloudessa. Sosiaalipolitiikan päivät, Jyväskylän yliopisto, 28.10.2022.

Järvinen-Tassopoulos J. & Kesänen J. How to reduce gambling-related stigma in social and health services? CEACG-seminaari, HY, 2.11.2022.

Järvinen-Tassopoulos J, Pirskanen H & Marionneau V. Addictive relationships in families suffering from gambling problems during the COVID-19 pandemic. Perhetutkimuksen päivät, Turun yliopisto, 11.11.2022.

Järvinen-Tassopoulos J. Is the Finnish monopoly system the best way to prevent gambling harms? Lisbon Addictions Conference, Lissabon, 24.11.2022.

Karlsson N. Rahapelihaittojen ehkäisy kansanterveysnäkökulmasta. Veikkauksen hallintoneuvosto, 24.3.2022.

Karlsson N. Rahapelipoliittinen ohjelma. Kansallinen ehkäisevän päihdetyön ohjausryhmä, 24.10.2022.

Karlsson N. Stigma ja stigmaa purkava viestintä. Osaamisen kehittämisen OK-verkoston kokous, 25.10.2022.

Karlsson N. Rahapelihaittojen ehkäisy osana PAKKA-toimintaa. Saatavuuden ehkäisy osana kuntien ja alueiden ehkäisevän päihdetyön kokonaisuutta -webinaari, 8.11.2022.

Karlsson N. Stigma ja stigmaa purkava viestintä. Aluetuen Väli-Suomen ohjausryhmän kokous, 22.11.2022.

Karlsson N & Latvala-White H. Rahapelihaittojen ehkäisy ja nostoja ajantasaisseurannasta, Rahapelipoliittisen ohjelman toimeenpanon suunnittelutyöpaja 6.10.2022.

Latvala T ym. Trends in 14–16-year-old adolescents' weekly gambling from 2008 to 2017: The role of alcohol use and socioeconomic status. Lisbon Addictions 2022. 23.–25.11.2022.

Lind K. Gambling frequency and digital gaming behavior. Nordic Gambling Research Network – Gambling in Context (GAMIC) -työpaja, Aalborg, Tanska. 19.5.2022.

Lind K. Problem gambling among criminal sanction clients: results and experiences from Finland. Crime, Justice and the Human Condition -konferenssi, Oxford, UK. 14.9.2022.

Lind K. Gambling and social background in cases of suicide. Lisbon Addictions, 24.11.2022.

Mustalampi S. Rahapelipoliittinen ohjelma. Peliklinikan henkilöstökokous. 11.5.2022.

Mäkelä N. As-needed intranasal naloxone for the treatment of gambling disorder: a randomized control trial, ICBA Nottigham 21.6.2022.

Määttä M. Rahapeliongelman hoidon ja tuen kehittämisen alueellisen tuen vahvistaminen. THL:n valtakunnallinen Miepä verkosto 1.6.2022.

Määttä M. Rahapelipoliittisen ohjelman esittely. Etelä-Suomen Aluetuen ohjausryhmä, 17.8.2022.

Määttä M. Rahapeliongelman hoidon ja tuen kehittämisen alueellisen tuen vahvistaminen (Aluetuki-toiminta 2021–2023). Väli-Suomen Aluetuen ohjausryhmä, 18.8.2022.

Määttä M. Kohti toimivaa ja haittoja vähentävää rahapeliongelmiin palvelujärjestelmää. Tulevaisuuden sote-keskus, päihdeasiakkaan varhaisen tuen ja hoidon kansallinen verkostopäivä 28.9.2022.

Määttä M. Rahapelipoliittisen ohjelman esittely. Pohjois-Suomen Aluetuen ohjausryhmä, 30.9.2022.

Määttä M. Palvelujärjestelmän kehittäminen ja pelihaittakeskus. Rahapelipoliittisen ohjelman työpaja: Hoito ja tuki. 6.10.2022.

Roukka T. Does lightning strike the same place twice? The effect of lottery win location on subsequent gambling. EASG 13th [European Conference on Gambling Studies and Policy Issues](#), Oslo, Norja, 6.–9.9.2022.

Ruohio H. & Määttä M. Rahapelaamisen puhekeskiö: koulutukset ja alueellinen tuki. Vartu-verkosto 29.4.2022.

Salonen A ym. “Diagnosed gambling disorder and psychiatric comorbidity in Finland”, Nordic Gambling Research Network – Gambling in Context (GAMIC). Aalborg, Tanska, 19.5.–20.5.2022.

Salonen A ym. Expert Opinions on evaluating gambling-related harms – The Problem Gambling Severity Index and future innovations EASG 13th [European Conference on Gambling Studies and Policy Issues](#) Oslo, Norja, 6.–9.9.2022.

CEACG:

Egerer M. Conference presentation: Blocking measures against offshore online gambling: A scoping review. 13th European Conference on Gambling Studies and Policy Issues 8.9.2022, Oslo/Norway.

Egerer M. Panelisti: Voittaako suomalainen aina? Keskustelua rahapelaamisesta nyt ja uudelleen. Vasemmistofoorumi. Työväenliikkeen kirjasto, Helsinki. 20.9.2022.

Jokirinne N. Esitys “Banal nationalism in Finnish and Swedish gambling operators’ social media postings” NADRA-seminaarissa (Nordic alcohol and drug researchers’ assembly) 8.9.2022.

Jääskeläinen P. RANGES: Futures of Gambling Studies; An International Conference for Early Career Scholars. 5.– 6.10.2022 Esitys: Is the Finnish gambling monopoly posting sports news and inside stories a form of gamblification?

Marionneau V. & Berret S. Commercialization of gambling and gambling-related harm. Peliverkko 31.8.2022.

Marionneau V. Experiencing the impact of the COVID-19 pandemic as gamblers and concerned significant others. Lisbon Addictions, 24.11.2022.

Nikkinen J. Esitelmä ”Alkoholin etämyynti”, Sosiologipäivät 24.3.2022 Yksinoikeusjärjestelmät ja niiden tulevaisuus nyky-yhteiskunnassa (työryhmä Virve Marionneau ja Johanna Järvinen-Tassopoulos).

Nikkinen J. Esitelmä ”Alkoholin etämyynti rajat ylittävänä kauppana – epäselvä sääntelytilanne”, Alkoholi, huume- ja rahapelitutkimuksen seura 8.6.2022.

Nikkinen J. Peliverkko “Nordic gambling monopolies in international comparison” 31.8.2022.

Nikkinen J. Peliverkko Panelikeskustelu “Licensing regimes for gambling”, yhdessä Matteo Bassoli (Univ. Padova) ja Maria Heiskanen/THL, 25.10.2022.

Nikkinen J. Webinar “Gambling and public health: Reducing harm as a consequence of gambling”. Slovenia Mladi Hazarder (NGO), oma esitys “The extent of gambling-related harm: Overlooked and misunderstood issues”, 26.10.2022. Yleisönä oli mm. paikallisen terveysministeriön virkamiehiä.

Nikkinen J & Marionneau V. Gambling-related suicides. NHS Northern Gambling Service. 17.11.2022.

Nikkinen J & Marionneau V. 17.11.2022 kutsuttu esitelmä Gambling-related suicides NHS Gambling Clinic (UK).

Socca/Peliklinikka:

Palomäki J. Conference presentation: The Peli poikki problem gambling intervention: 14 years of data. 13th European Conference on Gambling Studies and Policy Issues. 08.09.2022, Oslo, Norja.

Aluetuki:

Valtakunnallinen

Mikkola M & Tavia M. Rahapeliongelman hoito ja tuki – Mitä olisi hyvä ottaa huomioon hyvinvointialueella? Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman valtakunnallinen verkostopäivä 4.4.

Etelä-Suomi

Björkenheim C. Rahapelaaminen ja rahapeliongelmat. Lapinlahden kunnan järjestämä tilaisuus Lapinlahden terveyskeskuslääkäreille 13.1.2022.

Björkenheim C. Peliklinikan ja Peluurin palveluiden esittely. Enter-hanke 20.1.2022.

Björkenheim C. Raha- ja digipelaamisen tunnistaminen ja puheeksi ottaminen osana päihteet ja riippuvuudet lapsiperheessä palveluketjua. Helsingin EPT-verkosto 10.6.2022.

Björkenheim C. Rahapelaaminen ja rahapeliongelmat. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen miepä-toimijoita 11.11.2022.

Björkenheim C. Rahapelaaminen ja rahapeliongelmat sekä Aluetuen toiminta. Turun kaupunki, psykososiaaliset sekä päihde- ja mielenterveyspalvelut. 23.11.2022.

Väli-Suomi

Mikkola M. Rahapelaaminen ja rahapeliongelmat. Lapinlahden kunnan järjestämä tilaisuus Lapinlahden terveyskeskuslääkäreille. 13.1.2022.

Mikkola M. Aluetuki esittely sekä puheeksioton työkalut. Keski-Pohjanmaa / Enter -hankeen koulutustilaisuus 20.1.2022.

Mikkola M. Aluetuki esittely: Satakunnan ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön yhdyshenkilöverkoston kokous 3.2.2022.

Mikkola M. Ongelmallinen raha- ja digipelaaminen Pohjois-Savon infotilaisuus. 9.2.2022.

Mikkola M. Aluetuki esittely: Ennakoiva talousneuvonta ja ulosottolaitos / Keski-Suomi 8.6.2022.

Mikkola M. Aluetuen esittely: Riippuvuuksien huomioiminen moniammatillisessa toimintamallissa, Keski-Suomi. 12.12.2022.

Pohjois-Suomi

Tavia M. Aluetuen esittely Pohjois-Suomen osaamiskeskuksen Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen työntekijöille. 10.2.2022.

Tavia M. Aluetuen esittely Kainuussa rahapeliongelmia käsittelevän tilaisuuden yhteydessä. 4.4.2022.

Tavia M. Aluetuen esittely Lapin aluehallintoviraston koordinoimalla HYTETU-klinikalla, jossa osallistujina Lapin alueen kuntien edustajia. 12.4.2022.

Tavia M. OYS Psykiatrian järjestämässä keskiviikkomeeting-luentosarjassa puheenvuoro rahapeliongelma- ja sen hoidosta. 12.10.2022.

ATS-rahoitteiset hankkeet/tutkijat:

Oksanen A 2022. Cryptocurrency trading as behavioral addiction: cross-sectional and longitudinal perspective from Finland. Lisbon Addictions 2022. Lissabon, Portugali. 23.–25.11.2022.

Savolainen I 2022. Gambling and gaming during COVID-19: The role of mental health and social motives in gambling and gaming problems. Society for Personality and Social Psychology -Vuosittainen konferenssi. San Francisco, Kalifornia, Yhdysvallat. 16.–19.2.2022.

Savolainen I 2022. Keeping you connected or keeping you addicted? Weekly use of social media platforms is associated with hazardous alcohol use and problem gambling among adults. 47th Annual Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society. Varsova, Puola. 30.5.–3.6.2022.

Savolainen I 2022. Kaverisuhteet ja rahapeliongelmat: Sosiaalipsykologinen näkökulma nuorten addiktiokäyttäytymiseen. Toiminnallisten riippuvuuksien verkoston webinaari. 27.10.2022.

Vuorinen I 2022. Basic psychological needs in gambling and gaming problems. 7th International Conference on Behavioral Addictions in Nottingham. Nottingham, Englanti. 20.–22.6.2022.

Vuorinen I 2022. Materialist values, wellbeing and gambling addiction: A socioeconomic comparison. EASG 2022: 13th European Conference on Gambling Studies and Policy Issues. Oslo, Norja, 6.–9.9.2022

LIITE 2. JULKAISULUETTELO

Tieteelliset vertaisarvioidut artikkelit

Berret S & Marionneau V. (2022). [The establishment and strategies of gambling providers in French-speaking Africa: The case of Pari Mutuel Urbain \(PMU\)](#). In J. Nikkinen, V. Marionneau, & M. Egerer (Eds.), *The Global Gambling Industry: Structures, Tactics, and Networks of Impact*. Springer Gabler.

Castrén S, Mustonen T, Hylkilä K, Männikkö N, Kääriäinen M, Raitasalo K. [Risk Factors for Excessive Social Media Use Differ from Those of Gambling and Gaming in Finnish Youth](#). *Int J Environ Res Public Health*. 2022 Feb 19;19(4):2406.

Castrén S, Raitasalo K, Järvinen-Tassopoulos J. [Money used in gaming sites is associated to problem gambling: results of the ESPAD 2019 Finland](#), *Journal of Behavioral Addictions*.

Castrén S, Raisamo S & Alho H. (2022). 'Rahapeliriippuvuuden varhainen tunnistaminen on tärkeää – uusia suuntaviivoja diagnostiikkaan, tukeen ja hoitoon', *Suomen lääkärilehti, Vuosikerta*. 77, Nro 32, Sivut 1259–1262. < <https://www.laakarilehti.fi/pdf/2022/SLL32-2022-1259.pdf> > <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/artikkelit/rahapeliriippuvuuden-varhainen-tunnistaminen-on-tarkeaa/>

Hagfors H, Castrén S, Salonen AH. (2022). [How gambling motives are associated with socio-demographics and gambling behavior - A Finnish Population Study](#). *Journal of Behavioral Addictions*, 11(1), 63–74.

Heiskanen M & Kuussaari K. (hyväksytty julkaistavaksi). Kasautuneita ongelmia? Samanaikainen päihde- ja rahapeliongelma sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. *Yhteiskuntapolitiikka*, 88(1).

Hellman M, Männistö-Inkinen V. M., Nilsson R & Svensson J. (2022). [Being good while being bad: How does CSR-communication on the social media serve the gambling industry?](#) *European Journal of Communication* (accepted/in press).

Hing N, Russell A, Black A, Rockloff M, Browne M, Rawat V, Greer N, Stevens M, Dowling NA, Merkouris S, King DL, Salonen AH, Breen H, Woo L. (2022b). [Gambling prevalence and gambling problems amongst land-based-only, online-only and mixed-mode gamblers in Australia: A national study](#). *Computers in Human Behavior*, 132, 1–10.

Hing N, Russell AMT, Browne M, Rockloff M, Tulloch C, Rawat V, Greer N, Dowling NA, Merkouris S, King DL, Stevens M, Salonen AH, Breen H, Woo L. (2022a). [Gambling-related harms to concerned significant others: A national Australian prevalence study](#). *Journal of Behavioral Addictions*, 11(2), 361–372.

Hodgins DC, Young M, Currie SR, Abbott M, Billi R, Brunelle N, Costes J-M, Dufour M, Flores-Pajot M-C, Olsen DT, Paradis C, Romild U, Salonen AH, Volberg R, Nadeau L. (2022). [Lower-Risk Gambling Limits: Linked Analyses Across Eight Countries](#). *International Gambling Studies*. Published online: 29 Nov 2022.

Jouhki H, Savolainen I, Sirola A, Oksanen A. (2022). Escapism and excessive online behaviors: A three-wave longitudinal study in Finland during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(19), 12491, <https://doi.org/10.3390/ijerph191912491>.

Järvinen-Tassopoulos J. State-Owned Gambling Operation in a Global Competitive Environment. Teoksessa J. Nikkinen, V. Marionneau & M. Egerer (toim.). *The Global Gambling Industry. Structures, Tactics, and Networks of Impact*. Springer, 27–40. [State-Owned Gambling Operation in a Global Competitive Environment | SpringerLink](#).

Kraus L, Loy J. K., Bickl A. M., Schwarzkopf L, Volberg R. A., Rolando S, Kankainen V, Hellman M, Rossow I, Room R, Norman T & Örnberg J. C. (2022) Self-exclusion from gambling: A toothless tiger? *Frontiers in psychiatry*, 13.

Latvala T, Salonen AH, Roukka T. (2022). [Compulsory School Achievement and Future Gambling Expenditure: A Finnish Population-Based Study](#). *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(15), 9444–.

- Lind K, Castrén S, Hagfors H, Salonen AH. (2022). [Harm as reported by affected others: a population-based cross-sectional Finnish Gambling 2019 study](#). *Addictive Behaviors*, 129, 1–10.
- Lind K. (2022b). [Problem Gambling and Criminal Behavior: Perspectives on Comorbidities and Social Disadvantage](#). Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Lindeman M, Männistö-Inkinen V, Hellman M, Svensson J, Nilsson R, Kankainen V & Kauppila E. (2023). [Gambling operators' social media image creation in Finland and Sweden 2017–2020](#). *Nordic Studies on Alcohol and Drugs* 40, (1), 40–60. First published online November 24, 2022.
- Macey J, Cantell M, Tossavainen T, Karjala A, Castrén S. [How can the potential harms of loot boxes be minimised?: Proposals for understanding and addressing issues at a national level](#). *J Behav Addict*. 2022 Apr 20;11(2):256–66. doi: 10.1556/2006.2022.00016. Epub ahead of print. PMID: 35446784; PMCID: PMC9295237.
- Marionneau V, Egerer M, & Raisamo S. (2022). [Frameworks of gambling harms: a comparative review and synthesis](#). *Addiction Research & Theory*, 1–8.
- Marionneau V & Järvinen-Tassopoulos J. (2022). [From habit-forming to habit-breaking availability: Experiences of electronic gambling machine closures during COVID-19](#). *Frontiers in Psychology*, 12.
- Marionneau V, Järvinen-Tassopoulos J & Lerkkanen T. (2022). [Gambling during the COVID-19 pandemic: experiences of risks and change among Finnish gamblers](#). *Journal of Gambling Issues*, 49.
- Marionneau V & Järvinen-Tassopoulos J. (2022). [Changes in treatment and help services for gambling during the COVID-19: Experiences of gamblers and their concerned others](#). *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 39(1), 10–24.
- Marionneau V & Nikkinen J. (2022). [Gambling-related suicides and suicidality: A review of qualitative evidence](#). *Frontiers in Psychiatry*.
- Marionneau V & Nikkinen J. (tulossa). The production of horse racing in the Nordics. McGee, D. & Bunn, C. (Eds). *Gambling and sport in a global age*. (hyväksytty julkaistavaksi)
- Marionneau V, Mandolesi G, Rolando S & Nikkinen J. (2022a). [Does the system matter? Surplus directed to society in monopolistic and license-based gambling provision](#). *Journal of Gambling Issues*, 49, 68–89.
- Marionneau V, Mandolesi G, Rolando S, Nikkinen J. (2022b). [Addressing gambling harms by reducing the supply of electronic gambling machines: A comparative study of Italy and Finland](#). *BMC Public Health*, 22(1), 1–10.
- Marionneau V, Nikkinen J & Egerer M. (2022). Introduction. In Nikkinen, J., Marionneau, V., & Egerer, M. (Eds). *The global gambling industry: Structures, tactics, and networks of impact*. Springer, pp. 1–8.
- [Mielihyvän tavoittelua vai todellisuuspakoa? Tarkastelussa addiktiokäyttäytymisen ja eskapismien välinen yhteys](#). Tietopuu (a-klinikkasaatio.fi)
- Nikkinen J, Marionneau V & Egerer M. (Eds). *The global gambling industry: Structures, tactics, and networks of impact*. Springer.
- Nikkinen J, Marionneau V & Pihkala A. (tulossa). Between offshore competition and a duopoly: Gambling provision on and from the Finnish Åland islands. (arvioitavana)
- Oksanen A, Hagfors H, Vuorinen I, Savolainen I. (2022). Longitudinal perspective on cryptocurrency trading and increased gambling problems: A 3 wave national survey study. *Public Health*, 213(December), 85–90, <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2022.10.002>.
- Oksanen A, Mantere E, Vuorinen I, Savolainen I. (2022). Gambling and online trading: Emerging risks of real-time stock and cryptocurrency trading platforms. *Public Health*. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2022.01.027>
- Palomäki J, Heiskanen M & Castrén S. (2022). [Online 8-week cognitive therapy for problem gamblers: The moderating effects of depression symptoms and perceived financial control](#). *Journal of Behavioral Addictions*, 11(1), 75–87.
- Palomäki J, Lind K, Heiskanen M & Castrén S. (2022). [Predicting dropouts in online problem gambling treatment: New evidence from cross-validated models](#). *Psychology of Addictive Behaviors*.

- Rintoul A, Livingstone C, Nikkinen J, Marionneau V. [Erikoisnumero Frontiers in Psychiatry-julkaisussa](#).
- Salonen AH, Castrén S, Latvala TA, Grönroos T, Levola J, Vuori M. (2022). [Gender- and age-stratified analyses of gambling disorder in Finland between 2011 and 2020 based on administrative registers](#). Nordic Studies on Alcohol and Drugs, 39(6), 623–633.
- Savolainen I, Sirola A, Vuorinen I, Mantere E, Oksanen A. (2022). Online communities and gambling behavior – A systematic review. Current Addiction Reports, 9, 400–409, <https://doi.org/10.1007/s40429-022-00430-x>
- Savolainen I, Vuorinen I, Sirola A & Oksanen A. (2022). Gambling and gaming during COVID-19: The role of mental health and social motives in gambling and gaming problems. Comprehensive Psychiatry, 117 (August, 152331. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2022.152331>
- Selin J. (2022a). [Parliamentary debates on gambling policies as political action: An interpretive political analysis](#). Critical Gambling Studies 3 (1), 24–34.
- Selin J. (2022b). [Politics of hesitance and the formation of ethical subjects through responsible gambling practices](#). Frontiers in Sociology, 14 December.
- Selin J & Nyrhinen R. (2022a). [Gambling policy positions of Finnish newspapers between years 2004 and 2020: An automated content analysis](#). Nordic Studies on Alcohol and Drugs.
- Selin J & Nyrhinen R. (2022b). [Rahapelituottojen edunsaajien rahapelipoliittinen asemoituminen vuosina 2016–2021](#). Yhteiskuntapolitiikka 87 (2), 186–197.
- Selkee M, Selin J, Raisamo S & Lintonen T. (2022). [Rahapelaamisen kanavointi. Käsitteen käyttö ja sen merkitykset eri Pohjoismaissa](#). Yhteiskuntapolitiikka 87(3), 271–284. (D)
- Sulkunen P, Berret S, Marionneau V & Nikkinen J. (2022). [Commercial Gambling and the Surplus for Society: A Comparative Analysis of European Companies](#). Critical Gambling Studies, 3(1), 96–109.
- Viertö S, Laitinen A, Kuussaari K, Partanen A, Grainger M, Therman S, Heiskanen M & Suvisaari J. (2022). [Kansallinen asiakaspalautekysely mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Suunnittelu, toteutus ja tulokset](#). THL Raportti 8/2022.
- Vuorinen I, Savolainen I, Hagfors H, Oksanen A. (2022). Basic psychological needs in gambling and gaming problems. Addictive Behaviors Reports, 16 (December), 100445. <https://doi.org/10.1016/j.abrep.2022.100445>

Muut vertaisarvioimattomat tieteelliset kirjoitukset, raportit, kirjat ja kokoomateokset

- Alho H & Behm P. (2022). Mittarien käyttöperiaatteet rahapeliongelman tunnistamisessa ja haittojen arvioimisessa. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 108.
- Alho H & Behm P. (2022). Rahapeliongelman tunnistamisessa ja arvioinnissa käytettävät mittarit. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 108–112.
- Alho H, Castrén S, Männikkö N, Mustonen T. (2022). Pelaamista sekä peliongelmia kuvaavat käsitteet ja määritelmät. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 14–18.
- Alho H & Castrén S. (2022). Pelaamisen ja peliongelmiä monet ulottuvuudet. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 13–14.
- Alho H. & Castrén S. (2022). Peliriippuvuudet ja riippuvuuden väliset yhteydet. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 18–19.
- Alho H & Castrén S. (2022). Rahapeliriippuvuuden lääkehoito. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 137.
- Alho H & Castrén S. (2022). Rahapeliriippuvuuden lääkehoito. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 137–138.

- Castrén S & Alho H. (2022). Motivoiva haastattelu. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 130–133.
- Castrén S & Alho H. (2022). Rahapeliongelman tunnistaminen. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 123–125.
- Castrén S, Alho H, Simojoki K. (2022). Rahapeliongelman hoitovaihtoehdot. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 125–126.
- Castrén S & Alho H. (2022). Suomalaisten rahapelaaminen ja rahapelihaitat. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 20–22.
- Castrén S & Kesänen M. (2022). Rahapelaamisen puheeksiotto. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 105–106.
- Castrén S & Lind K. (2022). Sukupuolieroja ja ikäryhmittäisiä eroja rahapelaamisessa. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 22–24.
- Castrén S, Marionneau V, Lind K, Salonen AH. (2022). [Rahapeliongelma läheisnäkökulmasta: Haittojen ymmärtämisestä tuen ja hoidon suunnitteluun](#). Tutkimuksesta tiiviisti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.
- Castrén S. (2022). Rahapeliongelman tunnusmerkit, pelaamisen motiivit ja pelikierre. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 91.
- Castrén S. (2022). Retkahduksen ehkäisy. SosPed Vertaisille tarkoitettu tukimateriaali.
- Castrén S & Ränninranta R. (2022). Kognitiivinen käyttäytymisterapia rahapeliongelman hoidossa. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 134–137.
- Castrén S & Ränninranta R. (2022). Rahapelaamiseen liittyvät virheelliset uskomukset, havainnot ja tulkinat. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 94–96.
- Castrén S & Ränninranta R. (2022). Rahapelikierre. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 96–97.
- Friman U, Arjoranta J, Kinnunen J, Heljakka K, Stenros J. Pelit kulttuurina ja kulttuurissa. Teoksessa Friman U, Arjoranta J, Kinnunen J, Heljakka K, Stenros J (toim.). Pelit kulttuurina. Vastapaino, 7–32.
- Hagfors H. (2022). Rahapelaamisen motiivit. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 92–94.
- Heiskanen M, Kesänen M, Silvennoinen I, Panzar J. (2022). Rahapeliongelman aiheuttamissa talousvaikeuksissa auttavat palvelu ja tukimuodot. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 181–183.
- Heiskanen M, Pantzar JA. (2022). Avuntarve ja hakemisen esteet rahapeliongelman aiheuttamissa talousvaikeuksissa. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 180–181.
- Heiskanen M & Pantzar JA. (2022). Raha- ja digipeliongelmiin liittyvät talousvaikeudet. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 32–33.
- Heiskanen M. (2022). Rahankäytön hallinta ja taloudenpidon uudelleen opettelu rahapelaamisesta irrottauduttaessa. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 183–184.
- Hellman M & Egerer M. (2022). Rahapelaamisen yhteiskunnallinen merkitys. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 29–30.
- Hellman M & Egerer M. (2022). Rahapelitoiminnasta aiheutuvat haitat. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 31–.
- Hyvärinen S, Härkönen J, Strand T, Ruokolainen O, Heiskanen M, Ollila H, Sandström, P, Saaristo V & Wiss, K. (2022). Terveystiedon aktiivisuus perusterveydenhuollossa: Alkoholin ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön sekä ongelmallisen rahapelaamisen ehkäisy. THL Tutkimuksesta tiiviisti 24/2022.

- Jaakkola T & Alho H. (2022). Rahapeliongelmaan puuttuminen. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 175–176.
- Jaakkola T & Alho H. (2022). Rahapeliongelmiin ehkäisy työpaikoilla (2022). Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 173–174.
- Jaakkola T & Alho H. (2022). Työterveyshuollon rooli rahapeliongelmiin ehkäisyssä. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 72–173.
- Järvinen-Tassopoulos J. (2022). Duodecim Rahapeliongelmiin erityis- ja riskiryhmät. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 77.
- Järvinen-Tassopoulos J. (2022). Iäkkäiden rahapelaaminen. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 81–82.
- Järvinen-Tassopoulos J. (2022). Maahanmuuttajien rahapelaaminen. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 82–84.
- Järvinen-Tassopoulos J. (2022). Sosioekonomisten ja ympäristötekijöiden merkitys rahapeliongelmiin kehittymisessä. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 67–68.
- Karmakka-Asare H & Lind K. (2022). Läheisten kokemat rahapeliongelmiin haitat. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 162–164.
- Kesänen M, & Silvennoinen I. (2022). Peliklinikka ja Peluuri. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 148–149.
- Kesänen M, & Silvennoinen I. (2022). Peliongelman hoitopalvelut ja palvelujärjestelmä. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 143–145.
- Kesänen M & Silvennoinen I. (2022). Vertaistuki apuna riippuvuudesta toipumisessa. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 149–150.
- Kinnunen J, Jaakkola T: Pelin ja pelaajan välinen vuorovaikutus rahapeleissä. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 47–48.
- Kinnunen J, Jaakkola T: Rahapeliin digitalisoituminen. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 52–53.
- Kinnunen J, Jaakkola T: Rahapeliin määritelmiä ja jaotteluita. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 45–46.
- Kinnunen J, Jaakkola T: Rahapeliin ominaisuuksien vaikutus riippuvuus- ja haittariskiin. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 48–50.
- Kinnunen J, Jaakkola T: Rahapeliin saatavuus ja hallinnan työkalut. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 50–52.
- Kinnunen J, Meriläinen M, Männikkö N, Mustonen T: Digipelaamisen yhteiskunnallinen merkitys. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 37–39.
- Kinnunen J: Raha, pelit ja rahapelit. Teoksessa Friman U, Arjoranta J, Kinnunen J, Heljakka K, Stenros J. (toim.). Pelit kulttuurina. Vastapaino, 219–239.
- Korvuo T. (2022). [Dissociative experiences in problem gambling: the moderating effect of dissociation on treatment effectiveness](#). Pro gradu -tutkielma (Helsingin yliopisto, Lääketieteellinen tiedekunta, Psykologian ja logopedian osasto).
- Kuussaari K, Heiskanen M, Partanen A, Viskari I, Järvinen-Tassopoulos J & Marionneau V. (2022). Päihde- ja riippuvuuspalvelut. Teoksessa Kestilä L ym. (toim.). COVID 19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen. Asiantuntija-arvio kevät 2022. THL Raportti 4/2022.

- Kuussaari K & Heiskanen M. (2022a). Päihde- ja riippuvuuspalvelujen käyttö ja saatavuus. Teoksessa Linnanranta O ym. (toim.). [Mielenterveysstrategia 2020-2030 – toimeenpanon ensimmäiset vuodet ja yhteisen tekemisen tahto](#). THL Työpaperi 55/2022, 53–57.
- Kuussaari K & Heiskanen M. (2022b). Päihde- ja riippuvuuspalvelujen järjestäminen. Teoksessa Linnanranta O ym. (toim.). [Mielenterveysstrategia 2020-2030 – toimeenpanon ensimmäiset vuodet ja yhteisen tekemisen tahto](#). THL Työpaperi 55/2022, 71–74.
- Lind K (toim.), Matilainen R, Castrén S, Pietilä E, Tenkanen T. (2022). [Riskitason rahapelaaminen ja haittojen ehkäisy](#), EHYT ry.
- Lind K (2022a). Rahapeliongelman ja rikollisuuden välinen yhteys. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 33–34.
- Meriläinen M, Kinnunen J. Digipelien ominaisuudet ja koukuttavuus. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 53–56.
- Meriläinen M, Kinnunen J. Digipelien ominaisuuksien vaikutus riippuvuus- tai haittariskiin. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 56–57.
- Meriläinen M, Kinnunen J. Digipeliongelmillä altistavat ja ongelmilta suojaavat tekijät. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 68–70.
- Mustonen T, Männikkö N, Kinnunen J. Digipelaamisen lajit. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim. 57–59.
- Nevalainen E, Kuussaari K, Partanen A, Heiskanen M & Määttänen M. (2022). [Laitosmuotoisen päihdehoidon ja -kuntoutuksen saatavuus ja käytetyt menetelmät 2021](#). THL Työpaperi 12/2022.
- Palomäki J, Björkenheim C, Silvennoinen I, Auma-aho P, Kämppi J, Nuutinen S. (2022). [Peliklinikan palveluiden vuosien 2020 ja 2021 tilastoraportti](#).
- Palomäki J, Castrén S, & Salonen A. (2022). Rahapelaamiseen vaikuttavat psyykkiset tekijät. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 64–67.
- Pajula M, Kesänen M, Silvennoinen I. (2022). Peliongelman ehkäisyn ja hoidon kehittäminen. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 144–145.
- Pajula M & Mikkola J. (2022). Rahapelit suomalaisessa lainsäädännössä. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 35–37.
- Raisamo S. (2022). Nuoret ja rahapelaaminen. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 77–78.
- Raisamo S, & Kesänen M. (2022). Rahapelihaittojen ehkäisy osana kuntien ehkäisevää päihdetyötä. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 191–192.
- Raisamo S. (2022). Nuorten rahapelaamisen taustatekijät. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 78–79.
- Raisamo S, Selkee M, Lintonen T. (2022). Suomalainen rahapelitutkimuksen bibliografia 2016–2020. Yhteiskuntapolitiikka 87(1), 85–95. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022021519150>
- Ruohio H & Castrén S. (2022). Peliriippuvuuden hoitoon ja tunnistamiseen liittyvä koulutus ja tuki ammattilaisille. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 145–148.
- Ränninranta R & Castrén S. (2022). Rahapeliongelman tunnusmerkit. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 92.
- Ränninranta R & Typpi J. (2022). Rahapeliongelman oma-apu. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 128–130.
- Savolainen I, Sirola A, Oksanen A. (2022). Lasten ja nuorten liiallinen digipelaaminen perheen ongelmana. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 166–168.

Savolainen I, Sirola A, Oksanen A. (2022). Vanhempien liiallinen digipelaaminen perheen ongelmana. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 168–169.

Sirola A, Savolainen I, Oksanen A. (2022). Digipelaaminen nuorisokulttuurina. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S & Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 184–87.

Wuorio S. (2022). Rahapelihaitoista viestiminen osana haittojen ehkäisyä. Teoksessa Alho H, Aalto M, Castrén S, Pajula M. (toim.). Peliriippuvuus, Duodecim, 2022, 190–191.

Suurelle yleisölle ja ammattiyhteisöille suunnatut julkaisut ja kirjoitukset

Castrén S & Cantell M. (2022). [Yllätyslaatikoiden eli loot boxien sääntelyä tulisi lisätä – yllätyslaatikot ovat raha- ja digipelaamisen välimaastossa](#). THL Verkkouutinen 1.6.2022.

Castrén S. (toim.). (2022). [Peliriippuvuus](#), Duodecim terveyskirjasto.

Grönroos T, Partonen T, Latvala T, Salonen A. (2022). [Rahapeliriippuvuutta sairastaneiden yleisin kuolemansyy oli itsemurha](#). THL blogi 9.9.2022.

Heiskanen M & Määttänen M. [THL tukee kuntia rahapeliriippuvuuden hoidon järjestämisessä](#). Mieli-pidekirjoitus, HS. 8.9.2022.

Heiskanen M. (2022). [Onko hyvinvointialueellasi saatavilla hoitoa rahapeliongelmaan?](#) THL Blogi 9.2.2022.

Karlsson N & Strand T. (2022). [Milloin ikääntyneen päihteiden käyttöön tai rahapelaamiseen täytyisi puuttua?](#) THL Blogi, 18.5.2022.

Markkula J, Karlsson N, Ollila H & Strand T. (2022). [Ehkäisevä päihdetyö: opas kunnille ja hyvinvointialueille](#). THL Ohjaus 5/2022.

Palomäki J & Castrén S. (2022). [Verkkopohjaisesta hoidosta merkittävä hyöty rahapeliongelmaan](#). Peluuri Tiedote 2022.

Palomäki J. (2022). [Testi rahapelaajaan läheiselle on julkaistu](#). Peluuri, Verkkouutinen 2022.

[Rahapelipoliittinen ohjelma](#). Valtioneuvoston julkaisu 2022:40.

Robin Nilsson. (2022). [Hur använder speloperatörer sina sociala mediekanaler? Skillnader och likheter mellan Finland och Sverige](#). PopNAD 7.12 2022.

Salonen A, Castren S & Levola J. (2022). [Rahapeliriippuvuutta diagnosoidaan aiempaa enemmän, mutta yhä harva saa diagnoosin](#). THL verkkouutinen 22.8.2022.

Selin J, Heiskanen M, Karlsson N. (2022). [The Finnish gambling policy programme in a Nordic context: a long-term commitment to harm prevention and reduction?](#) PopNAD 28.9.2022.

Strand T, Aho K & Rapeli S. [Puheeksiotto on ajan antamista ikääntyneelle: Miten puhua ikääntyneen kanssa päihteiden käytöstä, tupakka- tai nikotiinituotteista ja rahapelaamisesta](#). THL Ohjaus 1/2022.

Suomennos Macey ym artikkelista: Kavin sivuilla: <https://www.pelikasvatus.fi/kuinka-vahentaa-digipeleissa-kaytettyjen-yllatyslaatikoiden-loot-boxien-mahdollisia-haittoja-tyoryhman-kokoamat-ehdotukset/>

Muut aineistot

[Ehkäisevä päihdetyö kouluissa ja oppilaitoksissa \(THL\)](#) (haettu 27.2.2023).

[Ehkäisevän päihdetyön johtaminen kouluissa ja oppilaitoksissa \(OPH\)](#) (haettu 27.2.2023).

[Ehkäisevä päihdetyö yhteisöllisessä opiskeluhollossa \(OPH\)](#) (haettu 27.2.2023).

[Päihteet, tupakkatuotteet ja rahapelaaminen terveystiedon opetuksessa \(OPH\)](#) (haettu 27.2.2023).

[Rahapeliongelma: pelaajan läheisten kohtaaminen ja tilanteen arviointi](#) (THL Tiedä & Toimi -kortti) (haettu 27.2.2023).

[Testi rahapelaajan läheiselle](#) (haettu 27.2.2023).

[Rahapelaamisen puheeksioton tukimateriaali ammattilaiselle \(aluetuki\)](#) (haettu 27.2.2023).

[Rahapelaamisen huolikortti \(Aluetuki\)](#) (haettu 27.2.2023).

[Lootbox.fi](#) (THL; POHA; KAVI, Tampereen yliopisto) (haettu 27.2.2023).

[Ehkäisevä päihdetyö lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukijana kouluissa ja oppilaitoksissa -verkkoaineisto sujuvamman työn tueksi, 10.10.2022](#) (Tallenne) (haettu 27.2.2023).

[Ikääntyneen kohtaaminen: päihteiden käytön ja riippuvuuksien tunnistaminen ja puheeksiotto](#) 17.5.2022 (ohjelma) (haettu 27.2.2023).

[Ehkäisevän työn uudet rakenteet ja yhteistyön muodot](#) 25.8.2022 (ohjelma) (haettu 27.2.2023).

[Koulut ja oppilaitokset ovat kuntien keskeisiä kumppaneita ehkäisevässä päihdetyössä – Uutta tukiaineistoa ammattilaisten käyttöön](#) (Aiheutinen) (haettu 27.2.2023).

[Pakka-toimintamalli käyntiin ja eläväksi](#) (THL:n verkkokoulu) (haettu 27.2.2023).

[Rahapelaaminen ilmiönä ja rahapeliongelma](#) (THL:n verkkokoulu) (haettu 27.2.2023).

[Rahapelaaminen puheeksi](#) (THL:n verkkokoulu) (haettu 27.2.2023).

[Rahapeliongelma ja talous](#) (Takuusäätiön verkkokoulu) (haettu 27.2.2023).

[Rahapelaamisen puheeksiotto ja palveluihin hakeutuminen](#) -podcast (yhteistyö Sospedin kanssa) (haettu 27.2.2023).

[Talous ja talouden hoitaminen osana rahapeliongelmaa](#) -podcast (yhteistyö Sospedin kanssa) (haettu 27.2.2023).

[Rahapelaajien ja läheisten kohtaamiset palveluissa](#) -podcast (yhteistyö Sospedin kanssa) (haettu 27.2.2023).

[Puheeksiottovideot](#) tekstitetty ruotsiksi (haettu 27.2.2023).

[Kokemusasiantuntijan puheenvuoro](#) tekstitetty ruotsiksi (haettu 27.2.2023).

Toimijat ja yhteyshenkilöt

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Johtava asiantuntija Saini Mustalampi

saini.mustalampi@thl.fi

thl.fi/pelihaitat

Riippuvuuksien, yhteiskunnallisen sääntelyn ja hallinnan tutkimuskeskus CEACG

Yliopistotutkija Virve Marionneau

virve.marionneau@helsinki.fi

<https://www.helsinki.fi/en/researchgroups/addiction-control-and-governance>

Alkoholitutkimussäätiö

Tutkimusjohtaja Tomi Lintonen

tomi.lintonen@alkoholitutkimussaatio.fi

alkoholitutkimussaatio.fi

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca, Peliklinikka

Kehittämispäällikkö Corinne Björkenheim

corinne.bjorkenheim@hus.fi

peliklinikka.fi